

HRVATSKI SABOR

KLASA: 022-02/25-01/34

URBROJ: 65-25-2

Zagreb, 11. travnja 2025.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Godišnje izvješće o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, za 2023. godinu***, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora u skladu s odredbom članka 17. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 123/17 i 151/22), dostavila Vlada Republike Hrvatske, aktom od 10. travnja 2025. godine.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Šimu Erlića i državne tajnike Zrinku Raguž, Domagoja Mikulića i Kristinu Bilić.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

KLASA: 022-03/25-14/06
URBROJ: 50301-05/14-25-5

Zagreb, 10. travnja 2025.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

PREDMET: Godišnje izvješće o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, za 2023. godinu

Na temelju članka 17. Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 123/17. i 151/22.), Vlada Republike Hrvatske podnosi Godišnje izvješće o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, za 2023. godinu.

Za svoje predstavnike, koji će u njezino ime sudjelovati u radu Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila ministra regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Šimu Erlića i državne tajnike Zrinku Raguž, Domagoja Mikulića i Kristinu Bilić.

PREDSJEDNIK
mr. sc. Andrej Plenković

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O NAPRETKU U PROVEDBI
NACIONALNE RAZVOJNE STRATEGIJE REPUBLIKE HRVATSKE
DO 2030. GODINE, ZA 2023. GODINU

Zagreb, travanj 2025.

SADRŽAJ

Uvod	5
Izvršće o provedbi strateških ciljeva Nacionalne razvojne strategije	8
1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	8
1.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	8
1.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Konkurentno i inovativno gospodarstvo	8
2. Obrazovani i zaposleni ljudi	22
2.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	22
2.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Obrazovani i zaposleni ljudi	23
3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	30
3.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	30
3.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	30
4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske ...	43
4.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	43
4.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	43
5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	49
5.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	49
5.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Zdrav, aktivan i kvalitetan život	49
6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	64
6.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	64
6.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	64
7. Sigurnost za stabilan razvoj	69
7.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	69
7.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Sigurnost za stabilan razvoj	69
8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	77
8.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	77
8.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	77
9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	85
9.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	85
9.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	85
10. Održiva mobilnost	89
10.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	89
10.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Održiva mobilnost	89
11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	92
11.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja učinka	92
11.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	92

12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	98
12.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	98
12.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	98
13. Jačanje regionalne konkurentnosti	102
13.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti	102
13.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Jačanje regionalne konkurentnosti ..	102
Napredak u provedbi horizontalnih prioriteta Nacionalne razvojne strategije.....	105
Zaključak o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, tijekom 2022. godine	108
Prilog 1. Zakonodavni okvir Izvješća i primjena načela transparentnosti	111
Prilog 2. Pregled ostvarenih vrijednosti pokazatelja uspješnosti NRS-a 2030.	112
Prilog 3. Popis važećih akata strateškog planiranja koji izravno podupiru provedbu strateškog okvira NRS-a 2030.	115
Prilog 4. Popis akata strateškog planiranja u izradi koji izravno podupiru provedbu strateškog okvira NRS-a 2030.	122
Prilog 5. Globalna ljestvica konkurentnosti (WCR) Instituta za međunarodno poslovanje iz Lausanne (IMD)	125

Popis korištenih kratica	
BND	Bruto Nacionalni dohodak (bruto domaći proizvod, plus neto prihod iz inozemstva putem plaćanja zaposlenih, dohodak od imovine i neto porezi umanjani za subvencije na proizvodnju)
BDP	Bruto domaći proizvod
CERP	Centar za restrukturiranje i prodaju
DEP	Digital Europe Program
DESI	Indeks gospodarske i društvene digitalizacije
DG REFORM	Europska komisija za potporu strukturnim reformama
DŠJU	Državna škola za javnu upravu
EDIH	Europski digitalni inovacijski centar
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
EFTA	Europsko udruženje za slobodnu trgovinu
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj 2014.-2020.
EIS	Europska ljestvica uspjeha u inoviranju (eng. European Innovation Scoreboard)
ERCC	Europski centar za koordinaciju odgovora u hitnim slučajevima
ESF	Europski socijalni fond 2014.-2020.
FRONTEX	Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu
FSEU	Fond solidarnosti Europske unije
FTE	Zaposlenost na puno radno vrijeme (eng. Full time equivalent)
GBAORD	Javna proračunska izdvajanja za istraživanje i razvoj
GCI	Indeks globalne konkurentnosti (eng. Global Competitiveness Indeks)
GERD	Bruto domaći izdaci za istraživanje i razvoj
GGP	Generations & Gender Programme
GJR	Godišnja jedinica rada (jedna godišnja jedinica rada odgovara jednoj osobi koja radi puno radno vrijeme na poljoprivrednom gospodarstvu i iznosi 1.800 sati)
GRECO	Skupina država protiv korupcije (eng. Group of States against Corruption)
HAMAG-BICRO	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije
HBOR	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
HIPC	Harmonizirani indeks potrošačkih cijena
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
ICT/ IKT	Informacijsko-komunikacijske tehnologije
ITP	Integrirani teritorijalni program 2021.-2027.
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
JLP(R)S	Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave

MSP	Mikro, mala i srednja poduzeća
NATO	Sjeverno-atlantski vojni savez (eng. North-Atlantic Treaty Organisation)
NECP	Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan za razdoblje 2021.-2030.
NPOO	Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026.
NRS 2030.	Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske za razdoblje do 2030. godine
NUTS 2	Statističke regije 2. razine (neupravne jedinice nastale grupiranjem županija kao upravnih jedinica niže razine)
OCD	Organizacije civilnog društva
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
OIE	Obnovljivi izvori energije
OPKK 2014.-2020.	Operativni program „Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.“
OPPiR 2014.-2020.	Operativni program za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020.
OPULJP 2014.-2020.	Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.“
PISA	Međunarodno istraživanje procjene znanja i vještina petnaestogodišnjih učenika (eng. Programme for International Student Assessment)
PKK 2021.-2027.	Program „Konkurentnost i kohezija 2021.-2027.“
POS	Program društveno poticane stanogradnje
PRR 2014.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020.
RLV	Regionalni lanci vrijednosti
SCM	Metoda standardnog troška (eng. Standard Cost Methodology)
SRSP	Program Europske komisije za potporu strukturnim reformama (eng. Structural Reform Support Programme)
SRUP	Strategija razvoja urbanih područja
SRUUK	Sustav za rano upozoravanje i upravljanje krizama
STEM	Znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika (eng. Science, Technology, Engineering, Mathematics)
TEN-T	Transeuropska prometna mreža (eng.: Trans-European Transport Network)
TSI	Instrument za tehničku potporu Europske komisije
UN	Ujedinjeni narodi
WEF	Svjetski gospodarski forum (eng. World Economic Forum)
WCR	Globalna ljestvica konkurentnosti (eng. World Competitiveness Ranking)
WTO	Svjetska trgovinska organizacija (eng. World Trade Organization)

Uvod

Makroekonomski pokazatelji ostvareni u 2023. godini

Uvođenjem eura 1. siječnja 2023. godine Hrvatska je postala dvadesetom državom članicom europodručja, što joj je osiguralo manju izloženost rizicima, povoljnije uvjete financiranja, smanjenje transakcijskih troškova i znatno veću otpornost na krize i vanjske šokove. Usprkos brojnim izazovima uslijed nastavka geopolitičkih napetosti, prigušene ekonomske aktivnosti u europodručju te i dalje visoke inflacije, tijekom 2023. zabilježen je nastavak rasta domaće ekonomske aktivnosti, te je realni rast bruto domaćeg proizvoda iznosio 3,1%.

U trgovini na malo u 2023. su zabilježena pozitivna kretanja, potaknuta rastom zaposlenosti i raspoloživog dohotka. U 2023. je zabilježen skromniji rast broja turističkih noćenja u odnosu na prethodne dvije godine, no unatoč tome ostvaren je rast od 2,6% u odnosu na 2022. godinu. Građevinska aktivnost u 2023. je nastavila kontinuirani rast već osmu godinu zaredom te je obujam građevinskih radova porastao u odnosu na 2022. u prosjeku za 5,1% na godišnjoj razini. Prema podacima o građevinskim radovima u 2023. vrijednost izvršenih građevinskih radova, koje su izvršile pravne osobe s pet i više zaposlenih u građevinskoj djelatnosti, je u Hrvatskoj porasla za 35,7% u odnosu na 2022. te je iznosila 5,48 milijardi eura, od čega je najveći udio građevinskih radova izvršen na stambenim i nestambenim zgradama (57,7%) te na prometnoj infrastrukturi (25%). Nadalje, nakon dvije godine uzastopnog rasta, industrijska proizvodnja je u 2023. zabilježila neznatno međugodišnje smanjenje (0,1%) uz smanjenje broja zaposlenih osoba u industriji od 2,4%. Podaci o kretanjima na tržištu rada ukazuju na nastavak rasta zaposlenosti i smanjenje registrirane nezaposlenosti. Prosječna stopa inflacije je u 2023. usporila u odnosu na 2022. godinu te je iznosila 7,9%.

Obzirom da je pridruživanje europodručju smanjilo premiju za rizik države, u Hrvatskoj su po prvi put u povijesti zabilježene niže kamatne stope na kredite nego u razvijenijim državama članicama EU-a. Primjerice, u prosincu 2023. prosječna kamatna stopa na novoodobrene stambene kredite u Hrvatskoj iznosila je 3,6%, a u Njemačkoj 4,1%, dok je kamatna stopa na kredite poduzećima u iznosu do 1 milijun eura u Hrvatskoj iznosila 5,3%, a u Njemačkoj 6,1%.

Rast BDP-a u 2023. i dalje je predvođen rastom domaće potražnje, čiji je doprinos iznosio 4%. Neto inozemna potražnja također je zabilježila pozitivan doprinos rastu (1,7%), dok je negativan doprinos stigao od promjene zaliha (-2,6%). Gledajući pojedinačne komponente s rashodne strane, najveći pozitivan doprinos rastu BDP-a u 2023. u iznosu od 1,8% došao je od potrošnje kućanstava koja je zabilježila realan rast od 3,0%. Na rast potrošnje kućanstava u 2023. djelovali su nastavak rasta zaposlenosti te snažan realni rast plaća. Pozitivan doprinos kretanju realnog BDP-u 2023. godini stigao je i od neto izvoza roba i usluga, kao posljedica znatno snažnijeg smanjenja uvoza roba i usluga u odnosu na smanjenje izvoza. Tako je uvoz roba i usluga zabilježio smanjenje od 5,3% u 2023. godini, prvenstveno kao posljedica smanjenja uvoza roba od 5,4%, dok je uvoz usluga zabilježio rast od 8,4%, što je rezultiralo pozitivnim doprinosom uvoza kretanju realnog BDP-a od 3,4 postotna boda. S druge strane

izvoz je zabilježio smanjenje od 2,9% (negativan doprinos od 1,7 postotnih bodova), također prvenstveno kao posljedica smanjenja izvoza roba od 9,6%, dok je izvoz usluga zabilježio rast od 4,0%. Pozitivan doprinos rastu (1,4 postotna boda) u 2023. godini došao je i od realnog rasta državne potrošnje od 6,6%. Bruto investicije u fiksni kapital su u 2023. zabilježile rast od 4,2% te tako pridonijele ukupnom rastu BDP-a s 0,8 postotnih bodova. Bruto domaći proizvod u tekućim cijenama iznosio je 76,5 milijardi eura u 2023. godini te je zabilježio rast od 11,8%.

Podaci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje za 2023. pokazuju međugodišnji porast broja osiguranika od 2,5%, dok je broj nezaposlenih registriranih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje nastavio padati te je iznosio u prosjeku 109 tisuća, što je 6,2% nezaposlenih manje u usporedbi s 2022. godinom. Istovremeno, prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je tijekom 2023. godine 6,2% te je bila 0,5 postotnih bodova niža nego u 2022. godini.

Tijekom 2023. nastavljen je snažan nominalni rast plaća potaknut pozitivnim gospodarskim kretanjima i nedostatkom radne snage u pojedinim djelatnostima. Usporavanje stope inflacije utjecalo je na njihov realni rast. Prosječna mjesečna bruto plaća u 2023. iznosila je 1.584 eura te je nominalno povećana 14,8%, a realno 6,3% u odnosu na 2022. godinu. Istovremeno, prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 1.148 eura tijekom 2023., uz zabilježen nominalni rast od 13,0% te realni rast od 4,6% u odnosu na 2022. godinu.

Inflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, tijekom 2023. zabilježila je prosječnu razinu od 7,9%, usporivši u odnosu na 10,8% zabilježenih u 2022. U smjeru međugodišnjeg rasta potrošačkih cijena najjače je djelovao rast cijena hrane, potaknut snažnim rastom cijena kruha, mesa i mlijeka. Značajan pozitivan doprinos došao je i od rasta cijena u kategoriji stanovanja, potaknut snažnim rastom cijena krutih goriva te u kategoriji restorana i hotela.

Prema Izvješću Državnog zavoda za statistiku o prekomjernom proračunskom manjku i razini duga opće države, u 2023. ostvaren je manjak proračuna opće države u iznosu od 528,3 milijuna eura ili 0,7% BDP-a, čime je ispunjen kriterij proračunskog manjka sukladno odredbama Pakta o stabilnosti i rastu. Istovremeno, javni dug je dosegnuo razinu od 63% BDP-a te je u odnosu na prethodnu godinu smanjen za 4,8%, čime je ispunjeno fiskalno pravilo javnog duga. Prihodi proračuna opće države ostvareni su u iznosu od 35,7 milijardi eura, odnosno na razini od 46,7% BDP-a. U strukturi poreznih prihoda, najveći udio odnosi se na porez na proizvodnju i uvoz, pri čemu su prihodi od poreza na dodanu vrijednost porasli 17,8%. Tekući porezi na dohodak i bogatstvo, koji uključuju porez na dohodak i porez na dobit, porasli su 16,7%, uslijed pozitivnih kretanja na tržištu rada te rezultata poslovanja poduzeća i banaka u prethodnoj godini. Temeljem rasta plaća i zaposlenosti uslijed pojačane gospodarske aktivnosti, rast od 14,4% bilježe i prihodi od socijalnih doprinosa. Od neporeznih prihoda, najznačajniji su prihodi od ostalih tekućih i kapitalnih transfera, koji uključuju sredstva iz EU fondova, ali i sredstva dodijeljena iz Fonda solidarnosti Europske unije te sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi proračuna opće države izvršeni su u iznosu od 36,2 milijardi eura ili na razini od 47,4% BDP-a. Na njihovo nominalno povećanje u odnosu na prethodnu godinu, najviše su utjecali povećanje bruto investicija u fiksni kapital (62%), socijalne naknade i socijalne transferi (14,9%), naknade zaposlenima (15,3%), rashodi za intermedijarnu potrošnju (16,1%), tekući i kapitalni transferi (26,5%), kamate (39,1%) te subvencije na proizvode (15,3%). Mjere koje su zbog povećanja cijena energenata uvedene u 2022. nastavljene su i u 2023. te su uglavnom utjecale na povećanje isplaćenih subvencija na proizvode, kao i na povećanje isplaćenih socijalnih naknada umirovljenicima, korisnicima socijalne skrbi, nezaposlenima te korisnicima doplatka za djecu.

Dodatna potvrda snažnoj posvećenosti za provedbom reformi i investicija koje će značajno doprinijeti oporavku i otpornosti Hrvatske u vremenima inflatornih pritisaka i energetske krize, vidljiva je u ispunjavanju predviđenih obveza, kao i u dinamici korištenja EU sredstava u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. (u daljnjem tekstu: NPOO). Vijeće EU je 8. prosinca 2023. odobrilo Dodatak NPOO-u, uključujući REPower EU poglavlje, čime je Hrvatskoj omogućeno raspolaganje s ukupno 10,04 milijardi eura, od čega 5,8 milijardi eura bespovratnih sredstava i 4,2 milijarde eura zajmova. Dosadašnja provedba pokazuje da Hrvatska reforme ostvaruje učinkovito. Hrvatska je prva država članica EU-a, kojoj je isplaćeno više od 50% raspoloživih bespovratnih sredstava iz NPOO-a u prve dvije godine provedbe te je cilj Vlade maksimalno iskoristiti dostupna sredstva za održivi oporavak i razvoj svih dijelova Hrvatske.

Izvješće o provedbi strateških ciljeva Nacionalne razvojne strategije

1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo

1.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65% (2019.)	75%	76% (2023.)
<i>Indeks globalne konkurentnosti (GCI)</i>	<i>63. mjesto (2019.)</i>	<i>< 45. mjesta</i>	<i>Nema podataka</i>
Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti Instituta za razvoj poslovnog upravljanja (WCR, IMD)	60. mjesto	n/p	50. mjesto (2023.)
Europska ljestvica uspjeha u inoviranju	25. mjesto u EU (2020.)	<18. mjesta	22. mjesto (2023.)
Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u	0,97% (2018.)	3%	1,39% (2023.)
Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	52,3% (2019.)	70%	54% (2023.)

1.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Konkurentno i inovativno gospodarstvo

Razvoj globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije

Nakon snažnog gospodarskog rasta zabilježenog u 2022., povoljna gospodarska kretanja u Hrvatskoj obilježila su i 2023. godinu. Povoljna kretanja su od posebne važnosti kada se ostvareni rast gospodarstva sagleda u svjetlu vrlo nepovoljnih kretanja u vanjskom okruženju i značajnog smanjenja gospodarske aktivnosti kod glavnih vanjsko-trgovinskih partnera. Brži rast hrvatskog gospodarstva od prosjeka europodručja i Europske unije u 2023. doprinio je rastu BDP-a po stanovniku prema paritetu kupovne moći na 76% prosjeka EU-a, čime je nadmašena ciljna vrijednost od 75%, utvrđena za 2030. godinu. Navedeno ukazuje na uspješan nastavak ekonomske konvergencije i učinkovito približavanje Hrvatske razvijenijim državama članicama Europske unije.

Zabilježen je realni rast BDP-a od 3,1% u odnosu na 2022. te je u tekućim cijenama bruto domaći proizvod Republike Hrvatske iznosio ukupno 76,5 milijardi eura, odnosno 19.847 eura po stanovniku. Najveći doprinos rastu BDP-a u 2023. osiguran je snažnom domaćom

potražnjom, uz povećanu državnu potrošnju i investicije sufinancirane iz fondova EU-a. Zbog smanjene inozemne potražnje, robni izvoz je smanjen na oko 23 milijarde eura (24,1 milijardu eura u 2022.), dok je udio ukupne vrijednosti izvoza roba i usluga u BDP-u smanjen na 54% (60,2% u 2022.). Deficit robne razmjene s inozemstvom u 2023. iznosio je oko 17 milijardi eura te je u odnosu na 2022. smanjen za milijardu eura (6%), dok je pokrivenost uvoza izvozom u 2023. iznosila oko 58%, jednako kao i u 2022. godini. Robna razmjena s državama članicama EU-a u 2023. činila je oko 68% ukupnog izvoza roba, s Italijom zemljom partnerom u koju je izvezeno najviše robe, s udjelom od oko 12%, dok se izvan EU-a najviše roba izvezlo u Bosnu i Hercegovinu, uz udio u ukupnom izvozu od 10%.

Prema Ljestvici globalne konkurentnosti Instituta za razvoj poslovnog upravljanja (IMD) iz Lausanne, Hrvatska se u 2023. nalazila na 50. mjestu od 64 zemlje obuhvaćene istraživanjem. Prema pokazateljima konkurentnosti Hrvatska je za deset mjesta bolje rangirana nego 2020. godine, što ukazuje da su ostvarena poboljšanja u većini područja konkurentnosti. Prema istraživanju IMD-a, najveća poboljšanja su ostvarena u području javnih financija s naglaskom na rast kreditnog rejtinga zemlje, suficit proračuna opće države te rast izvoza usluga.

Radi osiguravanja preduvjeta za postizanje cilja kohezijske politike „*Pametnija Europa*“, podrškom u jačanju inovacija, gospodarskoj transformaciji te modernizaciji i industrijskoj tranziciji regionalnih gospodarstava u Hrvatskoj, u prosincu 2023. donesena je Strategija pametne specijalizacije do 2029. (S3). S3 je ključni akt strateškog planiranja kojim se usmjeravaju nacionalni naponi u području istraživanja, razvoja i inovacija (IRI) te omogućuje korištenje sredstava iz fondova EU u financijskom razdoblju 2021.-2027. U skladu s identificiranim potencijalima za gospodarski rast i jačanje konkurentnosti, S3 je usmjeren na postizanje sljedećih ciljeva: 1. Poboljšanje znanstvene izvrsnosti; 2. Premošćivanje jaza između istraživačkog i poslovnog sektora; te 3. Povećanje inovacijske učinkovitosti. Postizanje navedenih ciljeva će se omogućiti intervencijama u području poticanja inovacija i tehnološkog razvoja, jačanja suradnje između javnog, privatnog i akademskog sektora te potpora za digitalnu transformaciju i zelenu tranziciju gospodarstva. Indikativni financijski okvir za provedbu S3, u razdoblju do 2029. je procijenjen na ukupni iznos veći od 1,56 milijardi eura, a provedbom će se doprinijeti povećanju konkurentnosti hrvatskih proizvoda i usluga na globalnom tržištu, poduprijeti stvaranje novih radnih mjesta, osobito u visokotehnološkim i istraživačkim djelatnostima, te doprinijeti diverzifikaciji gospodarstva i ravnomjernijem regionalnom razvoju.

U svrhu jačanja konkurentnosti i održivosti hrvatskog gospodarstva, nastavljene su aktivnosti u okviru NPOO komponente C1.1. „Otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo“. Od početka provedbe objavljeni pozivi za dodjelu bespovratnih sredstava namijenjenih poduzetnicima, ukupne vrijednosti 358,7 milijuna eura. Sredstva su namijenjena za poticanje ulaganja usmjerenih na tranziciju prema energetske i resursno učinkovitom gospodarstvu, jačanje inovacije te razvoj i primjenu novih (digitalnih) tehnologija. U 2023. provedena su 2 Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava „Vaučeri za digitalizaciju“, namijenjena povećanju razine digitalne zrelosti MSP-ova, kroz razvoj digitalnih poslovnih modela te jačanje vještina i

kompetencija za digitalizaciju i digitalnu transformaciju. U okviru poziva financira se 5 vrsta vaučera: digitalne vještine, digitalni marketing, složena digitalna rješenja, izrada strategija digitalne transformacije, dijagnostika kibernetičke otpornosti, a temeljem provedenih poziva ugovorena je dodjela vaučera za 1.091 korisnika, ukupne vrijednosti dodijeljene potpore 6,3 milijuna eura.

Nadalje, nastavljene su aktivnosti na provedbi Poziva „Potpora poduzećima za tranziciju na energetske i resursno učinkovito gospodarstvo“, ukupne alokacije 250 milijuna eura bespovratnih sredstava. Cilj je pozivom poduprijeti bržu prilagodbu gospodarstva trenutnim i budućim ekološkim zahtjevima, poticanjem ulaganja u smanjenje negativnih učinaka gospodarstva na okoliš te povećanjem održivosti proizvodnje energetske intenzivnih industrija. Pozivom se dodjeljuju potpore financijski održivim MSP-ovima te srednje kapitaliziranim poduzećima, koji stručnom studijom dokažu učinak planiranih ulaganja na zelenu tranziciju gospodarstva, odnosno izravni doprinos ulaganja razvoju kružnog gospodarstva, većoj učinkovitosti (energetskoj i resursnoj) proizvodnje te smanjenju emisija iz energetske intenzivnih industrija. Maksimalni iznos potpore je milijun eura za MSP-ove, odnosno 4,65 milijuna eura za srednje kapitalizirana poduzeća. Tijekom 2023. potpisano je ukupno 128 ugovora o dodjeli bespovratnih potpora prijaviteljima u iznosu od 108,5 milijuna eura.

U svrhu poticanja rasta novoosnovanih poduzeća koja razvijaju inovacije, nastavljene su aktivnosti na provedbi Poziva „Bespovratne potpore za novoosnovana poduzeća“, ukupne alokacije 18,8 milijuna eura. Pozivom se potiču projekti ulaganja novoosnovanih MSP-ova, u razvoj inovacija (proizvode, usluge ili tehnologije) temeljenih na znanju i visokim tehnologijama, koji su novi ili znatno poboljšani u odnosu na trenutna postignuća na tržištu. Potpora je osigurana MSP-ovima s inovacijama čija je tehnološka zrelost izvan faze dokazivanja koncepta (TRL 5 - TRL 8), ali koje još nisu spremne za tržište te zahtijevaju dodatna financijska ulaganja za dovršetak tehnološke spremnosti. Od 612 projektnih prijedloga, ukupno zaprimljenih na Poziv, s korisnicima je tijekom 2023. potpisano 149 ugovora, ukupne vrijednosti dodijeljene potpore 16,9 milijuna eura.

S ciljem jačanja kapaciteta MSP-ova za inovacije te poticanja rasta izvoza proizvoda, usluga i tehnologija visoke dodane vrijednosti, tijekom 2023. nastavljen je postupak ugovaranja projekata i dodjele bespovratnih sredstava u okviru Poziva „Komercijalizacija inovacija“. Pozivom, ukupne alokacije 50,4 milijuna eura, potiču se projekti komercijalizacije inovativnih proizvoda, usluga i tehnologija, nastalih primjenom rezultata istraživanja, razvoja i inovacija (*in-house* ili pribavljenih od drugih strana po tržišnim uvjetima). Sredstva potpore u okviru ovog poziva namijenjena su inovativnim MSP-ovima za projekte ulaganja u komercijalizaciju novih inovativnih proizvoda i usluga s najvećom vjerojatnošću za uspjeh na tržištu. Na poziv je zaprimljeno ukupno 427 projektnih prijedloga, od čega je s korisnicima potpisano ukupno 125 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 50,4 milijuna eura. Svi ugovoreni projekti su tijekom 2023. bili u fazi provedbe te su postupci dodjele bili u tijeku.

Nastavljene su aktivnosti ugovaranja projekata i dodjele bespovratnih sredstava u okviru Poziva „Bespovratne potpore za digitalizaciju“, s ciljem poticanja digitalne transformacije hrvatskih

MSP-ova. Pozivom, ukupne alokacije 27,3 milijuna eura bespovratnih sredstava, potiče se uvođenje digitalnih alata i rješenja u poslovanje MSP-ova te jačanje digitalnih vještina za razvoj i primjenu novih proizvoda, usluga i procesa. Na Poziv je zaprimljeno ukupno 820 projektnih prijava te je s korisnicima potpisan 481 ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava u ukupnom iznosu od 27,4 milijuna eura, a svi ugovoreni projekti su tijekom 2023. bili u fazi provedbe.

Radi unaprjeđenja uvjeta za financiranje investicijskih projekata i povećanja obujma poslovanja gospodarskih subjekata, tijekom 2023. nastavljena je provedba NPOO financijskih instrumenata: 1. Izravni krediti HAMAG BICRO-a i HBOR-a za MSP-ove s otežanim pristupom bankovnim kreditima i 2. Subvencije kamatnih stopa po kreditima MSP-ovima u fazi rasta i razvoja, koje u okviru svojih redovnih jamstvenih i kreditnih programa odobravaju HAMAG BICRO i HBOR. HAMAG BICRO je tijekom 2023. odobrio ukupno 329 NPOO zajmova MSP-ovima u ukupnom iznosu od 22,9 milijuna eura, kao i 11 subvencija kamatnih stopa, dok je HBOR odobrio 51 kredit za MSP-ove te 63 subvencije za MSP-ove i 6 subvencija za srednje kapitalizirana poduzeća. Najveći dio odobrenih NPOO zajmova namijenjen je jačanju konkurentnosti i otpornosti te provedbe zelene tranzicije poslovanja korisnika.

Razvoj poduzetništva i obrta

Tijekom 2023. godine, u Hrvatskoj su uspješno nastavljeni napori u području razvoja i jačanja poduzetništva i obrta, s posebnim naglaskom na poticanje rasta i razvoja malih i srednjih poduzeća koja čine ključni element gospodarskog rasta i konkurentnosti. Prema podacima Financijske agencije, tijekom 2023. u Hrvatskoj je poslovalo ukupno 156.145 poduzetnika, od čega je bilo najviše mikro poduzetnika, njih 137.950 (88,3%), malih poduzetnika je bilo 15.748 (10,1%), srednjih poduzetnika je 1.989 (1,3%) te velikih poduzetnika kojih je poslovalo 458 (0,3%). Sve navedene skupine poduzetnika ostvarile su u 2023. neto dobit te je ona ukupno iznosila 8,66 milijardi eura uz zabilježeni rast od 32,5% u odnosu na prethodnu godinu. Kod mikro poduzetnika neto dobit je u 2023. iznosila 1,3 milijarde eura (rast od 77%), kod malih poduzetnika 2,3 milijarde eura (rast od 17%), kod srednjih poduzetnika 2,06 milijardi eura (rast od 23%), dok je kod velikih poduzetnika iznosila 3 milijarde eura (rast od 39%). Nadalje, tijekom 2023. sve su skupine poduzetnika ostvarile pozitivan trgovinski saldo, što je rezultiralo pozitivnim trgovinskim saldonom poduzetnika na razini Republike Hrvatske u iznosu od značajnih 4,4 milijarde eura (33,5 milijardi eura izvoza i 29,1 milijardu eura uvoza).

S ciljem poboljšanja pravne sigurnosti za poduzetnike, pojednostavljenja uvjeta za poslovanje te unaprjeđenja poslovnog okruženja, nastavljena je provedba reformskih aktivnosti u okviru NPOO mjere „Nastavak administrativnog i fiskalnog rasterećenja“ (ref.br: C1.1.1.R1-I2). U okviru navedene mjere tijekom 2023. izrađen je i usvojen Drugi Akcijski plan za smanjenje neporeznih i parafiskalnih davanja za 2024. godinu. Akcijskim planom su utvrđene ukupno 73 mjere rasterećenja, čijom je provedbom planirano direktno troškovno rasterećenje gospodarstva u iznosu od 132,8 milijuna eura. Do kraja 2023. provedeno je 19,4% planiranih mjera te je omogućeno rasterećenje gospodarstva u iznosu od 25,75 milijuna eura.

Također, u okviru napora na poboljšanju uvjeta za poslovanje poduzetnika, u 2023. izrađen je Akcijski plan za administrativno rasterećenje gospodarstva za 2024. i 2025. što predstavlja ukupno peti akcijski plan za uklanjanje administrativnih prepreka usmjeren na poboljšanje uvjeta poslovanja poduzetnika. Predmetni Akcijski plan obuhvaća ukupno 103 mjere za optimizaciju i/ili digitalizaciju administrativnih postupaka, koji su tijekom izrade prepoznati kao najviše opterećujući za hrvatske gospodarstvenike. Mjere rasterećenja su posebno usmjerene na područja od osobitog značaja za domaće gospodarstvo poput poreznih i drugih propisa koji uređuju poslovanje, mirovinski sustav, poljoprivredu i promet. Provedbom utvrđenih mjera za smanjenje administrativnog opterećenja predviđeno je rasterećenje gospodarstva za ukupno 364,09 milijuna eura.

Nadalje, s ciljem unapređenja poslovnog i regulatornog okruženja, u okviru NPOO reformske mjere „Nastavak reforme poslovnog i regulatornog okruženja“ (ref.br: C1.1.1.R1-I2), u svibnju 2023. donesena je Strategija za procjenu ekonomskog učinka propisa na sektor malog i srednjeg poduzetništva za razdoblje od 2023. do 2027. godine s pripadajućim Akcijskim planom za provedbu do 2025. godine. Strategija je osmišljena kao sljedeći korak u jačanju regulatornog okvira za poslovanje poduzetnika i osiguravanju kontinuiteta u provedbi regulatornih reformi te stvaranja preduvjeta za uspostavu moderne javne uprave kao servisa gospodarstva i građana. Provedbom Strategije ojačat će se regulatorni okvir za sektor malog i srednjeg poduzetništva, a regulativno opterećenje poduzetnika svesti na najmanju moguću mjeru, u skladu s načelom boljih propisa.

S ciljem stvaranja poticajnijeg i konkurentnijeg poslovnog okruženja u Hrvatskoj, nastavljeni su napori u okviru primjene Zakona o poticanju ulaganja („Narodne Novine“, broj: 63/22). U skladu sa Zakonom, tijekom izvještajnog razdoblja zaprimljeno je ukupno 170 prijava za korištenje državnih regionalnih potpora za projekte ulaganja malih, srednjih i velikih poduzetnika, dok je u istom razdoblju odobreno 112 projekata ulaganja (30% više nego u 2022.). Ukupna planirana vrijednost projekata ulaganja kojima je odobrena potpora iznosi više od milijardu eura (40% više nego u 2022.), a njihovom provedbom predviđeno je otvaranje 2.310 novih radnih mjesta.

Radi unapređenja investicijskog okruženja u Hrvatskoj, poticanja održivih ulaganja te maksimiziranja koristi za gospodarstvo od provedenih ulaganja, u lipnju 2023. pokrenuta je izrada Nacionalnog plana za poticanje ulaganja za razdoblje do 2030. godine (usvojen u prosincu 2024.). Nacionalnim planom su utvrđeni ciljevi i mjere javnih politika, čijom će se provedbom omogućiti promicanje i olakšavanje inozemnih izravnih ulaganja u Republiku Hrvatsku, s posebnim naglaskom na stvaranje konkurentnog investicijskog okruženja, učinkovit sustav privlačenja i pružanja podrške privatnim ulaganjima te jačanje regionalne konkurentnosti privlačenjem prioritarnih privatnih ulaganja. Provedbom Plana doprinijeti će se povećanju volumena i kvalitete izravnih inozemnih ulaganja u Hrvatskoj te će se posljedično ojačati otpornost i održivost domaćeg gospodarstva.

Radi poticanja rasta izvoza, lakše internacionalizacije poslovanja te jačanja konkurentnosti hrvatskih izvoznika na stranim tržištima, nastavljeni su napori na poslovima osiguranja i

reosiguranja izvoznog prometa, koje u ime i za račun Republike Hrvatske provodi HBOR. Tijekom 2023. zabilježen je trend rasta osiguranja izvoznog prometa te je HBOR osigurao izvoz hrvatskih roba i usluga u 48 država svijeta u ukupnoj visini od 671,8 milijuna eura, što predstavlja rekordan iznos osiguranog izvoznog prometa od početka primjene ovog instrumenta. Također, u okviru privremenih programa osiguranja kredita za likvidnost izvoznika, s ciljem pomoći gospodarstvu uslijed posljedica ruske agresije na Ukrajinu, tijekom 2023. odobreno je 308 kredita HBOR-a za likvidnost hrvatskih izvoznika, u ukupnom iznosu od 478 milijuna eura te je odobreno 6,8 milijuna eura subvencije premije osiguranja izvoza, čime je izvoznicima omogućeno smanjenje troškova poslovanja i poboljšanje konkurentnosti.

S ciljem poticanja rasta i razvoja te jačanja konkurentnosti poduzetništva na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina, u prosincu 2023. objavljen je javni poziv u okviru Programa „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva i obrta na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina“. Poziv, ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava 1,3 milijuna eura, bio je namijenjen ulaganjima u unaprjeđenje proizvodnje, razvoj novih proizvoda i usluga te edukacijske i marketinške aktivnosti.

Radi osiguravanja uvjeta za jačanje konkurentnosti i razvoja poduzetništva i obrta tijekom 2023. nastavljena je provedba aktivnosti u okviru Programa „Cjeloživotno obrazovanje za obrtništvo“. Programom se potiče usvajanje ključnih vještina i kompetencija za obrtnička zanimanja, kao i zapošljavanje i samozapošljavanje u obrtništvu. U okviru Programa osigurane su potpore korisnicima za sufinanciranje troškova obrazovanja za obavljanje vezanih obrta, odnosno za pripremu i polaganje ispita o stručnoj osposobljenosti, pripremu i polaganje majstorskog ispita, prekvalifikaciju u obrtničkim zanimanjima te izdavanje dozvola za izvođenje praktičnog dijela naukovanja. Tijekom 2023. temeljem Programa korisnicima je dodijeljeno 455 potpora.

Nadalje, s ciljem poticanja razvoja zadružnog poduzetništva, koje ostvaruje tržišnu uspješnost, povećava zaposlenost te potiče rast i razvoj gospodarstva, u 2023. je nastavljena provedba programa „Razvoj zadružnog poduzetništva“. Programom su osigurana bespovratna sredstva namijenjena povećanju prepoznatljivosti i konkurentnosti proizvoda i usluga zadruga, boljem pozicioniranju zadruga na tržištu, poboljšanju produktivnosti i inovativnosti te zadržavanju postojećih i stvaranju novih radnih mjesta u zadrugama. Bespovratna sredstva su namijenjena poticanju ulaganja u razvoj novih proizvoda i usluga, poboljšanje opremljenosti i energetske učinkovitosti u proizvodnji, stručno osposobljavanje i obrazovanje, zaštitu intelektualnog vlasništva i marketinške aktivnosti. Temeljem Programa, ukupno je 19 zadruga tijekom 2023. ostvarilo potporu za razvoj u ukupnom iznosu od 262 tisuće eura.

Također, radi očuvanja i razvoja tradicijskih i umjetničkih obrta te jačanja njihove konkurentnosti, u prosincu 2023. objavljen je Program „Očuvanje i razvoj tradicijskih i umjetničkih obrta“. Ukupna vrijednost bespovratnih sredstava u okviru programa je 470 tisuća eura, a potpora je bila namijenjena obrtima koji se pretežito bave ručnim radom i posjeduju posebne zanatske vještine i umijeća tradicijske kulture te umjetničkim obrtima koji se bave proizvodima i uslugama visoke estetske vrijednosti.

S ciljem usklađivanja obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada, nastavljene su aktivnosti na provedbi Programa „Poticanje obrazovanja za vezane obrte temeljene na sustavu naukovanja“. Programom se omogućuje dodjela stipendija učenicima za obrazovanje u deficitarnim obrtničkim zanimanjima, kao i dodjela bespovratnih potpora gospodarskim subjektima koji primaju učenike na naukovanje u deficitarnim obrtničkim zanimanjima. Tijekom 2023. za provedbu naukovanja u deficitarnim obrtničkim zanimanjima, gospodarskim subjektima koji izvode naukovanje učenika za samostalan rad, dodijeljeno je ukupno 50 potpora za naukovanje u ukupnoj vrijednosti 530 tisuća eura.

Razvoj znanosti i tehnologije

Učinkovitim provedbom mehanizama za poticanje ulaganja u istraživanje i razvoj, nastavljaju se stvarati preduvjeti za razvoj i jačanje nacionalnog inovacijskog sustava te se smanjivanje razlike u inovacijskom učinku Republike Hrvatske u odnosu na EU. Prema Europskoj ljestvici uspjeha u inoviranju za 2023. (eng. European Innovation Scoreboard - EIS), Hrvatska se i dalje nalazi na 22. mjestu od 27 zemalja EU-a, kao i u 2022. s nešto boljim ukupnim rezultatom od 69,6% prosjeka EU-a (69,5% u 2022.) te se nalazi u vrhu grupe zemalja inovatora u nastajanju, koji zaostaju za prosjekom EU-a. Prema EIS-u, tijekom 2023. utvrđen je napredak u poboljšanju inovacijskog okruženja, razvoju ljudskog kapitala, digitalnoj transformaciji i poboljšanju među NPOO suradnje. S druge strane, kao najveći izazovi za ubrzanje inovacijskog potencijala, utvrđeni su relativno slaba ulaganja privatnog sektora u istraživanje i razvoj, ograničen pristup rizičnom kapitalu, administrativne prepreke, nemogućnost zadržavanja i privlačenja talenata te relativno slaba povezanost akademskog i poslovnog sektora.

Unatoč zabilježenom rastu bruto domaćih izdataka za istraživanje i razvoj u 2023. na ukupno 1,08 milijardi eura (12,8% više u odnosu na 2022.), blago je opao njihov udio u BDP-u na 1,39% (1,43% u 2022.). Prema podacima DZS-a, najviše je u istraživanje i razvoj uložio poslovni sektor (54,7%), čiji su bruto izdatci za istraživanje i razvoj iznosili 591,41 milijun eura, uz porast od 13,6% u odnosu na 2022. godinu. Kao i prethodnih godina, najveći udio bruto izdataka i dalje se odnosi na troškove rada i naknade zaposlenicima (56,1%), dok je udio kapitalnih izdataka smanjen na 12,5% (14,8% u 2022.). S druge strane, značajno je porastao broj prijavi patenata Europskom patentnom uredu te je tijekom 2023. zabilježena ukupno 51 prijava podnositelja zahtjeva iz Hrvatske (59,4% više u odnosu na 2022.). Također, zabilježeno je povećanje broja jedinica (pravnih i fizičkih osoba) koje se u Hrvatskoj bave istraživanjem i razvojem, na ukupno 671 (569 u 2022.), od čega ih je u poslovnom sektoru 489 (405 u 2022.), a dominantno se bave istraživanjem u području tehničkih znanosti (52,9%). Prema podacima o broju zaposlenih, na istraživanju i razvoju je u 2023. ukupno bilo zaposleno 28.059 osoba, uz najveći udio zaposlenih u visokom obrazovanju (47,4%) i poslovnom sektoru (34,4%).

Prema rezultatima Globalnog inovacijskog indeksa za 2023. (GII), Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (eng. World Intellectual Property Organization - WIPO), Hrvatska se nalazi na 44. mjestu od ukupno 132 zemlje uključene u istraživanje, uz slabiji rezultat nego u prethodne dvije godine (41. i 42. mjesto) te se prema GII nalazi na 28. mjestu od 39 europskih

zemalja uključenih u istraživanje. Prema rezultatima za 2023. inovacijski učinak Hrvatske je u skladu s očekivanjima za njezinu razinu razvijenosti (mjereno BDP-om). Od ukupno 7 područja obuhvaćenih istraživanjem GII, Hrvatska je najbolje rangirana u području infrastrukture (26. mjesto), rezultatima znanja i tehnologije (33.) te ljudskog kapitala i istraživanja (44.), dok je najslabije rangirana u području institucija (72.), poslovne sofisticiranosti (53.) i kreativnih rezultata (52.).

U skladu s novim Zakonom o Hrvatskoj zakladi za znanost, u listopadu 2023. donesen je Strateški plan Hrvatske zaklade za znanost za razdoblje 2023.-2027. s ciljem jačanja nacionalnog inovacijskog sustava. Strateški plan se oslanja na tri stupa razvoja znanosti i tehnologije: jačanje znanstvene izvrsnosti, poticanje otvorene znanosti i bolje povezivanje akademskog, istraživačkog i poslovnog sektora. Strateškim planom je predviđeno povećanje ulaganja za financiranje istraživanja, razvoj karijera i mobilnosti istraživača, ali i intenziviranje suradnje s Nacionalnim inovacijskim vijećem i Tematskim inovacijskim vijećima, kao i uspostavu suradnje s HAMAG-BICRO-om te Državnim zavodom za intelektualno vlasništvo.

S ciljem usmjeravanja razvoja nacionalne istraživačke infrastrukture i učinkovitijeg sudjelovanja u europskim istraživačkim infrastrukturama, u lipnju 2023. usvojen je Plan razvoja istraživačke infrastrukture za razdoblje 2023.-2027. kojim je dat cjeloviti pregled istraživačkih infrastruktura u Republici Hrvatskoj, utvrđeni elementi za praćenje razvoja te definirani osnovni kriteriji za odabir i financiranje budućih projekata razvoja istraživačkih infrastruktura. Provedba Plana doprinijet će isticanju i prepoznatosti Republike Hrvatske u međunarodno konkurentnim istraživanjima, jačanju međunarodne suradnje, većoj vidljivosti hrvatske znanosti, te rastu gospodarstva i napretku društva u cjelini.

Nastavljene su aktivnosti na stvaranju preduvjeta za postizanje punog potencijala hrvatskog znanstveno-istraživačkog sektora, u okviru NPOO reforme „Reforma i jačanje kapaciteta javnog znanstveno-istraživačkog sektora za istraživanje i razvoj“ (ref.br: C3.2.R1) . U srpnju 2023. Vlada je donijela Uredbu o programskom financiranju javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta u Republici Hrvatskoj, radi uspostave novog modela institucionalnog financiranja znanstveno-istraživačkih institucija putem programskih ugovora. Temeljem Uredbe, proveden je postupak pregovaranja o programskom financiranju s 25 javnih znanstvenih instituta i tri javna veleučilišta te su u prosincu 2023. potpisani programski ugovori o financiranju s 25 javnih znanstvenih instituta i dva javna veleučilišta.

Tijekom 2023. u okviru NPOO pod-komponente C3.2. „Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta“, objavljeno je ukupno 9 poziva usmjerenih na jačanje preduvjeta za podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta poduzeća i znanstvenih organizacija. S ciljem povećanja spremnosti za razvoj novih proizvoda i procesa, dodjelom bespovratnih sredstava u okviru poziva, promiče se stažiranje mladih istraživača u gospodarstvu, potiče se pokretanje *start-up/spin-off* poduzeća mladih istraživača, jačaju se kapaciteti ureda za transfer tehnologije i osvještava njihova uloga u inovacijskom ekosustavu, dodjeljuju se potpore za projekte industrijskih istraživanja u suradnji između poduzeća i istraživačkih organizacija, osigurava

financiranje pretkomercijalnih aktivnosti u početnoj fazi razvoja novih proizvoda i usluga te se sufinancira izgradnja kvantne komunikacijske infrastrukture.

Također, s ciljem doprinosa postizanju međunarodno priznatih i relevantnih istraživačkih rezultata nacionalnog inovacijskog sustava u prosincu 2023. je objavljen prvi poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Znanstveni centri izvrsnosti“, ukupne alokacije 12 milijuna eura. Pozivom, financiranim iz PKK 2021.-2027., podržava se provedba projekata znanstvenih centara izvrsnosti koji pomiču granice istraživanja i znanja te doprinose razvoju novih tehnologija i inovacija u S3 tematskim prioritetnim područjima. Pozivom se nastoji pospješiti istraživačke rezultate znanstvenih centara izvrsnosti, usmjeravanjem istraživačkih projekata na razvoj novih tehnologija i njihovu primjenu u gospodarstvu, u skladu s najnovijim europskim i globalnim trendovima.

Nadalje, nastavljene su aktivnosti na procesu jačanja kapaciteta nacionalnog ekosustava za prijenos tehnologije i znanja koji uključuje dionike iz različitih ureda za transfer tehnologije (UTT) i istraživačkih organizacija. Izgradnja ekosustava je započeta izradom i usvajanjem Nacionalnih smjernica za transfer tehnologije i znanja te uspostavom Dinamične mreže Ureda za transfer tehnologije (UTT mreže). UTT mreža predstavlja trajnu platformu za aktivnosti u području transfera tehnologije, uključujući prepoznavanje i razmjenu najboljih praksi i inovativnih inicijativa u području transfera tehnologije. Putem UTT mreže svim dionicima je omogućena razmjena dokumentacije i informacija o području djelovanja, kao i razmjena iskustava te suradnja na razvoju mreže za transfer znanja i tehnologija.

Dodatno, u lipnju 2023. potpisan je Ugovor o zajmu između Republike Hrvatske i Svjetske banke za provedbu projekta „Digitalne, inovativne i zelene tehnologije (DIG-IT)“. Ukupna vrijednost zajma iznosi 106 milijuna eura za razdoblje od pet godina. Projektom DIG-IT podupire se cjelovita reforma istraživačkog i inovacijskog sektora financiranjem intervencija koje će proizvesti transformativne učinke na izvrsnost istraživanja, povećanje produktivnosti istraživačkih organizacija te postizanje zelenog, digitalnog i globalno konkurentnoga gospodarstva. Projekt se sastoji od dvije glavne komponente: 1) Jačanje institucionalnih kapaciteta za provođenje digitalnih i zelenih istraživanja i inovacija i 2) Programi za digitalno i zeleno istraživanje i inovacije. U okviru Projekta se osigurava tehnička pomoć i financiranje za jačanje institucionalnih kapaciteta za potporu istraživanju i razvoju u području digitalne i zelene tehnologije, kao i financiranje komplementarnih programa tamo gdje sredstva iz EU fondova nisu dostupna ili dostatna.

Vezano uz digitalnu transformaciju u znanosti tijekom 2023. godine u okviru strateškog projekta „Znanstveno i tehnologijsko predviđanje“, nastavljena je uspostava Informacijskog sustava o hrvatskoj znanstvenoj djelatnosti (CroRIS) te je izrađen Prijedlog Pravilnika o informacijskom sustavu i infrastrukturi sustava visokog obrazovanja, znanstvene i umjetničke djelatnosti. Također je završeno mapiranje i predviđanje unutar tematskog područja „Energija i održivi okoliš“ i provedeno je mapiranje dvaju novih područja: „Umjetna inteligencija“ i „Svemirske tehnologije.“

Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma

Tijekom 2023. nastavljena je provedba napora kojima se doprinosi ostvarenju cilja konkurentnog i inovativnog gospodarstva, poticanjem ulaganja u ljudske potencijale i tržište rada u turizmu, unaprjeđenjem strukture i kvalitete smještajnih kapaciteta, osiguravanjem poticajnog poslovnog okruženja te poticanjem inovacija i digitalne transformacije u turizmu.

U skladu s podacima Turističkog barometra UN Turizma, za hrvatski turizam 2023. je bila uspješna godina te je Hrvatska, prema ostvarenim prihodima od međunarodnog turizma, napredovala s 32. mjesta na 25. mjesto. Ukupni prihodi od stranih turista u 2023. su iznosili 14,6 milijardi eura, uz porast od 11,4% u odnosu na 2022. godinu. Ukupno je tijekom 2023. ostvareno 19,5 milijuna dolazaka i 92,4 milijuna noćenja turista, odnosno 9,7% više dolazaka te 2,6% više noćenja u odnosu na 2022. godinu, dok je u odnosu na rekordnu 2019. godinu ostvareno 1.2% više noćenja. Domaći turisti su u 2023. ostvarili 7,6% dolazaka i 4,7% noćenja više nego tijekom 2022. godine. Kao i prethodnih godina, najviše je noćenja ostvareno u Istri (30,4%), nakon koje slijede Splitsko-dalmatinska županija (19,3%), Primorsko-goranska županija (17%) te Zadarska županija (16,5%). Istovremeno, zabilježen je porast ostvarenih noćenja turista na području 13 od ukupno 14 županija Kontinentalne Hrvatske. Ukupno je tijekom 2023. na području Kontinentalne Hrvatske ostvareno 5,03 milijuna noćenja (13% više u odnosu na 2022.) uz veći udio ostvarenih noćenja turista u ukupno ostvarenim noćenjima turista na području Republike Hrvatske od 5,4% (4,9% u 2022.).

Tijekom 2023. u okviru NPOO komponente „Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma“ (ref.br: C1.6.) završeni su reformski procesi na jačanju institucionalnog i pravnog okvira za upravljanje razvojem održivog turizma. Donesen je novi Zakon o turizmu (Narodne novine 156/23), s ciljem jačanja preduvjeta za očuvanje resursa i prostora u turističkim destinacijama, poboljšanja zadovoljstva i kvalitete života lokalnog stanovništva te jačanja konkurentnosti hrvatskog turizma na globalnom tržištu. Zakonom se uređuje okvir za upravljanje razvojem turizma u skladu s načelima održivosti i definiraju alati za praćenje uspješnosti razvoja turizma (Indeks turističke razvijenosti, Satelitski račun održivog turizma, Pokazatelji održivosti turizma).

U okviru povezane NPOO reforme „Povećanje otpornosti i održivosti turističkog gospodarstva“ (ref.br: C1.6.R1), razvijen je i u prosincu 2023. objavljen metodološki okvir „Sustav satelitskih računa održivosti turizma Republike Hrvatske“. Sustav se uspostavlja sa svrhom unapređenja informacijskih pretpostavki za vođenje uspješne i održive turističke politike, stvaranjem pouzdanog okvira za analize, procjenu i planiranje razvoja održivog turizma u Hrvatskoj. Sustav se sastoji od Satelitskog računa održivog turizma Republike Hrvatske te Regionalnih satelitskih računa održivosti turizma s naglaskom na regiju Jadranske Hrvatske, za koju se satelitski računi izrađuju na razini pojedinih županija te pokazatelja održivog turizma na destinacijskoj razini.

Nadalje, u okviru navedene NPOO reforme, tijekom 2023. nastavljene su aktivnosti na provedbi javnih poziva za jačanje ljudskih potencijala u turizmu te za jačanje održivosti turizma,

poticanjem zelene i digitalne tranzicije javne i privatne turističke infrastrukture, ukupne vrijednosti svih poziva 289,3 milijuna eura bespovratnih sredstava. Od navedenog iznosa, za poduzetnike u sektoru turizma je namijenjeno 165,9 milijuna eura a za prijavitelje u javnom sektoru namijenjeno je 123,4 milijuna eura. U okviru Poziva „Jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma”, za projekte zelene i digitalne tranzicije ugovorena je provedba 50 projekata za koje je do kraja 2023. dodijeljeno 134,9 milijuna eura bespovratnih sredstava. Očekuje se da će značajan iznos sredstava namijenjenih potporama u sektoru turizma, u narednom razdoblju potaknuti niz ulaganja u unaprjeđenje turističke infrastrukture i razvoj održivih turističkih proizvoda više dodane vrijednosti te doprinijeti jačanju otpornosti poduzetnika u turizmu.

U skladu sa Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine, u kolovozu 2023. je usvojen Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine, s pripadajućim Akcijskim planom za razdoblje do 2025. godine. Planom je definirana provedba ciljeva utvrđenih u Strategiji, utvrđuju prioritetna područja i konkretne mjere za razvoj održivog turizma. Indikativni financijski okvir za provedbu Plana procijenjen je na gotovo milijardu eura, a provedba mjera sukladno Akcijskom planu doprinijeti će transformaciji turizma u skladu s načelima održivosti i otpornosti, potaknuti proces digitalne transformacije i ubrzati usklađivanje turizma u Hrvatskoj sa zelenim politikama Europske unije.

U 2023. je završena provedba projekata uspostave Regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 51,5 milijuna eura. U okviru provedenih projektnih aktivnosti, organizacijski je uspostavljeno 6 centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva, razvijeni su obrazovni programi, omogućeno je povezivanje centara kompetentnosti s poslodavcima na aktivnostima jačanja znanja i vještina učenika, organizirana je provedba učenja temeljenog na radu te cjeloživotno obrazovanje svima zainteresiranim za rad u sektoru turizma i ugostiteljstva. Ukupno je u obrazovne programe uspostavljenih centara kompetentnosti u razdoblju do kraja 2023. uključen 10.001 polaznik, od čega 3.871 polaznik tijekom 2023. godine.

Također, u 2023. uspješno je završena provedba 14 projekata ukupne vrijednosti 3,6 milijuna eura, ugovoreni u okviru Poziva „Poboljšanje pristupa ranjivih skupina tržištu rada u sektoru turizma i ugostiteljstva II“. Poziv je sufinanciran sredstvima OPULJP 2014.-2020., a potpora ukupne vrijednosti 3,6 milijuna eura je osigurana za unaprjeđenje stručnih i andragoških znanja djelatnika u sektoru turizma i ugostiteljstva, za kvalitetniji rad s osobama s invaliditetom, kao i za provedbu programa stručnog osposobljavanja osoba s invaliditetom za rad u turizmu i ugostiteljstvu. U okviru Poziva, programe osposobljavanja za rad u turizmu je uspješno završila ukupno 881 osoba s invaliditetom, od čega 711 osoba tijekom 2023. godine. U programima osposobljavanja za rad s ranjivim skupinama tijekom 2023. sudjelovala su 93 stručnjaka iz sektora turizma i ugostiteljstva.

Radi poticanja na školovanje i promoviranja zanimanja u sektoru turizma i ugostiteljstva nastavljena je provedba programa stipendiranja, te je u listopadu 2023. objavljen javni poziv „STIPENDIJE“ za poticanje školovanja u ugostiteljstvu i turizmu u školskoj godini 2023./

2024. Pozivom se motiviraju mladi i potiče interes učenika i studenata za školovanje za zanimanja u turizmu i ugostiteljstvu, a poslodavce u turizmu se uključuje u sufinanciranje stipendija učenicima i studentima te se osigurava njihovo umrežavanje s obrazovnim ustanovama. U okviru javnog poziva osigurano je stipendiranje za školovanje ukupno 280 učenika i studenata u ugostiteljstvu i turizmu.

Kako bi se doprinijelo razvoju uravnoteženog i uključivog turizma kroz razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti u 2023. proveden je javni Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava „Program konkurentnost turističkog gospodarstva“. Pozivom je osigurana dodjela potpora male vrijednosti za podizanje konkurentnosti turističkog gospodarstva kroz zelenu i digitalnu tranziciju poduzetnika u sektoru turizma. U okviru Poziva ugovoren je 221 projekt, u ukupnom iznosu potpore od 2,57 milijuna eura, Projekti su usmjereni na poticanje zelene i digitalne tranzicije MSP-ova u turizmu, razvojem održivih turističkih i ugostiteljskih proizvoda, digitalizacijom i unapređenjem održivosti poslovnih procesa i pružanja usluga, uz poticanje kružnog gospodarstva i povećanje energetske učinkovitosti u poslovanju.

U 2023. završena je provedba projekta „Hrvatski digitalni turizam e-Turizam“, usmjerenog na smanjenje administrativnog opterećenja građana i poduzetnika u turizmu. U okviru projekta razvijeno je i uspostavljeno osam novih elektroničkih javnih usluga u turizmu, kojima se poboljšava transparentnost i ažurnost komunikacije između građana i javne uprave u turizmu, skraćuje prosječno vrijeme obrade zahtjeva, smanjuje broj pogrešaka prilikom njihove obrade te općenito racionaliziraju troškovi javne uprave.

Nastavljena je provedba Projekta „Hrvatska turistička kartica“, s ciljem povećanja potrošnje u turizmu na području cijele Hrvatske. Projektom se nastoji motivirati građane da svoj odmor i slobodno vrijeme provode putujući po zemlji, koristeći pritom pogodnosti i popuste koje turistička kartica omogućuje. Na ovaj način doprinose se jačanju lokalnog gospodarstva, podržava se rad ugostiteljskih i smještajnih objekata te se općenito doprinosi ravnomjernijem turističkom razvoju i boljoj iskorištenosti turističkih kapaciteta diljem Hrvatske. Tijekom 2023. ukupno je 7.407 hrvatskih građana zatražilo izdavanje turističke kartice, čime im je omogućeno povoljnije korištenje usluga smještaja i konzumacije hrane i pića u ugostiteljskim objektima, popusti za usluge putničkih agencija i turoperatora, kao i druge pogodnosti prilikom boravka u objektima privatnih iznajmljivača te kod najma brodova.

Poticanje razvoja kulture i medija

Tijekom 2023. uspješno je nastavljena provedba redovnih programskih i administrativnih aktivnosti u sektoru kulture i medija. U okviru „Programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2023. godinu“ isplaćeno je 37 milijuna eura za redovni javni poziv i 2,7 milijuna eura za posebne pozive. Javnim pozivima osigurana su sredstva iz Državnog proračuna za financiranje javnih potreba u kulturi, potpori programima i projektima te aktivnostima i manifestacijama u kulturi od interesa za Republiku Hrvatsku. Za pozive u okviru programa Hrvatskog audiovizualnog centra osigurano je 8,7 milijuna eura potpore, za

program poticanja ulaganja u proizvodnju audiovizualnih djela 11,2 milijuna eura, dok je za pozive za programe Agencije za elektroničke medije osigurano 4,8 milijuna eura. Programi Hrvatskog restauratorskog zavoda i Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju financirani su sa 7,5 milijuna eura. Također, osigurano je 224 tisuće eura za sufinanciranje projekata u programu Kreativna Europa te 2,2 milijuna eura za projekte ugovorene kroz pozive Zaklade „Kultura nova“.

U 2023. uspješno je nastavljena provedba NPOO reforme „Razvoj otpornog kulturnog i kreativnog sektora“ (ref.br: C1.1.1.1 R6), u okviru koje je za provedbu investicija u području kulture i medija ukupno osigurano 39,8 milijuna eura bespovratnih sredstava. U okviru investicije „Uspostava provjere medijskih činjenica i sustava javne objave podataka“ (ref.br: C1.1.1. R6-I2) izrađena je studija „Jačanje otpornosti društva na dezinformacije: analiza stanja i smjernice za djelovanje“, na temelju koje su tijekom 2023. provedena dva javna poziva kojima su ukupno dodijeljena 4 milijuna eura bespovratnih sredstava za uspostavu sustava provjere točnosti informacija.

Nadalje, u okviru NPOO investicije „Uspostava digitalne infrastrukture i usluga javne uprave izradom sustava konzervatorskih podloga“ (ref.br: C2.2. R3-I1) uspostavljen je modul „e-Konzervatorska podloga“ koji je uspješno povezan s javnim servisom e-Građani i Geoportalom kulturnih dobara te kroz koju će se izraditi 60 e-Konzervatorskih podloga za kulturno-povijesne cjeline upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Dodatno, u okviru NPOO investicije „Unaprjeđenje digitalne infrastrukture i usluga javnog sektora razvojem nacionalnog arhivskog informacijskog sustava i jačanjem nacionalne mreže arhiva“ (ref.br: C2.2. R3-I2), nastavljena je provedba aktivnosti usmjerenih na razvoj spremišnih kapaciteta područnih državnih arhiva te razvoj nacionalnog arhivskog informacijskog sustava, uključujući repozitorij za pohranu digitaliziranog gradiva te razvoj pripadajućih e-usluga i migraciju podataka. Također, u okviru NPOO investicije „Energetska obnova zgrada sa statusom kulturnog dobra“ (ref.br: C6.1. R1-I3), objavljen je poziv na dodjelu bespovratnih sredstava za dekarbonizaciju zgrada sa statusom kulturnog dobra, ukupne alokacije 39,8 milijuna eura. Cilj ulaganja je osiguravanje doprinosa za smanjenje potrošnje energije i smanjenje emisija CO₂ u zgradama sa statusom kulturnog dobra, a pozivom se financiranje osigurava za projektne prijedloge energetske obnove kojima se ostvaruje godišnja ušteda potrebne primarne energije od najmanje 30%. Poziv je objavljen u modalitetu otvorenog trajnog poziva, a do kraja 2023. ugovoreno je 15 projekata energetske obnove zgrada sa statusom kulturnog dobra, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 20,1 milijun eura.

Uz potporu sredstava iz Fonda solidarnosti Europske unije nastavljani su napori na sanaciji šteta na objektima kulturne baštine, oštećenima u seriji razorni potresa u 2020. godini. Putem poziva usmjerenih na projekte obnove objekata kulturne do kraja 2023. godine ukupno je ugovoreno 1,17 milijardi eura, od čega je iz FSEU-a ugovoreno 630,6 milijuna eura dok je iz Mehanizma za otpornost i oporavak ugovoreno dodatnih 425, 1 milijuna eura te iz drugih izvora dodatnih 116,1 milijuna eura. Do kraja 2023. u okviru predmetnih poziva ugovorena su 293 projekta obnove te je dodijeljeno 78 odluka/ vaučera za jednostavnu izravnu dodjelu, ukupne vrijednosti

561,3 milijuna eura za mjere obnove objekata kulture baštine. Nastavak obnove objekata kulturne baštine omogućen je u okviru NPOO investicije „Obnova zgrada oštećenih u potresu s energetsom obnovom” (ref.br: C7.2.12), kojom je osigurano 770 milijuna eura za cjelovitu i energetska obnovu objekata kulturne baštine. Do kraja 2023., u okviru navedene investicije, ugovoreno je ukupno 78 projekata obnove objekata kulturne baštine, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 498,9 milijuna eura.

2. Obrazovani i zaposleni ljudi

2.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početa vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika	479 bodova (čitalačka pismenost) (2018.)	Dostići prosjek zemalja OECD-a	475 bodova (čitalačka pismenost) (2022.)
<i>Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)</i>	83% (2019.)	> 97%	<i>Nisu dostupni podatci za 2023.</i>
Obuhvat djece od 3 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj) ¹	81,6% (2019.)	> 97%	85,65% (2023.)
Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje)	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2019.)	Dostići prosjek EU-a	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2023.)
Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30-34	33,1% (2019.)	Dostići prosjek EU-a	39,1% (2023.)
Stopa sudjelovanja odraslih u cjeloživotnom obrazovanju (dobna skupina 25-64)	3,5% (2019.)	Dostići prosjek EU-a	6,4% (2023.)

¹ U skladu s [Rezolucijom](#) Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.) (SL C 66, 26.2.2021., str. 1.–21.), [Preporukom](#) Vijeća o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: ciljevi iz Barcelone za 2030. (2022/C 484/01) i ciljevima [Strateškog okvira](#) za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (LEGISSUM : 4617909, Released on EU Publications: 2023-01-31), napredak u ostvarenju cilja „Do 2030. najmanje 96% djece u dobi od tri godine do uključivanja u obvezno osnovnoškolsko obrazovanje trebalo bi sudjelovati u ranom predškolskom odgoju i obrazovanju“ prati se podacima koji se odnose na obuhvat djece od 3 godine do početka obveznog obrazovanja. Za potrebe praćenja napretka u uspješnosti provedbe navedena je početna vrijednost pokazatelja Eurostat-a [„Pupils from age 3 to the starting age of compulsory education at primary level by sex - % of the population of the corresponding age“](#).

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Stopa zaposlenosti (dobna skupina 20-64 godine)	66,7% (2019.)	75%	70,8% (2023.)
Udio privremeno zaposlenih u ukupno zaposlenima (ugovori na određeno vrijeme)	18,1% (2019.)	15%	11,1% (2023.)

2.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Obrazovani i zaposleni ljudi

Pristupačnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Nastavljeni su napori na poboljšanju pristupačnosti ustanovama i povećanju broja djece koja sudjeluju programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te je prema podacima za 2023. stopa sudjelovanja djece od navršene 3 godine do početka obveznog osnovnoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj je iznosila 85,65%.

S ciljem otvaranja novih upisnih mjesta u ustanovama koje provode rani i predškolski odgoj i obrazovanje, tijekom 2023. je nastavljena provedba 244 ranije ugovorena infrastrukturna projekta, s planiranim povećanjem kapaciteta za 15.956 dodatnih mjesta, ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava od 160,36 milijuna eura. U lipnju 2023. ugovorena su nova 94 infrastrukturna projekta u ukupnom iznosu bespovratnih sredstava od 50,45 milijuna eura, s planiranim povećanjem kapaciteta za 5.080 dodatnih mjesta. Navedenim projektima nastoji se do drugog tromjesečja 2026. osigurati još 22.500 mjesta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te povećati obuhvat djece u dobi od 3 godine do polaska u školu na 90%.

Osim infrastrukturnim ulaganjima, preduvjeti za povećanje pristupačnosti sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te poboljšanju kvalitete i priuštivosti dječjih vrtića ostvaruju se daljnjim unaprjeđenjem strateškog i zakonodavnog okvira.

U ožujku 2023., donesen je Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. Za provedbu je predviđeno više od 2 milijarde eura, a većina će biti financirana sredstvima iz fondova EU-a za kohezijsku politiku za razdoblje 2021.-2027. i NPOO-a. Nacionalnim je planom, po uzoru na europske zemlje koje imaju takav oblik odgoja i obrazovanja (Švedska, Finska i Litva), predviđeno povećanje broja sati programa predškole na 700 sati. Pri tome je važno naglasiti da se, za razliku od navedenih članica EU-a, u Hrvatskoj program predškole (iako je obavezan) ne računa kao početak obveznog obrazovanja. Iz navedenog razloga nije obuhvaćen statistikom europske mreže Eurydice² namijenjene razmjeni i pružanju relevantnih podataka o obrazovnim sustavima i politikama.

² europska mreža namijenjena razmjeni i pružanju relevantnih podataka o obrazovnim sustavima i politikama u 40 zemalja, čime pruža podršku europskoj suradnji u području cjeloživotnog učenja i obrazovanja.

U travnju 2023. je pokrenut rad na prijedlogu Nacionalnog kurikulumu predškole. Očekuje se da će primjena navedenog kurikulumu krenuti s pedagoškom godinom 2025./2026. Nadalje, u skladu s odredbama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, u studenom 2023. se pristupilo izradi Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

U rujnu 2023. godine donesena je Uredba o kriterijima i mjerilima za utvrđivanje iznosa sredstva za fiskalnu održivost dječjih vrtića i Odluka o dodjeli sredstava za fiskalnu održivost dječjih vrtića za pedagošku godinu 2023./2024., čime se država uključila u financiranje predškolskog odgoja razvojem novog modela financiranja koji u obzir uzima i fiskalne kapacitete osnivača. Sredstva se dodjeljuju općinama i gradovima, koji potom donose odluku, odnosno kriterije raspodjele ostvarenih sredstava, vodeći računa da se uz postojeće resurse omogući dostupnost, održivost i priuštivost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Također, s ciljem podrške i poboljšanja pristupačnosti sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu, Vlada na temelju Odluke o donošenju Nacionalnog plana za uključivanje Roma 2021.-2027. sredstvima iz Državnog proračuna financira roditeljski udio u cijeni ranog i predškolskog odgoja za pripadnike romske nacionalne manjine te je u pedagoškoj godini 2023./2024. financiran roditeljski udio za rani i predškolski odgoj za 494 djeteta romske nacionalne manjine.

Stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija

Modelom cjelodnevne škole, koji čini integralni dio i nastavak kurikularne reforme, želi se povećati kvaliteta poučavanja i stjecanja ishoda učenja učenika, osobito učenika nižeg socioekonomskog statusa. Cjelodnevna škola podrazumijeva produljenje obaveznog dijela nastave i obogaćivanje obrazovne ponude i potpore učenicima (sistematizacija dopunske i dodatne nastave) uz izvođenje obaveznog i izbornog djela kurikulumu te uključuje i pauzu za ručak i odmor. Fakultativni dio sustava cjelodnevne škole održavat će se dva sata u danu, odnosno 10 sati tjedno.

U rujnu 2023. u 62 odabrane osnovne škole započela je provedba Eksperimentalnog programa „Osnovna škola kao cjelodnevna škola - Uravnotežen, pravedan, učinkovit i održiv sustav odgoja i obrazovanja“, koji će se za učenike 1. do 8. razreda provoditi tijekom 4 školske godine, prema cjelovitom okviru utvrđenom u Eksperimentalnom programu. Jedan od glavnih ciljeva programa je smanjiti razlike u školskim postignućima, odgojno-obrazovnim ishodima i ishodima obrazovanja različitih skupina učenika te povećati obrazovnu jednakost, pravednost i pravičnost u osnovnim školama. Model cjelodnevne škole se sastoji od četiri odgojno-obrazovna programa - programa nacionalnog kurikulumu, odnosno obavezne i izborne nastave (A1), programa potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (A2), izvannastavnih aktivnosti (B1) i izvanškolskih aktivnosti (B2), a u cjelodnevnoj školi produljiti će se vrijeme koje učenici provode u nastavnom procesu, osobito u područjima usvajanja ključnih pismenosti. Obzirom da predstavlja ključan preduvjet za uvođenje modela cjelodnevne škole, tijekom izvještajnog razdoblja su intenzivirani naponi na dovršetku ulaganja u proširenje infrastrukturnih kapaciteta škola, kako bi se omogućio njihov prelazak na jednosmjenski rad.

Također, intenzivirani su naponi na provedbi reforme strukovnog obrazovanja kojom će se strukovno obrazovanje učiniti privlačnijim, a učenicima omogućiti odabir tržišno opravdanih i relevantnih strukovnih programa obrazovanja. Reformom su obuhvaćeni i strukovni kurikulumi za isto zanimanje koji se sada provode kroz različite modele (klasični, dualni, za vezane obrte - JMO), na način da će se povezati u jedan, što će rezultirati smanjivanjem broja strukovnih programa. Razvijena je nova metodologija izrade kurikulumskih dokumenata te novi strukovni kurikulumi, koji osiguravaju veću fleksibilnost u organizaciji rada pojedine škole, nastave i radu nastavnika, veliku razinu izbornosti i kreativnosti škole i nastavnika te doprinose većoj prepoznatljivosti škola na regionalnoj i nacionalnoj razini.

U 2023. je uspješno završena uspostava 26 regionalnih centara kompetentnosti u 25 strukovnih škola, uz financijsku potporu iz EU fondova koja je bila veća od 260 milijuna eura. Dosad je to najveće ulaganje u modernizaciju strukovnog obrazovanja, a visina ulaganja govori o važnosti pokretanja ovog dijela reformskog procesa. Ovi projekti će imati dugoročan učinak na osnaživanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u cilju gospodarskog, tehnološkog i regionalnog razvoja. Također, u srpnju 2023. donesena je Odluka o ponovnom imenovanju regionalnih centara kompetencija u pet prioriternih sektora: turizam i ugostiteljstvo, strojarstvo, elektrotehnika, poljoprivreda i zdravstvo, kojom je dosadašnjih 25 ustanova za strukovno obrazovanje ponovno imenovano centrima kompetencija na razdoblje od 5 godina.

Unaprjeđenje visokog obrazovanja

U 2023. je nastavljen pozitivan trend rasta postotka visokoobrazovanih osoba u dobnoj skupini 30-34 koji je iznosio 39,1%. Povećanju stope stjecanja tercijarnog obrazovanja pridonosi kontinuirana provedba javnih politika usmjerenih na poboljšanje kvalitete i relevantnosti studijskih programa te na povećanje dostupnosti visokog obrazovanja i unaprjeđenje studentskog standarda, čime se smanjuje rizik od odustajanja tijekom studija i usklađuju se stečene kvalifikacije s potrebama na tržištu rada.

Započelo je uspostavljanje Središnje evidencije visokog obrazovanja Republike Hrvatske, a nastavilo se i poticanje internacionalizacije visokog obrazovanja: povećanjem broja studijskih programa na stranim jezicima koji se izvode na hrvatskim visokim učilištima, porastom broja stranih studenata koji na hrvatskim visokim učilištima studiraju na cjelovitom studiju, te povećanjem broja i obima aktivnosti visokih učilišta iz RH u alijansama europskih sveučilišta što doprinosi izvrsnosti i kvaliteti studijskih programa, poučavanja i studiranja, kao i njihovoj prepoznatljivosti i konkurentnosti na međunarodnoj razini.

Početkom 2023. na snagu je stupio novi Zakon o osiguravanju kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti („Narodne novine“, broj: 151/22) kojim je uveden novi sustav osiguravanja kvalitete, temeljen na suvremenim kriterijima, s ciljem poticanja osnivanja i razvoja studijskih programa u područjima značajnim za razvoj gospodarstva i društva. Postupak stjecanja dopusnice za izvođenje studijskih programa, kao i kriteriji za njihovo vrednovanje, standardizirani su za sve vrste visokih učilišta, a uključuju i usklađenost studijskog programa sa standardom kvalifikacije upisanim u Registar Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, ako je upisan standard kvalifikacije.

S ciljem povećanja kvalitete i relevantnosti studijskih programa u odnosu na potrebe tržišta rada, tijekom 2023. radi povećanja učinkovitosti Hrvatskog kvalifikacijskog okvira u visokom obrazovanju ažurirane su „Smjernice za razvoj standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju“, a u Registar HKO-a upisano je 11 dodatnih standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju. Odobreni standardi kvalifikacija temelj su za razvoj i unaprjeđenje studijskih programa.

Kako bi se doprinijelo ispunjavanju ciljeva zelene i digitalne Europe, provođenjem izobrazbi o mikrokvilifikacijama u visokom obrazovanju osobito se poticalo i financiralo izrađivanje skupova ishoda učenja i standarda kvalifikacija koji predstavljaju temelj za izradu programa cjeloživotnog učenja na razini visokog obrazovanja kojima se stječu zelene i digitalne vještine. Tijekom 2023. pozitivno su vrednovana i upisana u Registar HKO-a 23 programa cjeloživotnog učenja na razini visokog obrazovanja.

U 2023. na snagu je stupila Uredba o programskom financiranju javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta u Republici Hrvatskoj, kao i Odluka o financiranju javnih visokih učilišta u Republici Hrvatskoj u akademskoj godini 2023./2024. kojom se osigurava financiranje djelatnosti visokog obrazovanja i znanstvene djelatnosti javnog visokog učilišta u akademskoj godini 2023./2024. do sklapanja novih programskih ugovora. Programski ugovori uvode kriterije financiranja koji izravno ovise o rezultatima i kvaliteti znanstvenog i nastavnog rada, pri čemu ustanove samostalno upravljaju svojim proračunom, strategijom ljudskih resursa i karijerama. Tijekom 2023. sklopljena su dva programska ugovora s javnim visokim učilištima.

U 2023. započelo je uspostavljanje Središnje evidencije visokog obrazovanja Republike Hrvatske. U skladu s Pravilnikom o sadržaju i korištenju informacijskih sustava u visokom obrazovanju („Narodne novine“, broj: 36/2023) uspostavljena je prva od četiri evidencije - Digitalni registar diploma, kako bi visoka učilišta od 1. siječnja 2024. mogla izdavati digitalni oblik svjedodžbe, diplome i dopunske isprave o studiju koji sadrži iste podatke kao i javna isprava u pisanom obliku. Stvoreni su preduvjeti da visoka učilišta mogu u Digitalni registar diploma pohraniti podatke o diplomama koje su izdala u posljednjih 40 godina.

Nastavilo se poticanje internacionalizacije visokog obrazovanja povećanjem broja studijskih programa na stranim jezicima koji se izvode na hrvatskim visokim učilištima (129 akreditiranih studija na stranim jezicima u Upisniku studijskih programa) i porastom broja stranih studenata koji na hrvatskim visokim učilištima studiraju na cjelovitom studiju. Unaprjeđena je međuresorna suradnja tijela državne uprave i visokih učilišta i nastavljen rad na uklanjanju prepreka za privlačenje stranih studenata na studije na stranim jezicima u svrhu stjecanja kvalifikacije u Republici Hrvatskoj. Također, unaprijeđen je postupak ishodovanja viza i boravka za državljane trećih država, koji žele upisati cjeloviti studij te je u okviru inicijative „*Study in Croatia*“ nastavljena promocija hrvatskih visokih učilišta u inozemstvu u vidu nacionalnog sudjelovanja na sajmovima visokog obrazovanja.

Tijekom 2023., Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku je, uz dosadašnjih pet visokih učilišta, postalo dio alijansi europskih sveučilišta, što dodatno doprinosi izvrsnosti i kvaliteti studijskih programa, poučavanja i studiranja, kao i njihovoj prepoznatljivosti i konkurentnosti na

međunarodnoj razini.

Povećanju stope stjecanja tercijarnog obrazovanja pridonose državne stipendije na temelju socioekonomskog statusa i za osjetljivu kategoriju studenata pripadnika romske nacionalne manjine, kojima se povećava pristup, jednakost i završnost u visokom obrazovanju. Sinergijom sredstava Državnog proračuna i Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027. dodjeljuje se 12.000 državnih stipendija po akademskoj godini za studente nižeg socioekonomskog statusa. Osim toga, putem Operativnog programa nacionalnih manjina za razdoblje 2021.-2024. iz Državnog proračuna u 2023. godini je dodijeljeno 55 stipendija za studente pripadnike romske nacionalne manjine u iznosu od 190.000 eura. Instrumentom NextGenerationEU, u okviru NPOO-a, osigurana su financijska sredstva za dodjelu državnih stipendija u STEM područjima znanosti i deficitarnim STEM zanimanjima, kojima se povećava završnost i osigurava usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada, odnosno smanjuju strukturne neusklađenosti između ponude rada i potražnje za radom. U skladu sa raspoloživim sredstvima dodjeljuje se oko 1.400 stipendija.

U rujnu 2023. godine, stupanjem na snagu novog Pravilnika o studentskoj ispravi, kojim je propisan oblik i sadržaj nove studentske iskaznice koja se izdaje i u digitalnom obliku, Republika Hrvatska postala je prva država članica EU koja studentima osigurava novu studentsku iskaznicu usklađenu s Europskom studentskom iskaznicom (eng. European Student Card). Digitalna studentska iskaznica studentima omogućava niz prednosti koje uključuju brz pristup informacijama i identifikaciju na mjestima kao što su studentski restorani, kampusi, sportski objekti i slično.

Poremećaji u opskrbi energentima i hranom na području Europe i posljedični rast cijena na domaćem i stranom tržištu stvorili su obvezu uvođenja dodatnih procedura, radi zaštite studentskog standarda i osiguravanja održivosti poslovanja ustanova koje skrbe o studentskom standardu. Vlada je osigurala potporu studentskim centrima u nabavi namirnica i energenata za održiv sustav studentske prehrane, uvećanjem subvencije cijena obroka u visini od 20% za razdoblje od ožujka 2023. do 30. rujna 2024. godine nastavljajući podršku iz ranijih godina. Također, radi očuvanja i poboljšanja životnog standarda studenata i njihovih obitelji, povrh subvencioniranog stanovanja u studentskim i učeničkim domovima za više od 15.000 studenata, u 15 gradova s manjkom smještajnih kapaciteta u studentskim domovima dodatno je povećana kvota za subvencionirano stanovanje studenata kod privatnih stanodavaca za više od 2.300 studenata te je značajno povećan iznos mjesečne subvencije sa 26,54 eura na 60,00 eura. Dodatno, mjesečni iznos novčane potpore za pokriće troškova prijevoza za studente s invaliditetom je povećan sa 199 eura na 250 eura mjesečno te je omogućena i elektronička prijava na potporu prijevoza.

Usklađeno i perspektivno tržište rada

Tijekom 2023. godine nastavljen je pozitivan trend pokazatelja tržišta rada. Tijekom 2023. prosječno je nezaposlena bila 108.921 osoba, čime je nezaposlenost smanjena za 6,2% u odnosu na 2022. godinu. Stopa zaposlenosti u dobnoj skupini 20-64 godine iznosila je 70,8%

te je porasla za 0,6 postotnih bodova u odnosu na 2022. godinu. S ciljem bolje i učinkovitije integracije osoba s invaliditetom na tržište rada, nastavljeni su naporu na profesionalnom usmjeravanju i rehabilitaciji te podizanju svijesti javnosti i poslodavaca o mogućnostima osoba s invaliditetom. Na dan 31. prosinca 2023. evidentirano je ukupno 16.722 zaposlenih osoba s invaliditetom, što je povećanje od 7,8% u odnosu na 2022. godinu.

Nastavljena je provedba aktivne politike zapošljavanja i kontinuiranog poticanja uključivanja svih skupina nezaposlenih osoba na tržište rada. Mjere aktivne politike zapošljavanja obuhvaćaju ukupno 12 programa usmjerenih na poticanje zapošljavanja, samozapošljavanja i dodatnog/cjeloživotnog obrazovanja. Provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja, korisnicima se omogućava stjecanje kompetencija za novo zapošljavanje ili zadržavanje radnog mjesta, a poslodavcima se omogućava zapošljavanje radnika s kompetencijama traženim na tržištu rada. U okviru aktivne politike zapošljavanja, posebna pažnja se posvećuje osobama koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada, poput mladih, osoba s invaliditetom te dugotrajno nezaposlenih osoba. Tijekom 2023. u provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja ukupno je bilo uključeno 37.226 osoba, za što je bilo izdvojeno ukupno 153,3 milijuna eura, dok je za zapošljavanje 3.074 osobe s invaliditetom (18% više u odnosu na 2022.) ukupno isplaćeno 24 milijuna eura poticaja za 938 poslodavaca (19% više u odnosu na 2022.).

Stopa sudjelovanja odraslih u cjeloživotnom obrazovanju, osobito niskokvalificiranih i dugotrajno nezaposlenih radnika, u Hrvatskoj je bila među najnižima u EU-u. Zahvaljujući uspješnoj provedbi sustava vaučera za obrazovanje tijekom 2023. u programima obrazovanja je sudjelovalo 6,4% odraslih te je Hrvatska na dobrom putu da ostvari cilj postavljen za 2030. godinu, odnosno dostigne prosjek EU-a (12,8% u 2023.). Nastavljena je dodjela vaučera za obrazovanje nezaposlenih i zaposlenih osoba te je tijekom 2023. na taj način u obrazovanje bilo uključeno ukupno 8.746 osoba. Od navedenog broja, 1.015 osoba je bilo uključeno u programe stjecanja vještina za zelenu tranziciju, dok je 7.731 osoba bilo uključena u programe stjecanja vještina za digitalnu transformaciju. U lipnju 2023., uz potporu sredstvima iz ESF+, pokrenuto je proširenje sustava vaučera na programe obrazovanja kojima se stječu i ostale deficitarne vještine tražene na tržištu rada, te su u prosincu 2023. usvajanjem Dodatka NPOO-u osigurana i dodatna sredstva za provedbu predmetnih programa.

S ciljem podizanja razine kvalitete obrazovanja i povećanja obuhvata odraslih osoba koje sudjeluju u obrazovanju u 2023. su nastavljeni reformski procesi temeljem novog Zakona o obrazovanju odraslih. Radi unaprjeđenja sustava osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih, koji uključuje unutarnje i vanjske sustave osiguravanja kvalitete, doneseni su novi Pravilnik o standardima i normativima za izvođenje programa obrazovanja odraslih koje mora ispunjavati ustanova za obrazovanje odraslih („Narodne novine“, broj: 14/23) te Pravilnik o načinu vanjskog vrednovanja ustanova za obrazovanje odraslih i skupova ishoda učenja te načinu rada i imenovanja povjerenstva za prigovore na izvješće o vanjskom vrednovanju („Narodne novine“, broj: 19/23).

Također, u skladu s novim Zakonom o obrazovanju odraslih, nastavljena je uspostava sustava priznavanja prethodnog učenja u okviru projekta financiranog iz Tehničke pomoći Europske

komisije koji je proveden u suradnji s OECD-om. U okviru projekta izrađen je i usvojen Pravilnik o načinu prijave i provođenju vrednovanja prethodnog učenja koji će omogućiti priznavanje prethodnog neformalnog i informalnog učenja, čime će se doprinijeti i povećanju stope sudjelovanja odraslih osoba u cjeloživotnom obrazovanju.

3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

3.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početa vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanijskih parničnih i trgovačkih predmeta	374 dana (2018.)	250 dana	541 dan (2023.)
<i>Indeks globalne konkurentnosti (GCI) - Stup 1. „Institucije”</i>	77. mjesto (2019.)	< 60. mjesta	<i>Nisu dostupni podaci za 2023.</i>
Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti (WCR, IMD), kategorija Djelotvornost javne uprave	59. mjesto (2020.)	n/p	49 mjesto (2023.)

3.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom

Učinkovito i djelotvorno pravosuđe

Hrvatska nastavlja s provedbom reformskih procesa kojima se omogućuju preduvjeti za poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti pravosudnog sustava, s ciljem doprinosa razvoju gospodarstva i daljnjem jačanju vladavine prava. Tijekom 2023. pravosuđe u Hrvatskoj se suočavalo sa značajnim izazovima (pandemijski efekti, štrajkovi sudaca i sudskih službenika), koji su uzrokovali poteškoće u redovnom radu i otežali učinkovito funkcioniranje pravosudnog sustava. Uslijed izazova, vrijeme rješavanja prvostupanijskih parničnih i trgovačkih predmeta je poraslo na 541 dan (410 dana u 2022.) te je ukupan broj predmeta u radu smanjen za 4,8% na 1.714.677 (1.801.601 u 2022.) predmeta. Zbog navedenih izazova, učinkovitost u rješavanju predmeta je smanjena na 96,88% (sa 103,58% u 2022.) te je ukupan broj predmeta riješenih tijekom 2023. smanjen za 8,7%.

Radi koordinirane provedbe napora usmjerenih na razvoj učinkovitog i djelotvornog pravosudnog sustava, nastavljena je provedba Nacionalnog plana razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. Uslijed navedenih izazova u radu pravosudnog sustava, tijekom 2023. zabilježeno je povećanje trajanja prvostupanijskih građanskih i trgovačkih predmeta na 429 dana (410 dana u 2022.), uz negativan trend stope rješavanja predmeta koja je iznosila 459.447 (452.850 u 2022.). Zabilježen je rast udjela predmeta starijih od tri godine koji je povećan na 26% (18% u 2022.). Također, zabilježeno je smanjenje razine osposobljenosti pravosudnih dužnosnika i službenika za digitalnu transformaciju koji je u 2023. smanjen na

razinu od 10,40% (12,8% u 2022.). S druge strane, tijekom 2023. ostvaren je napredak u jačanju transparentnosti i pravne sigurnosti, uz rast udjela potvrđenih prvostupanjskih odluka na višem sudu koji je za kaznene predmete porastao na 74% (69% u 2022.), a za građanske predmete na 60% (58% u 2022.). Napredak je ostvaren i u jačanju administrativnih kapaciteta te je 80,25% pravosudnih dužnosnika i službenika (77% u 2022.) završilo neki od programa stručnog usavršavanja, kao i 50% službenika zatvorskog i probacijskog sustava (40% u 2022.). Modernizacija pravosudne infrastrukture i provedba ulaganja u infrastrukturu radi poboljšanja uvjeta u zatvorskom i probacijskom sustavu također se nastavlja uspješno provoditi, uz povećanje ulaganja od 220% u odnosu na 2020. (163% u 2022.). Napori na digitalizaciji pravosudnog sustava značajno napreduju, sveukupno je do kraja 2023. građanima bilo omogućeno korištenje 18 e-usluga pravosudnog sustava (10 e-usluga u 2022.). Istovremeno, zabilježen je značajan udio korisnika (55%) koji svoje zahtjeve zemljišnoknjižnim odjelima i katastarskim uredima podnose elektroničkim putem, dok je vrijeme obrade transakcija u zemljišnoknjižnim odjelima i katastarskim uredima skraćeno na manje od 10 dana. Također, zabilježen je značajan porast u razmjeni prostornih podataka među državnim institucijama te je do kraja 2023. omogućena elektronička razmjena podataka između DGU i 159 državnih institucija.

Tijekom 2023. nastavljene su aktivnosti na unaprjeđenju pravnog okvira kojima se doprinosi rasterećenju sudova, smanjenju broja neriješenih predmeta, skraćivanju sudskih postupaka i transparentnijem i učinkovitijem upravljanju pravosudnim sustavom. U veljači 2023. stupile su na snagu odredbe Zakona o zemljišnim knjigama kojima se omogućuje postupak upisa u zemljišne knjige elektroničkim putem, posredstvom javnog bilježnika ili odvjetnika, te se omogućuje elektronička dostava sudskih odluka za provedbu upisa u zemljišne knjige. U svibnju 2023. donesen je Zakon o izvanparničnom postupku („Narodne novine“, broj: 59/23), kojim su uređena pravila izvanparničnog postupka, sam postupak je osuvremenjen a poboljšana je pravna zaštita građana i poslovnih subjekata. Zakonom se rješavanje određenih vrsta izvanparničnih postupaka povjerava javnim bilježnicima kao povjerenicima suda, čime se rasterećuju sudovi, a građanima se osigurava brzo i učinkovito ostvarivanje vlastitih prava. U lipnju 2023. na snagu je stupio Zakon o mirnom rješavanju sporova („Narodne novine“, broj: 67/23) kojim se povećava dostupnost i ubrzava provedba postupaka mirnog rješavanja sporova, s ciljem poticanja građana na mirno rješavanje sporova i doprinosa rasterećenju sudova. Zakonom je osnovan Centar za mirno rješavanje sporova pri trgovačkim sudovima u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci, sa svrhom poticanja razvoja instituta mirenja. U listopadu 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskom registru („Narodne novine“, broj: 123/23) kojim su u nacionalni pravni sustav prenesene odredbe EU Direktive 2019/2121, kojima se administrativno rasterećuje poduzetnike prilikom osnivanja trgovačkog društva i uvodi se automatska razmjena podataka o ispunjavanju poreznih i drugih obveza između trgovačkih sudova i nadležnih institucija. U prosincu 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj: 155/23) kojim se uređuju pojedini procesni instituti i ubrzavaju pravni postupci vezani za ugovore o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju, radi veće efikasnosti i pravne zaštite korisnika uzdržavanja.

Nadalje, kako bi se doprinijelo poboljšanju učinkovitosti, nastavljena je provedba akcijskih planova za brže rješavanje predmeta, posebno onih starijih od sedam godina. Redovno su provođene aktivnosti mjesečnog praćenja učinkovitosti rada sudova, s ciljem ubrzanja sudskih postupaka i rješavanja predmeta koji su blizu isteka roka zastare. Kao rezultat provedbe akcijskih planova, broj neriješenih predmeta starijih od sedam godina na općinskim i županijskim sudovima je u 2023. smanjen za 25% te je uspješno riješeno 87% predmeta, kojima je prijetio protek zastarnog roka.

Također, s ciljem poboljšanja učinkovitosti, u 2023. je nastavljena primjena novih Okvirnih mjerila za rad sudaca. Okvirnim mjerilima za rad sudaca propisuje se broj odluka koje je sudac dužan donijeti u redovitom radnom vremenu tijekom kalendarske godine, a primjena je rezultirala smanjenjem broja neriješenih predmeta u različitim vrstama sudova. Prema podacima za 2022. smanjen broj neriješenih predmeta na općinskim sudovima (smanjenje broja građanskih predmeta za 15,78%), trgovačkim sudovima (smanjenje broja predmeta u svim vrstama ovršnih predmeta za 30% i smanjenje broja parničnih predmeta za 25%), upravnim sudovima (smanjenje broja upravnih sporova za 14%), županijskim sudovima (smanjenje broja predmeta u radnim sporovima za 15%). Dodatno, na svim vrstama sudova ostvareni su značajno bolji rezultati u smanjenju broja neriješenih predmeta starijih od 5 godina te je na kraju 2022. u odnosu na 2020. njihov ukupan broj smanjen za 15%.

Uz financijsku podršku Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država i suradnju stručnjaka s Instituta East-West Management, organiziran je i pokrenut „Program izvrsnosti hrvatskih sudova (CCEP)“. Program se provodi sa svrhom digitalizacije procesa i poboljšanja učinkovitosti sudskih postupaka na građanskih i trgovačkim sudovima, uvođenjem i promicanjem korištenja digitalnih alata za aktivno upravljanje sudskim postupcima, sukladno Međunarodnom okviru za izvrsnost sudova (ICFE). Radi potpore i učinkovite primjene certificiranih alata za aktivno upravljanje sudskim postupcima na četiri odabrana pilot suda izrađeni su i u primjeni su Planovi za unaprjeđenje rada suda.

U 2023. intenzivirani su radovi na unaprjeđenju pravosudne infrastrukture kroz različite dostupne izvore financiranja i različite opsege intervencija, s ciljem osiguravanja veće dostupnosti i učinkovitosti pravosudnog sustava. Završeni su radovi na energetskej obnovi osam zgrada pravosudnih tijela, uključujući objekte kaznionica i sudova te su pokrenuti radovi na izgradnji Trga pravde u Zagrebu, kao i na obnovi zgrada pravosudnih tijela u Zagrebu i Sisačko-moslavačkoj županiji oštećenih u seriji potresa 2020. godine. Od ukupno 11 sklopljenih Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za financiranje cjelovite obnove zgrada pravosudnih tijela, do kraja 2023. radovi su završeni na 3 zgrade te je na 5 zgrada provedena faza konstrukcijske obnove.

U ožujku 2023. dovršena je provedba Projekta „Nastavak uspostave digitalne arhive zemljišnih knjiga na razini Republike Hrvatske“, ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava 5 milijuna eura iz Europskog socijalnog fonda. Projekt je proveden s ciljem unaprjeđenja kvalitete funkcioniranja zemljišnoknjižne administracije i poboljšanja učinkovitosti poslovnih procesa u zemljišnoknjižnim odjelima, kroz digitalizaciju i arhiviranje ručno vođenih zemljišnih knjiga.

U okviru Projekta digitalizirane su i arhivirane zemljišne knjige ukupno 70 zemljišno knjižnih odjela s područja cijele Republike Hrvatske. Ukupno je u okviru projekta digitalizirano gotovo 30 milijuna stranica zemljišnih knjiga te je za korištenje sustava digitalne arhive educirano 344 budućih korisnika - službenika zemljišnoknjižnih odjela.

S razvojem novih e-usluga pravosudnog sustava tijekom 2023. značajno je povećan i broj vanjskih korisnika koji redovno koriste elektroničke usluge pravosudnog sustava te je povećan i broj registriranih korisnika e-Komunikacije, koji je porastao na 85.573 korisnika, odnosno 12,4% u odnosu na 2022. Od registriranih korisnika, najviše je porastao broj fizičkih osoba koje obavljaju registriranu djelatnost (obrtni, liječnici i dr.) u pravnom sporu vezanom za djelatnost, koji je porastao za 228% na ukupno 13.286 korisnika.

U skladu s Nacionalnim planom za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. nastavljeni su napore dionika pravosudnog sustava na osiguranju poštivanja i učinkovitoj provedbi svih prava djeteta. U skladu sa Planom, Republika Hrvatska jamči da će pravosudni sustav ostati pristupačan, prilagođen dobi i potrebama djeteta, usmjeren na poštivanje prava djece, posebice prava na pravičan postupak uz zaštitu integriteta i dostojanstva djeteta i njegovog najboljeg interesa. Pravosuđe u Republici Hrvatskoj ima individualizirani pristup te je usredotočeno na prava ali i potrebe svakog djeteta. U skladu s Planom, pokrenuta je provedba mjera kojima će se unaprijediti rad specijaliziranih sudskih odjela za obiteljske predmete, radi bolje zaštite djece u svim sudskim procesima. Mjerama za dodatnu izobrazbu radi se na edukaciji za rad na poslovima za djecu i obitelj te edukaciji za zastupanje djece u zaštiti osobnih i imovinskih prava, s ciljem unaprjeđenja znanja pravnika i posebnih skrbnika o pokretanju postupka i postupanju s djecom te zaštite njihovih osobnih i imovinskih prava.

Prema World Justice Project (WJP) Indeksu vladavine prava za 2023., Hrvatska ostvaruje prosječnu razinu vladavine prava uz ocjenu 0,61 te se u globalnim okvirima i dalje nalazi na 45. mjestu (od 142 zemlje) kao i u 2022., s većinom ostvarenih vrijednosti pokazatelja smještenih iznad prosjeka, uz trendove koji se kreću između ostvarenih pozitivnih pomaka i područja koja trebaju daljnje reforme. U usporedbi s drugim članicama EU-a (prosjeak 0,73), Hrvatska se prema većini pokazatelja WJP-a i dalje nalazi ispod prosjeka, uz vidljive pozitivne pomake. Najbolje rezultate (31. mjesto) Hrvatska ostvaruje u području opće sigurnosti, pri čemu se bilježi visoka razina fizičke sigurnosti građana (22. mjesto) i niska stopa kriminaliteta (6. mjesto). Za nastavak jačanja sigurnosti ističe se važnost daljnjeg unaprjeđenja koordinacije između pravosudnih tijela i policije. Prema ograničavanju ovlasti izvršnih vlasti, Hrvatska je u sredini ljestvice (53. mjesto), uz ocjenu mehanizama za sprječavanje zlorabe vlasti kao relativno stabilne te preporuku za jačanje nadzora i odgovornosti javnih dužnosnika. Nadprosječne ocjene su zabilježene u području neovisnosti revizije i nevladinih provjera izvršnih vlasti. Prema ocjeni raširenosti korupcije, negativna percepcija javnosti o postojanju korupcije, osobito u javnom sektoru, i dalje je visoka te su prema poretku (50. mjesto), od zemalja EU-a od Hrvatske lošije samo Grčka, Bugarska i Mađarska, zbog čega se naglašava važnost nastavka reformi pravosuđa te daljnje unaprjeđenja provedbe antikorupcijskih mjera. Prema ocjeni otvorenosti Vlade Hrvatska se nalazi na 37. mjestu i bilježi nadprosječnu razinu

transparentnosti i dostupnosti informacija za javnost, no uz preporuku za konzistentnijom primjenom načela otvorenosti, uz veće uključivanje javnosti u procese donošenja odluka. U ocjeni poštivanja temeljnih ljudskih prava Hrvatska u svim područjima ostvaruje iznadprosječan rezultat, osobito u području poštivanja temeljnih radničkih prava, prava na slobodu govora i okupljanja te prava na pošteno suđenje. Sporost pravosuđa i postojanje slučajeva kršenja socijalnih i određenih radničkih prava se ističu kao glavni izazovi, zbog čega je nastavak provedbe reformi pravosuđa ključan za poboljšanja u području temeljnih ljudskih prava. U ocjeni učinkovitosti u provedbi propisa Hrvatska ostvaruje slabiji rezultat te se nalazi na 50. mjestu. Kao značajan izazov ističe se dulje trajanje upravnih postupaka i postojanje slučajeva nejednakog tretmana građana i poduzetnika u njihovoj provedbi, zbog čega bi daljnja digitalizacija i standardizacija upravnih postupaka trebala znatno unaprijediti rezultate u provedbi propisa. U ocjeni učinkovitosti građanskog pravosuđa Hrvatska je ostvarila lošiji rezultat (58. mjesto) u odnosu na 2022., unatoč pomacima u pristupačnosti i zaštiti od diskriminacije u sudskim procesima te ubrzavanju rješavanja sudskih predmeta, no dugotrajnost sudskih postupaka (114. mjesto) i neujednačena sudska praksa negativno utječu na cjelokupnu učinkovitost građanskog pravosuđa. U kaznenom pravosuđu Hrvatska bilježi prosječne rezultate, uz ostvareni poredak na 54. mjestu i napredak za jedno mjesto u odnosu na 2022. godinu. Prema WJP postoje relativno dobri mehanizmi procesuiranja kaznenih djela i poštivanja prava optuženih (32. mjesto), no dugotrajnost sudskih procesa (70. mjesto) i zabilježeni slučajevi pristranosti u kaznenim procesima (74. mjesto) i dalje narušavaju povjerenje građana u pravosudni sustav.

Ključne preporuke WJP za unapređenje stanja vladavine prava u Hrvatskoj uključuju nastavak reforme pravosuđa, s naglaskom na ubrzanje i transparentnost sudskih postupaka, konzistentniju primjenu postojećih i uvođenje novih antikorupcijskih mehanizama, osobito u javnoj nabavi i zapošljavanju u javnom sektoru, daljnje jačanje otvorene vlasti kroz aktivnije uključivanje građana i transparentnije donošenje odluka te unaprjeđenje regulatornog okvira kako bi se smanjile administrativne prepreke, ubrzala i ujednačila provedba propisa te povećalo povjerenje građana i poslovnih subjekata.

Borba protiv korupcije

Radi jačanja institucionalnog i zakonodavnog okvira za borbu protiv korupcije, nastavljeni su naponi na osiguravanja uvjeta za učinkovitu provedbu Strategije sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. Akcijskim planom za provedbu Strategije, za razdoblje do kraja 2024. utvrđeno je 206 prioriternih aktivnosti sprječavanja i borbe protiv korupcije u svim sferama društva i gospodarstva. Od ukupnog broja planiranih aktivnosti, u skladu s akcijskim planom, u 2023. je planirana provedba ukupno 43 aktivnosti sprječavanja korupcije, od čega je do kraja 2023. u potpunosti provedeno ili djelomično provedeno 67% planiranih aktivnosti.

Prema podacima o provedbi za 2023. ostvaren je određeni napredak u provedbi Strategije, no ostaju značajni izazovi u odgovoru na percepciju korupcije i provedbi ključnih antikorupcijskih mehanizama. Prema Indeksu percepcije korupcije (CPI) Transparency Internationala, Hrvatska

je u 2023. zadržala poziciju na 57. mjestu od 180 zemalja, kao i 2022., s ostvarenim rezultatom 50 od mogućih 100 bodova. Prema istraživanju Eurobarometra za 2023. utvrđeno je da 96% građana smatra korupciju raširenom u Hrvatskoj (EU prosjek je 64%), uz minimalno poboljšanje od 1% u odnosu na 2019. godinu. S druge strane, zabilježen je porast udjela građana koji imaju povjerenje u javne institucije na 52% (42% u 2022.). U području jačanja institucionalnog i normativnog okvira za borbu protiv korupcije u 2023. je zabilježen porast iznosa sredstava osiguranih za financiranje rada tijela koja sudjeluju u borbi protiv korupcije za 55% u odnosu na vrijednosti iz 2020. Prema Izvješću o radu Državnog ureda za reviziju za 2023., broj bezuvjetnih mišljenja o usklađenosti poslovanja subjekata na državnoj i lokalnoj razini porastao je za 6,9% u odnosu na 2022. te je poslovanje 56,3% subjekata revizije ocijenjeno kao u potpunosti usklađeno sa svim relevantnim propisima koji uređuju njihovo poslovanje, dok su kod 43% subjekata uočene određene nepravilnosti i propusti te im je izdano uvjetno mišljenje. Samo je kod 0,7% subjekata prilikom revizije usklađenosti poslovanja izraženo nepovoljno mišljenje.

Provjerom usklađenosti postupanja JLP(R)S prema obvezama proaktivne objave informacija, u 2023. su svoju obvezu objave informacija za ponovnu uporabu ispunile 242 jedinice, odnosno 42,01% svih samoupravnih jedinica (6,42% više u odnosu na 2022.). Proaktivna objava informacija obvezuje tijela javne vlasti da kontinuirano i samoinicijativno objavljuju pojedine skupine informacija u posjedu tijela javne vlasti, s ciljem da se one učine lako dostupnim općoj javnosti. Vezano za jačanje financijske transparentnosti poslovnih subjekata na državnoj i lokalnoj razini, u 2023. je porastao broj bezuvjetnih mišljenja o financijskim izvještajima za 12% u odnosu na 2022. te, prema izvješću Državnog ureda za reviziju, 51,7% subjekata provodi financijsko izvještavanje u potpunosti u skladu s mjerodavnim financijsko-izvještajnim i pravnim okvirom. Prema posljednje dostupnim podacima (za 2022.) u području jačanja antikorupcijskih potencijala u javnoj nabavi nije zabilježena promjena u udjelu vrijednosti javne nabave koja se oglašava na europskoj platformi TED te je iznosila 7,9% BDP-a kao i u 2021. Istovremeno je udio dodijeljenih ugovora u postupcima javne nabave sa samo jednim ponuditeljem porastao na 23% (21% u 2021.), uz zabilježen negativan trend. U području jačanja javne svijesti o štetnosti korupcije, unatoč naporima u provedbi edukacijskih i komunikacijskih aktivnosti o štetnosti korupcije, istraživanjem je utvrđeno kako su građani još uvijek nedovoljno informirani o postojećim antikorupcijskim mehanizmima te je samo 25% ispitanika bilo upoznato sa pravima koja im omogućava Zakon o pravu na pristup informacijama.

U okviru reformskih mjera usmjerenih na sprječavanje korupcije i jačanje povjerenja javnosti u javne institucije izrađen je Zakon o lobiranju (donesen u ožujku 2024.). Zakon je izrađen uz uvažavanje preporuka Vijeća EU i OECD-a, kao i primjera dobre prakse zemalja EU-a. Primjenom Zakona će se spriječiti nedopušten utjecaj na donošenje javnih politika, osigurati javno dostupne informacije o lobističkim aktivnostima i njihovim sudionicima te će se uspostaviti mehanizmi nadzora i odgovornosti. Očekuje se da će primjena Zakona, između ostaloga, doprinijeti i većoj otvorenosti, transparentnosti te legitimnosti donošenja odluka u političkim i upravnim procesima.

S ciljem daljnjeg jačanja institucionalnog okvira za borbu protiv korupcije, poduzete su aktivnosti u kontekstu procesa pristupanja Hrvatske OECD-u. Hrvatska je 30. listopada 2023. službeno postala članicom Radne skupine OECD-a protiv podmićivanja u međunarodnim poslovnim transakcijama. Kako bi se udovoljilo zahtjevima članstva u Radnoj skupini, prije pristupanja Konvenciji, pristupilo se ispunjavanju obveza vezanih za izmjene i dopune Kaznenog zakona, Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela te Zakona o porezu na dobit. Također, donesen je Zakon o potvrđivanju Konvencije o borbi protiv podmićivanja stranih javnih službenika u međunarodnim poslovnim transakcijama, koja je u odnosu na Hrvatsku stupila na snagu 21. siječnja 2024.

Tijekom 2023. nastavljena je provedba aktivnosti vezanih za reforme i investicije u području sprječavanja korupcije financiranih iz NPOO-a. U tijeku je izrada i uspostava IT antikorupcijske platforme koja za cilj ima poboljšanje koordinacije i suradnje tijela uključenih u provedbu nacionalnih antikorupcijskih dokumenata i jasno informiranje građana o postojećem zakonodavnome okviru u području sprječavanja korupcije te je započela priprema nacionalne antikorupcijske kampanje radi podizanja javne svijesti o štetnosti korupcije.

Kompetentna, dostupna i učinkovita javna uprava

Nastavljeni su naponi na modernizaciji javne uprave s ciljem postizanja više razine učinkovitosti i kvalitete u pružanju javnih usluga svim korisnicima, uz snažniju primjenu načela dobrog upravljanja u svim tijelima javne uprave, što je dovelo i od mjerljivog napretka prema rezultatima na ljestvici globalne konkurentnosti (World Competitiveness Ranking - WCR), Instituta za razvoj poslovnog upravljanje iz Lausanne (IMD). Hrvatska je prema poretku za 2023. na globalnoj ljestvici konkurentnosti u kategoriji „Djelotvornost javne uprave“ zauzela 49. mjesto od ukupno 64 zemlje obuhvaćene istraživanjem. U okviru navedene kategorije zabilježena su poboljšanja u području javnih financija, s naglaskom na suficit proračuna opće države i rast kreditnog rejtinga zemlje, kao i u rastu izvoza usluga te rastu udjela žena u menadžmentu.

Prema podacima OECD-ovog izvješća „*Government at a Glance*“ za 2023. godinu, koje pruža usporedne pokazatelje o funkcioniranju javnog sektora u državama članicama i zemljama kandidatima OECD-a, ocijenjeno je da Hrvatska bilježi postupan, ali kontinuirani napredak u razvoju djelotvornije javne uprave, osobito u digitalizaciji javnih usluga za građane i unaprjeđenju ljudskih potencijala. Kao najveći izazovi utvrđeni su nastavak borbe protiv korupcije i jačanje povjerenja u javne institucije, bolja horizontalna i vertikalna koordinacija u pripremi i provedbi propisa i javnih politika te prevelika fragmentacija sustava lokalne samouprave. Prema Izvješću, Hrvatska se po većini pokazatelja učinkovitosti javne uprave nalazi ispod prosjeka zemalja članica OECD-a, no ističe se kako je početna točka Hrvatske niža u odnosu na prosjek razvijenijih zemalja OECD-a, te ocjenjuje kako postoji veliki potencijal za daljnje unaprjeđenje javne uprave.

S ciljem daljnje transformacije hrvatske javne uprave u modernu, profesionaliziranu, učinkovitu i transparentnu javnu upravu prilagođenu potrebama građana i društva, nastavljani su naponi na

provedbi Nacionalnog plana razvoja javne uprave za razdoblje 2022.-2027. Prema podacima o provedbi u 2023. uspješno je završena provedba investicija financiranih iz operativnih programa u prethodnom financijskom razdoblju te je nastavljena provedba reformi i investicija financiranih u okviru NPOO-a, uz postojan doprinos digitalizaciji javne uprave i administrativnom rasterećenju građana i poduzetnika. Ostvaren je napredak u profesionalizaciji ljudskih potencijala (reforma sustava plaća u javnoj upravi, novi kompetencijski okvir, uveden je hibridni model rada) i jačanju kapaciteta za strateško planiranje i izradu propisa (unaprijeđen zakonodavni okvir, pokrenute su aktivnosti na digitalizaciji postupaka i profesionalizaciji strateškog planiranja). Nastavljeno je smanjivanje administrativnih barijera i jačanje kvalitete javnih usluga (ukupan broj e-usluga na portalu e-Građani povećan na ukupno 102, uveden je e-Upravni postupak, pokrenute su aktivnosti na uspostavi sustava za mjerenje zadovoljstva korisnika javnih usluga). Nastavljaju se napori na razvoju funkcionalnije i održivije lokalne samouprave, uz osiguravanje stručne potpore i financijskih poticaja jedinicama koje se odluče na dobrovoljno spajanje. Jedinствена Baza podataka kojom će se omogućiti pouzdano praćenje stvarnih kapaciteta JLP(R)S je uspostavljena te se provodi unos podataka i završne radnje prije početka službene primjene. Kako bi se omogućila korisnički orijentirana javna uprava i poboljšala učinkovitost u pružanju usluga javne uprave, pokrenut je višedržavni projekt „Mjerenje zadovoljstva građana ključnim javnim uslugama za bolju izvedbu i povećano povjerenje“. U okviru projekta Hrvatska uz podršku Europske komisije, u suradnji s 9 država članica EU-a, razvija metodologiju za prikupljanje povratnih informacija o korisničkom iskustvu i mjerenje zadovoljstva korisnika usluga javne uprave. Osim metodologije, u okviru projekta će se provesti i „pilot“ istraživanja te analize prikupljenih podataka, temeljem kojih će se izraditi akcijski planovi za poboljšanje javnih usluga i provesti jačanje kapaciteta javnih tijela za provedbu istraživanja zadovoljstva korisnika u budućem razdoblju.

Kako bi se doprinijelo preduvjetima da javna uprava u Hrvatskoj na što kvalitetniji način odgovara potrebama građana i gospodarstva, u lipnju 2023. usvojene su Smjernice za upravljanje kvalitetom u javnoj upravi (Narodne novine 65/23). Smjernicama se u javnu upravu uvodi sustav upravljanja i osiguravanja kvalitete uz primjenu metodologije i alata za upravljanje poslovnim procesima prema Zajedničkom okviru za procjenu 2020. (eng. *Common Assessment Framework*). Po usvajanju Smjernica provedene su izobrazbe za državne službenike, s ciljem jačanja kompetencija u primjeni metodologije za optimizaciju i standardizaciju poslovnih procesa. Kako bi se obveznicima primjene osigurali mehanizmi podrške prilikom uspostave, održavanja i unaprjeđivanja sustava upravljanja kvalitetom, razvijen je informacijski sustav podrške za upravljanje kvalitetom e-SUK te je izrađen plan optimizacije za poslovne procese tijela javne uprave.

U okviru digitalne transformacije javne uprave uspješno je nastavljen razvoj e-usluga i infrastrukture te nadogradnja portala e-Građani novim javnim e-uslugama. Prema Izvješću o stanju digitalnog desetljeća za 2024. (podaci za 2023.), značajnih 88,5% korisnika interneta u Hrvatskoj (69% u 2022.) koristilo je usluge e-uprave, više od prosjeka EU (79,4%). S druge strane, zabilježene ocjene digitalnih javnih usluga za građane od 67,2 (EU 79,4) i e-usluga za poduzeća od 66,2 (EU 70) u Hrvatskoj su i dalje ispod prosjeka EU-a.

Prema podacima za 2023. središnji portal e-Građani koristilo je 1.868.456 građana (9,91% više u odnosu na 2022.), a nastavljene su aktivnosti na unaprjeđenju interoperabilnosti i sigurnosti državne informacijske infrastrukture, uspostavlja se središnji sustav interoperabilnosti (OOTS platforma), nastavljena je digitalizacija licenciranja za obavljanje gospodarskih djelatnosti (platforma START Plus) uz jačanje sigurnosti državne informacijske infrastrukture. Također, donesen je novi Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi, uspostavljen je jedinstveni kontakt centar za e-usluge, nastavlja se razvoj centralnog *data lake* repozitorija, nadograđuje se Centar dijeljenih usluga te su pokrenute pripreme za eksternalizaciju NIAS-a (sustava elektroničke identifikacije) za poslovni i za civilni sektor.

U području razvoja ljudskih potencijala u javnoj upravi, nastavljena je provedba reformskih aktivnosti na uvođenju novog modela plaća, usvajanjem novog Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama („Narodne novine“, broj: 155/23). Navedenim Zakonom je na pravedan i transparentan način uređen cjelokupni sustav plaća u državnim i javnim službama (načela sustava plaća, vrednovanje poslova, unaprijeđeno ocjenjivanje učinkovitosti rada, dodaci na plaću, platni razredi, napredovanje i nagrađivanje), uvedeno je 16 platnih razreda s rasponom koeficijenta od 1 do 8, a kao novina uveden je i dodatak na plaću za učinkovitost rada.

Također, u okviru reformskih aktivnosti na reguliranju rada u državnim i javnim službama, donesen je novi Zakon o državnim službenicima („Narodne novine“, broj: 155/23). Zakonom se uvodi mogućnost vertikalne i horizontalne mobilnosti službenika uz plan karijere, jača se veza između napredovanja i procjene radnog učinka te se stvara transparentan i ujednačeni sustav oglašavanja za slobodna radna mjesta u javnoj upravi. U skladu s novim Zakonom, radi daljnje depolitizacije javne uprave te osiguravanja jednakih uvjeta za zapošljavanje na temelju kompetencija, uz potporu u okviru NPOO investicije (C2.2.R1-I1) izrađena je moderna informatička platforma za centralizirani sustav selekcije državnih službenika, čija je obvezna primjena pri zapošljavanju u državnoj službi stupila na snagu u 2024. godini. Centralizirani sustav zapošljavanja omogućuje obavljanje svih bitnih radnji u postupku zapošljavanja u državnoj službi, a njegovom primjenom osigurani su uvjeti za objektivno i transparentno zapošljavanje službenika, u skladu sa stvarnim potrebama državnih tijela. Usporedno s aktivnostima na razvoju zakonodavnog okvira razvijeni su informacijski alati, metodologija i pripadajući materijali za provjeru kompetencija kandidata prilikom zapošljavanja.

Stupanjem na snagu novog Zakona o državnim službenicima i donošenjem Uredbe o mogućnosti rada državnog službenika na izdvojenom mjestu rada, rada na daljinu i rada u nepunom radnom vremenu („Narodne novine“, broj: 141/23), u punu primjenu su uvedeni hibridni model rada i fleksibilni uvjeti rada u državnoj upravi. Uvođenje hibridnog modela rada za državne službenike u funkciji je unaprjeđenja kvalitete javne uprave kroz stvaranje poželjnog radnog okruženja, jačanje kompetencija, dobrobiti i motiviranosti službenika, smanjenje troškova i poboljšanje agilnosti javne uprave. Kako bi se osigurali uvjeti za učinkoviti rad u hibridnom modelu rada provedeno je jačanje digitalnih kompetencija za više od 16.000 državnih službenika (72%) i informacijske sigurnosti te su sva državna tijela opremljena

informatičkom opremom za rad na daljinu. Hrvatska državna uprava je iznimno dobro reagirala na nove fleksibilne uvjete rada te je u prosincu 2023. više od 24% državnih službenika iskoristilo mogućnost rada u hibridnom modelu rada, čime je potvrđena spremnost na transformaciju u modernu, visoko profesionaliziranu, učinkovitu i transparentnu javnu upravu, prilagođenu potrebama društva i građana.

U području digitalizacije i unaprjeđenja kompetencija službenika DŠJU je, u suradnji s tijelima državne uprave, uspješno nastavila s provedbom programa stručnog usavršavanja (ukupno 12.964 polaznika u 2023.) te su, u skladu s rezultatima provedenog Projekta „Uvođenje kompetencijskog okvira za zaposlene u javnoj upravi“, pokrenute aktivnosti na izradi materijala i programa za daljnji razvoj stručnih kompetencija službenika. Uvedeno je digitalno polaganje Državnog stručnog ispita (svjedodžbe elektroničkim putem). S ciljem uspostave cjelovite metodologije za praćenje dobrobiti i zadovoljstva zaposlenika u javnoj upravi, u suradnji s OECD-om, u rujnu 2023. s provedbom je započeo višedržavni projekt „EU Anketa za Državne službenike: Jačanje politika i reformi upravljanja ljudskim resursima utemeljenih na dokazima“. Provedbom projekta tijelima javne uprave će biti olakšano mjerenje i praćenje rezultata napora usmjerenih na poboljšanje dobrobiti službenika u javnoj upravi, kao i mjerenje njihovog angažmana u organizaciji.

U okviru napora na jačanju kapaciteta javne uprave za oblikovanje i provedbu javnih politika nastavljeno je jačanje sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske. Dovršene su aktivnosti na unaprjeđenju cjelovitog zakonskog okvira, radi usklađivanja s okvirom za fiskalno planiranje i bolje propise te za snažniju provedbu obveza u praksi. Uspostavljena je Mreža koordinatora za strateško planiranje radi ujednačene primjene propisa. U suradnji s OECD-om i DŠJU osmišljene su i provedene radionice za strateško planiranje te forumi za razmjenu i jačanje znanja nacionalne, regionalne i lokalne razine za učinkovitu pripremu i provedbu javnih politika. U prosincu 2023. donesen je novi Zakon o instrumentima politike boljih propisa („Narodne novine“, broj: 155/23) te je Uredba o metodologiji i postupku provedbe instrumenata politike boljih propisa upućena u proceduru donošenja, čime se u primjenu uvode napredniji mehanizmi (planiranje zakonodavnih aktivnosti, procjena učinaka i vrednovanje propisa, savjetovanje s javnošću) za unaprjeđenje kvalitete zakona i drugih propisa. U skladu sa naporima na usvajanju novog zakonodavnog okvira uspostavljena je i u rad puštena digitalna platforma za MSP test (procjenu učinaka propisa na male i srednje poduzetnike).

U okviru napora na unaprjeđenju funkcionalnosti i održivosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, a radi pouzdanije procjene kapaciteta za funkcionalno spajanje, uspostavljena je Baza podataka o upravljačkim i fiskalnim kapacitetima JLP(R)S-ova. Navedena Baza predstavlja digitalnu platformu za praćenje kapaciteta samoupravnih jedinica, putem koje će se omogućiti objektivna slika kapaciteta svake pojedine županije, grada i općine za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga. U Bazi podataka se trenutno vodi 438 vrsta podataka, koji će omogućiti kategorizaciju kapaciteta i uvid u stvarne financijske, administrativne i kadrovske potencijale svake pojedine JLP(R)S.

Također, u svrhu unaprjeđenja održivosti lokalne samouprave, nastavljeni su naponi u okviru Javnog poziva za dodjelu pomoći na ime poticaja za dobrovoljno funkcionalno odnosno stvarno spajanje jedinica lokalne samouprave. Od objave poziva u rujnu 2022., interes za funkcionalno spajanje pokazale su 294 jedinice lokalne samouprave, odnosno 140 jedinica s obzirom na to da su neke jedinice pokazale interes za više varijanti funkcionalnog spajanja. Do kraja 2023. zaprimljen je 71 zahtjev za funkcionalno spajanje, kojima je obuhvaćeno 140 jedinica lokalne samouprave (25% svih jedinica). Od ukupnog broja zaprimljenih zahtjeva, odobreno je 50 zahtjeva kojima je obuhvaćeno 118 jedinica lokalne samouprave (21% svih jedinica), za što je do kraja 2023. na ime poticaja za različite oblike dobrovoljnog funkcionalnog spajanja isplaćeno 3,8 milijuna eura sredstava Državnog proračuna.

Poboljšanje upravljanja državnom imovinom

U 2023. radi uvođenja daljnjih poboljšanja u upravljanje državnom imovinom, nastavljena je provedba reformskih mjera usmjerenih na smanjenje portfelja dionica i poslovnih udjela trgovačkih društava koja nisu od posebnog interesa za RH (pod nadležnošću Centra za restrukturiranje i prodaju - CERP) te mjere brže aktivacije i smanjenja portfelja nekretnina uz kontinuirano praćenje i ocjenu ostvarenog napretka. Intenzivirane su aktivnosti objave na prodaju trgovačkih društava kojima upravlja CERP te je, radi osiguravanja preduvjeta za raspolaganje trenutno za prodaju neraspoloživog dijela portfelja CERP-a, usvojen Plan aktivnosti CERP-a za 2024. godinu. Nastavljene su aktivnosti usmjerene ka daljnjem smanjenju portfelja nekretnina u državnom vlasništvu, prvenstveno kroz osiguravanje preduvjeta za objavu međunarodnih javnih poziva za realizaciju investicijskih projekata te kroz daljnje unaprjeđenje odnosa s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, radi aktiviranja postojećeg portfelja nekretnina i provedbe razvojnih projekata.

U okviru aktivnosti na smanjenju portfelja dionica i poslovnih udjela trgovačkih društava kojima upravlja CERP, u izvještajnom razdoblju je objavljena prodaja dionica/udjela za 55 društava te su prodane dionice/udjeli u 37 društava. Ukupni prihodi ostvareni prodajom dionica/poslovnih udjela tijekom 2023. iznosili su 8,25 milijuna eura, dok je ukupna vrijednost dodijeljenih/ustupljenih dionica/udjela iznosila 2 milijuna eura. Ukupni prihodi od dobiti trgovačkih društava kojima upravlja CERP u 2023. su iznosili 11 milijuna eura.

U okviru napora na aktivaciji i smanjenju portfelja nekretnina u državnom vlasništvu u izvještajnom razdoblju je objavljeno 11 javnih natječaja temeljem kojih je sklopljeno ukupno 346 ugovora o raspolaganju nekretninama. Od ukupnog broja, sklopljen je 221 ugovor s naknadom ukupne vrijednosti 15 milijuna eura u korist Državnog proračuna te je sklopljeno 125 ugovora o raspolaganju nekretninama bez naknade. U okviru napora na aktivaciji nekretnina prenesenih na upravljanje društvu Državne nekretnine d.o.o., u izvještajnom je razdoblju objavljeno 9 javnih natječaja, u okviru kojih je sklopljeno ukupno 337 ugovora, od kojih je 217 ugovora o zakupu poslovnih prostora te 120 ugovora o najmu stanova. Sveukupno je u razdoblju od 1. siječnja 2020. do 31. prosinca 2023. sklopljeno 2.809 ugovora o raspolaganju nekretninama u državnom vlasništvu.

S ciljem daljnje komercijalizacije i povećanja prihoda od upravljanja nekretninama, u prosincu

2023. donesen je novi Zakon o upravljanju nekretninama i pokretninama u vlasništvu Republike Hrvatske („Narodne novine, broj: 155/23). Primjenom Zakona omogućena je decentralizacija upravljanja državnim nekretninama te se doprinijelo optimizaciji upravljanja i ubrzanju aktivacije neiskorištenih nekretnina uz jačanje uvjeta za bolje praćenje financijskih učinaka. Također, nastavno na aktivnosti u prethodno provedenom projektu vezanom za optimizaciju upravljanja nekretninama, tijekom 2023. pokrenut je TSI projekt „Program optimizacije upravljanja državnim nekretninama-faza 2”, usmjeren na izradu novog strateškog okvira za upravljanje državnim nekretninama te podršku u aktiviranju i razvoju prioritetnih investicijskih projekata.

Nadalje, s ciljem aktivacije neiskorištene državne imovine i otklanjanja prepreka za provedbu ulaganja u turistička zemljišta za hotele i kampove, tijekom 2023. u proceduru donošenja su upućeni Uredba o uređenju zakupa na turističkom zemljištu na kojemu su izgrađeni hoteli i turistička naselja te Uredba o uređenju zakupa na dijelovima kampa u vlasništvu Republike Hrvatske (obje uredbe donesene u veljači 2024.). Navedenim uredbama u cijelosti se uređuje pitanje zakupa turističkog zemljišta za hotele, turistička naselja i kampove te se otklanjaju prepreke za provođenje natječaja i zaključivanje ugovora o raspolaganju nekretninama u vlasništvu Republike Hrvatske.

U okviru napora na digitalnoj transformaciji društva i javne uprave, nastavljene su aktivnosti na provedbi NPOO investicije „Unaprjeđenje sustava prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine kroz digitalizaciju“ (ref.br: C.2.3.R3-17). Investicijom je planirana nadogradnja Informacijskog sustava prostornoga uređenja i državne imovine, razvojem i nadogradnjom dodatnih modula, od kojih se jedan modul odnosi na interni registar nekretnina. U izvještajnom razdoblju potpisan je ugovor za izradu modula „Interni registar nekretnina - sustav za upravljanje nekretninama u vlasništvu Republike Hrvatske“ i podmodula e- Javni natječaj te je u 2024. godini predviđen dovršetak izrade i uspostava navedenog modula.

S ciljem osiguravanja ažurnosti podataka zemljišne administracije u 2023. su nastavljene aktivnosti na provedbi Višegodišnjeg programa katastarskih izmjera građevinskih područja za razdoblje 2021.-2030. i Godišnjeg programa katastarskih izmjera građevinskih područja za 2022. čija je provedba započeta u 2023. godini. U skladu s Godišnjim programom, tijekom 2023. provedene su aktivnosti katastarskih izmjera na području 62 katastarske općine ukupne površine 37.559 ha. Provedbom navedenih aktivnosti osiguravaju se kvalitetni, pouzdani i ažurni podaci o nekretninama u građevinskim područjima i područjima oko građevinskih područja, koji su od važnosti za razvoj županija, gradova i općina te države, a nužni su za učinkovito prostorno planiranje i gradnju, poslove zaštite prirode i okoliša, nesmetan promet nekretninama te doprinose održivom razvoju.

Kroz razvoj Nacionalne infrastrukture prostornih podataka (NIPP), uključujući i aktivnosti subjekata NIPP-a koji u nadležnosti imaju uspostavu i održavanje prostornih podataka, povećana je dostupnost prostornih podataka putem mrežnih usluga. U 2023. intenzivirane su mjere na uključivanju novih subjekata i izvora u NIPP, te je ukupan broj prostornih podataka dostupnih za uporabu putem Geoportala NIPP-a premašio 1000. Također je, kroz razvoj

Geoportala NIPP-a i preglednika GeoHrvatska, nastavljena razmjena podataka u nadležnosti DGU, uz zabilježen porast zahtjeva za prostornim podacima, kako profesionalnih korisnika, tako i javnih institucija i građana.

Nastavljena je optimizacija sustava Geoportal DGU i nadogradnja novim skupovima podataka i mrežnim uslugama, kako bi se osigurala visoka razina dostupnosti i pouzdanosti distribucije ažurnih prostornih podataka za područje cijele Republike Hrvatske. Do kraja 2023. ukupan broj mrežnih usluga Geoportala DGU povećan je na 75 (u odnosu na 35 usluga u 2020.), čime je Geoportal postao središnje mjesto za pregled i preuzimanje službenih geodetskih i kartografskih podataka za građane, profesionalne korisnike i javne institucije.

U 2023. završene su aktivnosti na uspostavi registra zgrada za područje Varaždinske županije te je provedena uspostava Sustava katastra infrastrukture (SKI) za još 5 županija, čime je vođenje, pohrana i distribucija podataka katastra infrastrukture omogućeno za ukupno 12 županija. Dodatno, unaprijeđen je registar prostornih jedinica te sustav za vođenje i održavanje državne granice. Također, uspostavljena je Jedinствена informacijska točka (JIT), kao javni dio SKI-a, čime je telekomunikacijskim operaterima omogućen pristup podacima o položaju fizičke infrastrukture te informacijama o tekućim i planiranim građevinskim radovima, čime su ispunjeni uvjeti iz Direktive 2014/61/EU Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za smanjenje troškova i ubrzavanje postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina.

Nadalje, u 2023. je izrađen i u proceduru donošenja upućen Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (donesen u prosincu 2024.), kojim je dodatno uređen postupak katastarske izmjere, obzirom da katastarska izmjera predstavlja temelj za sustavnu obnovu i osnivanje zemljišnih knjiga, kao i uspostavu novog katastarskog operata te u konačnici uspostavu Baze zemljišnih podataka. Također, objavljen je Pravilnik o određivanju visine stvarnih troškova izdavanja i uvjeta korištenja podataka („Narodne novine“, broj: 56/23), kojim se propisuje izdavanje podataka državne izmjere, katastra nekretnina, registra zgrada, katastra infrastrukture, registra prostornih jedinica i registra geografskih imena, koje se obavljaju u postupku izdavanja podataka, a korištenje podataka se usklađuje s odredbama Zakona o pravu na pristup informacijama.

4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

4.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početa vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
<i>Indeks globalne konkurentnosti (GCI)</i>	<i>63. mjesto (2019.)</i>	<i>< 45. mjesta</i>	<i>nema podataka</i>
Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti (WCR, IMD)	60. mjesto (2020.)	n/p	50. mjesto (2023.)

4.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske

Jačanje položaja Hrvatske unutar Europske unije

Hrvatska je uvođenjem eura 1. siječnja 2023. postala dvadesetom državom članicom europodručja te se istog dana pridružila i Schengenskom prostoru, kao jedina zemlja koje je navedeno postigla na isti dan. Istovremeno, Hrvatska je postala jedna od samo 15 zemalja članica navedenih integracija i NATO saveza, čime je ostvareno značajno postignuće za najmlađu članicu Europske unije koje će Hrvatskoj donijeti koristi u gospodarskom smislu i doprinijeti jačanju važnosti, utjecaja i ugleda u svijetu.

Kako bi se osiguralo učinkovito zastupanje nacionalnih interesa u kreiranju politika i propisa na razini EU-a, aktivno se sudjelovalo u koordinaciji usvajanja i pripreme stajališta na svim razinama odlučivanja u Vijeću EU, u skladu s povećanom dinamikom aktivnosti uslijed kriza i pripreme odgovora EU na rusku agresiju te posljedica istih na EU. U skladu s planom provedene su aktivnosti u cilju promicanja i poštivanja međunarodnog prava u međunarodnim odnosima, koordinacije preuzimanja pravne stečevine Europske Unije, koordinacije i sudjelovanja u predsudskim i sudskim postupcima zbog povrede prava Europske Unije, te sudjelovanja u postupcima sklapanja i potvrđivanja te objave međunarodnih ugovora Republike Hrvatske.

Nastavljeni su naponi na poticanju i promicanju prijenosa znanja provedbom aktivnosti potpore i tehničke pomoći tranzicijskim zemljama te je Hrvatska tijekom 2023. sudjelovala u provedbi ukupno 110 aktivnosti tehničke pomoći za tranzicijske zemlje. Aktivnosti su se uglavnom provodile u područjima vezanim uz integraciju u EU, ali i u drugim područjima u kojima Hrvatska posjeduje stručnu i komparativnu prednost pred drugim pružateljima tehničke pomoći.

Nadalje, nastavljeno je jačanje uloge Hrvatske u međunarodnoj razvojnoj i humanitarnoj zajednici te je povećanjem izdvajanja za službenu razvojnu pomoć (SRP) na 0,20% BND-a, potvrđena čvrsta opredijeljenost globalnim ciljevima održivog razvoja i pomoći najugroženijim zemljama i regijama. Također, zadržan je kontinuitet rasta godišnjih izdvajanja za međunarodnu razvojnu suradnju, koja su u 2023. iznosila ukupno 176,27 milijuna eura, uz zabilježeni rast od 38% u odnosu na 2022. godinu. Dodatno, u suradnji s međunarodnim humanitarnim organizacijama, žurna humanitarna pomoć je upućena sukobom pogođenom civilnom stanovništvu Armenije i Gaze, poplavama pogođenoj Libiji, kao i potresom pogođenima Maroku, Siriji i Turskoj, pri čemu se osobito ističe humanitarna pomoć ratom zahvaćenoj Ukrajini, u energetskej obnovi i humanitarnom razminiranju.

Tijekom 2023. bilateralna službena razvojna pomoć Republike Hrvatske bila je ponajprije usmjerena na zemlje jugoistočne Europe, posebice na Bosnu i Hercegovinu (22% SRP-a), potom na Ukrajinu (18% SRP-a), Moldaviju, Armeniju i Bjelorusiju te u manjoj mjeri na Bliski istok (humanitarna pomoć sirijskim izbjeglicama u Jordanu i Turskoj, kao i civilnom stanovništvu Gaze u Gazi, Egiptu i Jordanu) te na Afriku (Keniju, Etiopiju) sukladno zadanim zemljopisnim prioritetima.

Osim navedenih napora, intenzivirana je suradnja s organizacijama civilnog društva kroz provedbu projekata usmjerenih na izgradnju financijskih i nefinancijskih kapaciteta za održivi rast, obuku žena u području održivog razvoja i kružnog gospodarstva, prijenosa znanja o demokraciji i socijalnim uslugama kroz poticanje edukativnih, kulturnih i sportskih aktivnosti, čime je značajno proširen opseg i doseg međunarodne razvojne suradnje.

U cilju unaprjeđenja okvira međunarodne razvojne pomoći te potvrđivanja uloge Hrvatske kako kredibilnog i transparentnog donatora službene razvojne pomoći, u suradnji s Odborom za razvojnu pomoć Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD DAC), pripremljen je trogodišnji Projekt reformi politike razvojne suradnje (2023.-2025.). Projekt se provodi u svrhu unaprjeđenje postojećeg strateškog i pravnog okvira te jačanja kapaciteta komuniciranja uz povećanje vidljivosti provedenih aktivnosti na području međunarodne razvojne suradnje. Projekt predstavlja nastavak uspješne suradnje s OECD-DAC-om, ali i važan korak na putu prema članstvu Hrvatske u OECD-u, koji okuplja 32 najrazvijenije države svijeta.

Dodatno, nastavljena je provedba projekata s ciljem jačanja informiranosti građana o članstvu u Europskoj uniji, kao i aktivnosti kulturne promidžbe te javne diplomacije za osnaživanje međunarodne prepoznatljivosti Hrvatske. S ciljem informiranja javnosti o koristima od članstva u EU za svakodnevni život građana, ali i o pravima te obvezama članstva u EU-u, u okviru Poziva za dostavu prijedloga projekata udruga civilnog društva u području informiranja o EU-u, ugovoreno je 15 projekata udruga civilnog društva, za što je u 2023. dodijeljena financijska potpora u ukupnom iznosu od 130 tisuća eura. Također, tijekom 2023. proveden je Javni poziv za financiranje projekata kulturne promidžbe, javne diplomacije i jačanja međunarodne prepoznatljivosti Hrvatske, u okviru kojeg je ugovoreno financiranje provedbe 100 projekata, ukupne vrijednosti dodijeljene financijske potpore 691 tisuću eura.

Jačanje globalnog položaja Hrvatske na bilateralnom i multilateralnom planu

Hrvatska je u 2023. nastavila uspješno provoditi napore na ispunjavanju jednog od najznačajnijih vanjskopolitičkih ciljeva, pristupanja Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Sve aktivnosti u okviru procesa pristupanja OECD-u tijekom 2023. odvijale su se u skladu s Planom pristupanja Republike Hrvatske OECD-u. Hrvatska u odnosu na ostale države kandidatkinje prednjači u pristupnom procesu te se završetak procesa očekuje krajem 2025. godine. Članstvo u OECD-u Hrvatskoj donosi koristi u gospodarskoj i znanstveno-tehnološkoj razmjeni te općenito doprinosi jačanju važnosti, utjecaja i ugleda u svijetu.

S ciljem potpore jačanju gospodarske suradnje i vanjske trgovine te osnaživanje sustava pružanja razvojne i humanitarne pomoći osigurano je zastupanje nacionalnih interesa i prioriteta na bilateralnom i multilateralnom planu. Kontinuirano su zastupani nacionalni interesi u tijelima Vijeća EU nadležnim za međunarodnu trgovinu, kao i u vezi multilateralnih trgovinskih pregovora u okviru Svjetske trgovinske organizacije (WTO) te plurilateralnih pregovora koje EU vodi s trećim zemljama u okviru sporazuma o slobodnoj trgovini. Nadalje, u lipnju 2023. započelo je predsjedanje Republike Hrvatske Strategijom Europske unije za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR³) i Jadransko-jonskom inicijativom. Hrvatska je kao svoje političke prioritete za jednogodišnje predsjedanje utvrdila transformaciju EUSAIR-a u skladu s novim okolnostima, snažniji doprinos Jadransko-jonske inicijative⁴ procesu proširenja EU-a, dovršetak procesa revizije EUSAIR-a te snažnije institucionalno povezivanje zemalja u okviru postojećih makroregionalnih strategija. Kao tematske prioritete predsjedanja, Hrvatska je odredila jačanje otpornosti kroz bolju povezanost (prometnu, energetska i digitalnu), održivi rast i turizam te poticanje društvene kohezije. Aktivnim sudjelovanjem u različitim formatima regionalne suradnje u okviru politika EU-a, Hrvatska nastavlja jačati svoju poziciju stabilnog i pouzdanog partnera, pružajući snažnu potporu europskoj perspektivi država zapadnog Balkana.

U suradnji s OECD-ovim Regionalnim programom za jugoistočnu Europu, razvijen je Projekt „Digitalna i zelena tranzicija malih i srednjih poduzeća na zapadnom Balkanu“. Cilj projekta je u 3 godine razdoblja provedbe uspostaviti regionalnu platformu za digitalnu transformaciju poduzeća i time stvoriti poticajno okruženje za uspješnu digitalizaciju i zelenu tranziciju malih i srednjih poduzeća diljem zemalja zapadnog Balkana. Planirana regionalna platforma će omogućiti razmjenu informacija i primjera dobrih praksi te izravnu komunikaciju između donositelja politika i predstavnika javnog i privatnog sektora u zemljama zapadnog Balkana. Hrvatska je za provedbu Projekta osigurala doprinos OECD-u u ukupnom iznosu od 1,2 milijuna eura, čime je potvrdila da čvrsto podržava održivi ekonomski razvoj i jačanje suradnje zemalja na zapadnom Balkanu.

Nastavljeni su naponi na uređivanju otvorenih bilateralnih pitanja sa susjednim zemljama. U cilju zaštite interesa Republike Hrvatske na moru, u skladu s tendencijom obalnih država

³ U EUSAIR sudjeluju četiri države članice EU-a (Grčka, Italija, Hrvatska, Slovenija) te 6 država ne-članica (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, San Marino, Sjeverna Makedonija i Srbija)

⁴ U Jadransko-jonskoj inicijativi sudjeluju Hrvatska, Italija, Grčka, Slovenija, Srbija, BiH, Crna Gora i Albanija.

članica EU-a da sklapanjem bilateralnih sporazuma uredi odnose sa susjednim državama i zaštite svoje interese na moru, utvrđena granica isključivih gospodarskih pojaseva između Republike Hrvatske i Talijanske Republike u postupku je najavljenog potvrđivanja.

Značajno je ojačana i intenzivirana suradnja s organizacijama civilnog društva na području međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći. U godini obilježenoj globalnim krizama izazvanima nastavkom ruske agresije na Ukrajinu, sukobom u Gazi te sve težim posljedicama prirodnih katastrofa, Hrvatska se kontinuirano potvrđuje kao pouzdan partner u pružanju humanitarne i razvojne pomoći zemljama u potrebi. Tijekom 2023. Hrvatska je u svrhu pružanja pomoći organizacijama koje se bave razvojnom suradnjom i humanitarnom djelatnošću u inozemstvu osigurala sredstva pomoći u ukupnom iznosu od 6,5 milijuna eura. Tijekom 2023. provedene su aktivnosti humanitarne pomoći u Ukrajini, Turskoj, Pojasu Gaze, Siriji, Libiji, Maroku, Rogu Afrike (Kenija i Etiopija), Armeniji i Moldaviji.

Jačanje položaja Hrvata Bosne i Hercegovine i hrvatskih manjina te zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske

U skladu s Ustavom Republike Hrvatske, tijekom 2023. nastavljen je predani rad na zaštiti prava i interesa svih hrvatskih državljana koji žive ili borave u inozemstvu te na promicanju njihove veze s domovinom, kontinuiranom pružanju skrbi i zaštite te jačanja njihove prepoznatljivosti u svijetu.

Uspješno je nastavljena provedba Nacionalnog plana razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske do 2027. te su se mjere za provedbu posebnih ciljeva tijekom 2023. provodile u skladu s predviđenom dinamikom provedbe. Prema podacima o provedbi, uspješno je nastavljeno poticanje provedbe programa i projekata Hrvata izvan Hrvatske i hrvatskih iseljenika, stipendiranje školovanja Hrvata u Bosni i Hercegovini uz poticanje hrvatskih iseljenika na školovanje u Hrvatskoj, informiranje i organiziranje susreta i radionica organizacija hrvatskih iseljenika te financiranje projekata od strateške važnosti za njihov rad.

Kroz financiranje projekata, provedbu aktivnosti te organiziranje sastanaka s predstavnicima Bosne i Hercegovine, EU-a i ključnih vanjskopolitičkih partnera, Hrvatska nastavlja svoj angažman u stvaranju čvrstog temelja za ostanak Hrvata u Bosni i Hercegovini te jačanju preduvjeta za njihov razvoj i prosperitet. S ciljem doprinosa jačanju položaja i kvalitete života hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini u 2023. je proveden Javni natječaj za financiranje programa i projekata od interesa za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini. U okviru predmetnog natječaja, odobreno je financiranje za 160 projekata iz područja obrazovanja i znanosti, kulture i zdravstva, gospodarstva, poljoprivrede i ostalih područja, u ukupnom iznosu od 5 milijuna eura (16% više u odnosu na 2022.). Također, tijekom 2023. održano je više od 30 susreta i koordinacijskih sastanaka s predstavnicima tijela javne vlasti u BiH, u okviru kojih se Hrvatska snažno zalagala za zaštitu prava Hrvata u toj zemlji, s ciljem poboljšanja njihovog položaja i kvalitete svakodnevnog života. Dodatno, u 2023. proveden je Javni natječaj za stipendiranje hrvatskih studenata u BiH, temeljem kojeg je osigurano stipendiranje za 854 hrvatska studenta

koji studiraju u BiH, u ukupnom iznosu od 1,3 milijuna eura.

S ciljem osiguravanja potpore pripadnicima hrvatske nacionalne manjine, radi unaprjeđenja njihovih prava, statusa i položaja, u 2023. je proveden Javni poziv za financiranje programa i projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država. U okviru poziva ugovorena je provedba 154 programa i projekata, ukupne vrijednosti dodijeljene potpore 1,4 milijuna eura (21% više nego u 2022.). Predmetnim projektima pridonosi se očuvanju te razvijanju hrvatskog identiteta, kulture i povezanosti hrvatske nacionalne manjine s Republikom Hrvatskom. Također, tijekom 2023. održano je više od 30 susreta i sastanaka s pripadnicima hrvatske nacionalne manjine u 11 europskih država te su organizirana dva stručna usavršavanja i radionice. Nadalje, na bilateralnom polju, s Republikom Sjevernom Makedonijom je održana 6. sjednica Međuvladinog mješovitog odbora za praćenje provedbe Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Sjeverne Makedonije o zaštiti prava hrvatske manjine u Sjevernoj Makedoniji i makedonske manjine u Republici Hrvatskoj. Zaključci doneseni na predmetnoj sjednici doprinijet će jačanju položaja hrvatske manjine u Sjevernoj Makedoniji.

U okviru napora na jačanju zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske, tijekom 2023. proveden je Javni natječaj za financiranje programa i projekata organizacija hrvatskih iseljenika. U okviru poziva, odobrena je potpora za 113 programa i projekata hrvatskih iseljenika iz 23 različite države, u ukupnom iznosu od 1,1 milijuna eura (45% više nego u 2022.). Odobreni programi i projekti su usmjereni na jačanje zajedništva s domovinom i promociju interesa hrvatskih iseljenika u domicilnim državama. Također, održana su 33 susreta sa zajednicama hrvatskih iseljenika, a organizirane su i dvije radionice radi unaprjeđenja njihovih stručnih kompetencija i kapaciteta.

Veliku važnost za postizanje cilja unaprjeđenja položaja i kvalitete života Hrvata Bosne i Hercegovine te zaštite hrvatske nacionalne manjine i jačanja zajedništva s hrvatskim iseljenicima, imaju institucije i krovne organizacije Hrvata, čije djelovanje predstavlja jedan od temelja za utvrđivanje, afirmiranje i promicanje interesa Hrvata u državama njihova nastanjenja. Iz navedenog razloga u 2023. je nastavljena potpora projektima od strateškog značaja za organizacije Hrvata izvan Hrvatske. Ukupno je odobreno financiranje za 11 projekata od strateške važnosti u ukupnom iznosu od 6 milijuna eura (205% više nego u 2022.). Među financiranim projektima posebno se ističu projekti potpore radu Sveučilišta u Mostaru, dovršetak izgradnje Hrvatskog narodnog kazališta u Mostaru, potpora radu Radiotelevizije Herceg Bosne, institucionalno osnaživanje hrvatske zajednice u Srbiji te projekti izgradnje, rekonstrukcije i adaptacije dječjih vrtića na hrvatskom jeziku u Subotici i Tavankutu.

Radi poticanja na povratak i useljavanje hrvatskog iseljništva u Hrvatsku, započeti su pregovori za sklapanje međudržavnih sporazuma o socijalnoj sigurnosti s dvjema državama Južne Amerike, koji bi trebali olakšati prijenos socijalnih, mirovinskih i zdravstvenih prava i tako olakšati odluku o useljavanju u Hrvatsku. Za povratnike i useljenike, koji su već u Hrvatskoj, tijekom 2023. organizirano je šest stručnih događanja na temu reguliranja boravka, stjecanja hrvatskog državljanstva te zapošljavanja ili samozapošljavanja u Hrvatskoj. Dodatno, putem programa Hrvatske radiotelevizije (HRT) nastavljena je komunikacija i informiranje te

promocija interesa i prava Hrvata izvan Hrvatske. U skladu sa Sporazumom s HRT-om o provedbi programskih sadržaja za Hrvate izvan Hrvatske u 2023. je ispunjen planirani broj produciranih emisija (33), za što je ukupno utrošeno 1,4 milijuna eura.

5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

5.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Očekivani broj godina zdravog života	58,5 godina (žene) 56,5 godina (muškarci) (2018.)	> 64 godine žene > 64 godine muškarci	61,5 godina - žene 59 godina - muškarci (2022.)
Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	23,3% (2019.)	< 15%	20,7% (2023.)

5.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Zdrav, aktivan i kvalitetan život

Kvalitetna i dostupna zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb

Hrvatska je među državama koje su najviše pogođene starenjem stanovništva te se, prema podacima za 2023., nalazi na šestom mjestu u svijetu po udjelu starijeg stanovništva u ukupnoj populaciji, uz 22,7% stanovništva u dobi iznad 65 godina. Zbog starijeg stanovništva, struktura zdravstvenih potreba uz povećanje potražnje za zdravstvenom zaštitom dovodi do sve većeg opterećenja javnog zdravstvenog sustava te zahtijeva prilagodbu i reorganizaciju zdravstvenih kapaciteta. S ciljem jačanja javnog zdravstva u promjenjivim demografskim, gospodarskim i ekonomskim okolnostima, u Hrvatskoj su tijekom 2023. nastavljeni odlučni napori u provedbi reformi i odgovorne zdravstvene politike, s posebnim naglaskom na jačanje učinkovitosti i otpornosti zdravstvenog sustava te poboljšanje kvalitete i dostupnosti zdravstvene zaštite. Jačanje otpornosti i učinkovitosti zdravstvenog sustava u zaštiti zdravlja stanovništva, uz veću kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite, doprinijeti će unaprjeđenju zdravstvenih ishoda, poboljšanju zdravlja stanovništva te očekivanom trajanju života stanovnika.

Prema OECD-ovom Izvješću⁵ „Health at a Glance: Europe 2024“ s podacima za 2023., Hrvatska se i dalje suočava s izazovima tipičnim za zemlje EU s nižom razinom ulaganja u zdravstvo po stanovniku (RH - 1.279 eura / prosjek EU-a: 3.684 eura) te sličnim razinama dohotka. Iako Hrvatska kontinuirano povećava razinu ulaganja u zdravstveni sustav od 2014. godine (tada je iznosila 686,44 eura po stanovniku) zaključuje se kako konvergencija prema zdravstvenim ishodima razvijenijih zemalja EU-a sporo napreduje. S druge strane, izdašno javno financiranje zdravstvene zaštite u velikoj mjeri štiti stanovništvo od izdataka za zdravlje koji bi im mogli ozbiljno ugroziti životni standard te su izravna plaćanja u Hrvatskoj niska i

⁵ [Health at a Glance: Europe 2024](#)

čine samo 9% potrošnje za zdravstvo, dok je prosjek EU-a 15% (2022.). Kao glavni izazovi za jačanje zdravstvenog sustava, u Izvješću se ističu poboljšanje održivosti financiranja i upravljanje kvalitetom usluga, obzirom da je dostupnost podataka (ključnih pokazatelja) koji se odnose na kvalitetu i održivost zdravstvenih usluga u Hrvatskoj ograničena. Također, utvrđeno je mnogo prostora za uvođenje poboljšanja u području preventivnih mjera, unaprjeđenju provedbe programa ranog otkrivanja kroničnih bolesti, kao i promicanju zdravog načina života. Nadalje, zemljopisna raspodjela zdravstvene infrastrukture i ljudskih resursa znatno varira te je gustoća zdravstvenih ustanova i djelatnika znatno veća u središnjoj Hrvatskoj nego u udaljenim područjima, što uzrokuje probleme s dostupnošću zdravstvene zaštite. Dodatno, primarna, sekundarna i tercijarna medicinska skrb i dalje funkcioniraju uglavnom neovisno jedna od druge, uz slabu integraciju usluga te pacijenti često preskaču primarnu skrb kako bi izravno pristupili specijalistima. Iz navedenog razloga, nužno je poboljšanje koordinacije i integracije različitih razina medicinske skrbi, uz nastavak digitalizacije zdravstvenog sustava. Izvješćem se naglašava kako uvođenjem poboljšanja i nastavkom ulaganja u području navedenih izazova, Hrvatska može značajno ubrzati konvergenciju zdravstvenog sustava prema rezultatima najrazvijenijih zemalja EU-a.

U 2023. Hrvatska nastavlja ostvarivati pozitivne trendove rasta i dostizanja vrijednosti pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva u razvijenijim državama EU-a. Očekivana životna dob za žene je porasla na 81,8 godina (80,8 u 2022.), a za muškarce na 75,4 godine (74,6 u 2022.), uz rast prosjeka EU-a na 84,2 godine za žene (83,3 u 2022.) i 78,9 godina za muškarce (77,9 u 2022.). U 2022. (posljednji dostupan podatak) broj godina zdravog života u Hrvatskoj je za žene porastao na 61,5 godina (59,3 godina u 2021.), a za muškarce na 59 godina (57,9 godina u 2021.), dok je prosječna vrijednost u EU-u smanjena na 62,8 godina za žene (64,2 u 2021.) i 62,4 godine za muškarce (63,1 u 2021.). Prema podacima o samoprocijenjenom zdravlju stanovnika dobne skupine 16 do 64 godine, u 2023. je zabilježeno poboljšanje rezultata te 79,9% žena i 78,7% muškaraca u Hrvatskoj ocjenjuje svoje zdravlje kao dobro do vrlo dobro, što je na razini ili više od prosječnih vrijednosti zemalja EU-a (76,2% žena i 78,8% muškaraca).

Prema podacima o umrlima, u Hrvatskoj je tijekom 2023. ukupno umrlo 51.275 osoba (50% muškaraca i 50% žena), što je 10,0% manje od broja umrlih u 2022. godini. Prosječna dob umrlih muškaraca u 2023. iznosila je 73,7 godina, a žena 80,7 godina. Kao i u prethodnim godinama, najviše osoba je umrlo zbog bolesti cirkulacijskog sustava (34,5% muškaraca i 43,3% žena) i raka (29,9% muškaraca i 22,4% žena), s time da je ukupna stopa smrtnosti od raka u Hrvatskoj (23,1%) i dalje među najvišima u EU-u. Također, prema podacima za 2022. u Hrvatskoj je smrtnost od uzroka koji se mogu spriječiti (RH - 264 umrlih na 100.000 stanovnika; prosjek EU - 180 umrlih na 100.000 stanovnika) i smrtnost od izlječivih bolesti (RH - 131 umrlih na 100.000 stanovnika; prosjek EU - 92 umrlih na 100.000 stanovnika) viša nego u većini zemalja EU.

Nastavak gospodarskog rasta u 2023. pridonio je povećanju broja zaposlenih i rastu bruto plaća (14,8%), što se odrazilo na povećanje prihoda HZZO-a na ukupno 5,13 milijardi eura (14,07% više u odnosu na 2022.) i doprinijelo jačanju financijske održivosti zdravstvenog sustava. Osim

rasta prihoda, u 2023. zabilježen je i pozitivan trend u pogledu rasta broja aktivnih osiguranika te smanjenju broja osiguranika s osnove nezaposlenosti. Tijekom 2023. zabilježeno je prosječno 4.107.750 osiguranih osoba svih kategorija osiguranja, uz neznatno smanjenje ukupnog broja osiguranih osoba od 1% u odnosu na 2022. godinu. Istovremeno, zbog rasta zaposlenosti, zabilježen je porast broja aktivnih osiguranika, te je u 2023. evidentirano ukupno 1.724.378 aktivnih osiguranika, odnosno 2,87% aktivnih osiguranika više u odnosu na 2022. godinu.

Prema podacima o radnoj snazi u zdravstvenom sustavu, tijekom 2023. zabilježeni su pozitivni pomaci u osiguravanju dostatne radne snage u zdravstvu. Ukupno je u Hrvatskoj bilo zaposleno 76.872 zdravstvenih djelatnika, uz porast broja zaposlenih od 1,81% u odnosu na 2022. te prosječno 20 zdravstvenih djelatnika na 1.000 stanovnika (19,6 u 2022.). Od ukupnog broja zaposlenih u 2023., doktora medicine je bilo 16.107 (1,53% više u odnosu na 2022.), odnosno prosječno 4,16 doktora na 1.000 stanovnika (4,08 u 2022.). Doktora dentalne medicine bilo je zaposleno ukupno 4.013 (1,03% više u odnosu na 2022.), odnosno 1,04 doktora dentalne medicine na 1.000 stanovnika (1,02 u 2022.). U okviru napora na osiguravanju dostatne zdravstvene radne snage, tijekom 2023. nisu zabilježene značajnije promjene te je udio kadrovske popunjenosti Mreže javne zdravstvene službe, neznatno porastao na 85,06% (84,85% u 2022.). U djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u 2023. smanjen je broj timova obiteljske medicine (2.316/2.327 timova u 2022.) i laboratorijske dijagnostike (137/138 timova u 2022.). S druge strane, u 2023. povećan je broj timova zdravstvene zaštite predškolske djece (284/282 tima u 2022.), dentalne zdravstvene zaštite (2.069/2.060 timova u 2022.) i djelatnosti preventivno-odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata (161/ 159 timova u 2022.), kao i sestara patronažne zdravstvene zaštite (872/870 u 2022.). Broj ugovorenih timova zdravstvene zaštite žena (277) i higijensko-epidemiološke zaštite se nije mijenjao u odnosu na 2022. godinu.

U okviru djelatnosti hitne medicine, u skladu s Mrežom hitne medicine, u 2023. nije bilo promjena u odnosu na broj timova ugovoren u 2022. te je s županijskim zavodima za hitnu medicinu ugovoreno 697 timova T1 i 200 timova T2 (bez liječnika), kao i 28 timova pripravnosti (aktiviraju se prema potrebi). Također, s ciljem unaprjeđenja sustava hitne medicinske pomoći i osiguranja svih potrebnih kompetencija za samostalan rad timovima hitne pomoći bez liječnika, u lipnju 2023. je započeto specijalističko usavršavanje medicinskih sestara i tehničara za prvu grupu polaznika, koje je u srpnju 2024. uspješno završilo prvih 100 medicinskih sestara i tehničara. Također, u 2023. donesena je nova Mreža hitne medicine i sanitetskog prijevoza te je nastavljena provedba edukacija laika za upotrebu uređaja za automatsku vanjsku defibrilaciju. Dodatno, u 2023. je izrađen novi Pravilnik o standardima za provođenje programa javno dostupne rane defibrilacije (donesen u svibnju 2024.).

Nadalje, u okviru provedenih napora na povećanju dostupnosti zdravstvene zaštite, u 2023. je zabilježeno značajno smanjenje prosječnog vremena čekanja na bolničke dijagnostičke preglede, koje je na kraju 2023. iznosilo 146 dana, uz značajno smanjenje u odnosu na kraj 2022. kada je iznosilo prosječno 380 dana. Također, na Popis posebno skupih lijekova tijekom 2023. dodano je 7 novih lijekova, a dodane su i nove indikacije u kojima se predmetni lijekovi

moгу primjenjivati, čime je osiguranim osobama HZZO-a dostupniji veći broj lijekova koji se za potrebe liječenja u cijelosti primjenjuju na teret sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja. Za financiranje lijekova s Popisa posebno skupih lijekova u 2023. je bilo osigurano ukupno 383,7 milijuna eura (2,43% više u odnosu na 2022.), odnosno 8,74% ukupnih prihoda bolničkih zdravstvenih ustanova ostvarenih u okviru obveznog osiguranja.

U 2023. je zabilježeno ukupno 52,89 milijuna (0,9% manje) posjeta primarnoj zdravstvenoj zaštiti, 622.858 (5,4% manje) hospitalizacija u bolnicama, uz 5.092.278 (0,2% više) dana bolničkog liječenja te prosječno trajanje liječenja od 8,12 dana (5,2% više). Prema podacima za 2023., ukupan broj kreveta u bolnicama iznosio je 22.011 te je privremeno opao za 3,1% u odnosu na 2022. zbog sanacije oštećenja od potresa u više zdravstvenih ustanova u Zagrebu. Uslijed smanjenja, broj kreveta na 1.000 stanovnika u 2023. je opao na 5,70 (5,83 u 2022.), no i dalje je bio veći od prosjeka EU-a (5,16 kreveta na 1.000 stanovnika). Unatoč smanjenju broja kreveta, porast (1,06%) ukupnog broja doktora zaposlenih u bolnicama tijekom 2023. (ukupno 7.486 doktora) te pad ukupnog broja zabilježenih hospitalizacija od 5,4%, doprinijeli su povoljnijem broju kreveta po doktoru od 2,94 (3,07 u 2022.). Istovremeno, stopa popunjenosti bolničkih kreveta u 2023. je porasla na 63,38% (61,3% u 2022.; prosjek EU: 60,4%), uz nezatno manji broj (28,29) hospitaliziranih pacijenata po krevetu (28,97 u 2022.) te brži interval obrtaja kreveta od 4,73 dana (4,88 dana u 2022.). S druge strane, prosječna dužina liječenja povećana je za 5,95% na 8,18 dana. Dodatno, u 2023. je izdano ukupno 70,6 milijuna recepata za lijekove, odnosno 2,7% više recepata u odnosu na 2022. godinu.

U listopadu 2023. potpisani su Ugovori za helikoptersku hitnu medicinsku službu te je u 2024. ostvarena puna operativnost usluga helikopterske hitne medicinske službe (za dnevne operacije u sve četiri baze te za noćne operacije u bazama Split i Rijeka). Uvođenjem helikopterske hitne medicinske službe unapređuje se dostupnost hitne medicinske službe i doprinosi se poboljšavanju zdravstvenih ishoda, prije svega kod kardiovaskularnih i cerebrovaskularnih stanja, koja su među vodećim uzrocima smrtnosti u Hrvatskoj.

U ožujku 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine“, broj: 33/23). Izmjenama i dopunama Zakona u zdravstveni se sustav uvodi novo načelo kvalitete, kojim se osigurava provođenje mjera u zdravstvenim postupcima koje omogućuju najviši mogući povoljan ishod liječenja, te načelo integracije, radi jačanja suradnje zdravstvenih ustanova na svim razinama djelatnosti, uključujući i funkcionalnu integraciju te njezino praćenje. Nadalje, s ciljem racionalnijeg i kvalitetnijeg iskorištavanja kapaciteta te poboljšanja integracije zdravstvenih usluga, osnivačka prava općih bolnica se s županija prenose na Republiku Hrvatsku, te se, radi smanjenja lista čekanja i optimizacije resursa, propisuje način osiguravanja medicinski prihvatljivog vremena za ostvarivanje mjera zdravstvene zaštite. Dodatno, izmjenama i dopunama Zakona, propisuje se donošenje posebnog programa mjera za uključivanje doktora medicine bez specijalizacije (s važećim odobrenjem za rad) u sustav rada.

U skladu s izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti, u 2023. je proveden Javni

natječaj za financiranje rada pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije (za opće bolnice i ugovorne privatne ordinacije obiteljske medicine) i dva dijela Otvorenog javnog natječaja za financiranje rada pod nadzorom doktora medicine bez specijalizacije (za ugovorne zdravstvene ustanove i ugovorne privatne ordinacije obiteljske medicine) te tri Javna natječaja za financiranje pripravničkog staža doktora medicine, doktora dentalne medicine, magistara farmacije i magistara medicinske biokemije i laboratorijske medicine. Na ovaj način u sustav financiranja uvršteno je ukupno 354 doktora medicine bez specijalizacije, koji rade pod nadzorom u ugovornim zdravstvenim ustanovama i kod drugih ugovornih subjekata HZZO-a te 46 pripravnika - zdravstvenih radnika.

U 2023. je nastavljena provedba Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke, koji se u Hrvatskoj provodi već 17 godina, s ciljem podizanja svijesti o važnosti redovitih pregleda i pravodobne dijagnostike za uspješno izlječenje. Programom su obuhvaća žene u dobi od 50 do 69 godina, koje se pozivaju na mamografiju svake dvije godine, a na temelju nalaza se uključuju u daljnju dijagnostičku obradu. Program je do sada uspješno proveden u sedam ciklusa te je trenutačno u tijeku osmi ciklus. Od pokretanja Programa, provedeno je ukupno 2,1 milijun mamografskih pregleda, čime je otkriveno više od 10.000 novih slučajeva raka dojke, pri čemu je više od 60% slučajeva oboljenja dijagnosticirano u ranoj (lokaliziranoj) fazi, čime su ženama oboljelima od raka dojke znatno povećane mogućnosti uspješnog izlječenja. Uz stalno unaprjeđenje dijagnostike i liječenja, uz uspješnu provedbu Programa u Hrvatskoj se već osmu godinu bilježi trend pada smrtnosti od raka dojke.

Nastavljena je provedba Programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva, uz kontinuirano praćenje odaziva i rezultata provedbe na mjesečnoj bazi. Do kraja 2023. uspješno je završeno 5 ciklusa preventivnih pregleda, kroz koje je 2 milijuna građana moglo biti pregledano barem jednom. Odaziv na pozivno pismo 5. ciklusa pregleda provedenog u 2023. je, ovisno o županiji i dobi, procijenjen između 24% i 52%, a veći je u starijoj dobnoj skupini. U odnosu na prethodni ciklus, u više od pola županija, postignut je značajan porast broja odazvanih osoba.

Nastavljena je provedba probira rizika u mentalnom zdravlju učenika na sistematskim pregledima, koje provode liječnici školske medicine. U školskoj godini 2022./2023. probir je proveden u svim županijama, a obuhvaćeno je bilo 8.626 učenika i 8.479 učenica osmih razreda te 8.562 učenika i 9.369 učenica prvog razreda srednje škole. Ukupno je 5,1% učenika i 10,7% učenica 8. razreda te 5,0% učenika i 10,1% učenica prvog razreda srednje škole bilo pozitivno na YP CORE⁶ upitniku. Ovakvo rano otkrivanje potencijalnih mentalnih poteškoća omogućuje pravovremeno pružanje pomoći s ciljem izbjegavanja najtežih situacija s komplikacijama i potrebama za bolničko liječenje. Također, u suradnji s UNICEF-om, nastavljena je provedba programa „PoMoZiDa“, usmjerenog na zdravstveno opismenjavanje odgojno-obrazovnih djelatnika u području mentalnoga zdravlja djece i mladih. Odgojno-obrazovni djelatnici kroz predmetni program razvijaju znanja i vještine pružanja psihološke prve pomoći, kako bi znali bolje prepoznati probleme mentalnog zdravlja i pružiti inicijalnu podršku učenicima sa

⁶ Upitnik kliničkih ishoda u rutinskoj procjeni za djecu i mlade (eng. Young Person's Clinical Outcome in Routine Evaluation)

znakovima psiholoških poteškoća, te ih potaknuti da potraže ili prihvate stručnu pomoć ako je potrebno. Kroz program je do kraja 2023. provedeno osnaživanje kompetencija za pružanje psihološke pomoći za ukupno 1.390 odgojno-obrazovnih djelatnika.

Kako bi se osigurala ravnomjernija distribucija medicinskog osoblja i poboljšala popunjenost Mreže javne zdravstvene službe na području cijele Hrvatske nastavljena je provedba NPOO investicije „Centralno financiranje specijalizacija“ (ref.br: C5.1.R3-II.01) ukupne vrijednosti 67,7 milijuna eura bespovratnih sredstava. Tijekom 2023. potpisano je ukupno 414 ugovora o specijalizaciji 414 novih doktora medicine, ukupne vrijednosti ugovora 61,3 milijuna eura. Provedbom poziva omogućuje se specijalističko usavršavanje zdravstvenih djelatnika na temeljnoj primarnoj razini zdravstvene zaštite i na području javnog zdravstva te na taj način poboljšava dostupnost zdravstvene zaštite stanovništvu i jača otpornost zdravstvenog sustava na promjene u okruženju.

Zdravlje, zdrave prehrabene navike i aktivni život kroz sport

Hrvatska se i dalje nalazi među zemljama EU koje zadnjih godina bilježe pad tjelesne aktivnosti stanovništva. Prema dostupnim podacima, u porastu su stope pretilosti među odraslima i djecom te je 22,6% građana u Hrvatskoj pretilo, što je značajno više od prosjeka EU-a, koji iznosi 16%. Pretilost nosi ozbiljne zdravstvene rizike, što dodatno opterećuje zdravstveni sustav, zbog čega je iznimno važno nastaviti poticati stanovnike na bavljenje sportom i vježbanjem, uz uvođenje zdravih prehrabnenih navika, kako bi se poboljšali zdravstveni ishodi i unaprijedila kvaliteta života stanovništva.

S ciljem da Hrvatska bude prepoznata kao zemlja vrhunskih sportskih rezultata i sportaša te zemlja u kojoj će sport biti način života svih njenih stanovnika, u 2023. su nastavljeni naponi usmjereni na razvoj i pružanje učinkovite podrške svim dionicima u sportu, brigu o vrhunskom sportu, jačanju preduvjeta za uređen, sveobuhvatan i transparentan sustav sporta koji potiče sve građane na sudjelovanje u sportu.

Sufinanciranjem sportskih programa, kao i ulaganjem u sportsku infrastrukturu, stvaraju se preduvjeti za bavljenje sportom stanovnika te se podiže svijest o važnosti bavljenja sportom, kako zdravstveno usmjerenim tjelesnim vježbanjem, tako i natjecateljskim. Kontinuirano se osiguravaju sredstva za provedbu projekata kojima je cilj uključivanje više korisnika u bavljenje sportom i stvaranje navike redovnog vježbanja te poticanje stanovnika na zdrave životne navike.

U skladu s inicijativom Europske komisije „Europski tjedan sporta“, u razdoblju od 23. do 30. rujna 2023., u suradnji sa 130 sportskih organizacija, provedeno je 155 sportsko-rekreativnih događanja diljem Hrvatske. Europski tjedan sporta se provodi s ciljem podizanja svijesti javnosti o važnosti tjelesne aktivnosti i bavljenja sportom u svakodnevnom životu, a ukupno je u događanjima u okviru „Europskog tjedna sporta“ sudjelovalo više od 45.000 građana.

U svrhu uključivanja što većeg broja najmlađih učenika u sportske aktivnosti i stvaranja navike svakodnevnog tjelesnog vježbanja, u 2023. je na nacionalnoj razini nastavljena provedba programa „Univerzalne sportske škole“ (za učenike od prvog do četvrtog razreda osnovnih škola), programa „Vježbaonica“, za učenike od petog do osmog razreda osnovnih škola te za sve učenike srednjih škola u Hrvatskoj. U provedbu navedenih programa je tijekom 2023. bilo uključeno ukupno 760 škola, a različite sportske programe je pohađalo ukupno 23.626 polaznika, što je dvostruko više nego u 2022. godini.

S ciljem uključivanja što većeg broja djece u organizirani oblik tjelesne aktivnosti, tijekom 2023. je proveden projekt „Sportski praznici“, ukupne vrijednosti 0,45 milijuna eura. U razdoblju od četiri tjedna, na 85 lokacija u svim županijama u različite programe tjelesne aktivnosti uključeno je ukupno 13.500 učenika osnovnih škola, uz stručni nadzor kineziologa i osiguran zdravi obrok. Također, u okviru programa „Univerzalne sportske škole“ sudjelovanje u zdravstveno usmjerenom tjelesnom vježbanju i sportskom natjecanju je bilo omogućeno i za učenike s poteškoćama u razvoju.

Također, u 2023. je sufinancirana provedba 160 programa poticanja lokalnog sporta i sportskih natjecanja, putem kojih je omogućeno besplatno sudjelovanje u sportskim programima za 55.100 djece, te je sufinancirana provedba 35 besplatnih programa obuke neplivača „Hrvatska pliva“, koju je uspješno svladalo 8.500 polaznika. Za sufinanciranje navedenih programa u 2023. je iz Državnog proračuna osigurano 3,1 milijun eura (24% više u odnosu na 2022.).

Nadalje, u okviru aktivnosti na osiguravanju skrbi o vrhunskim sportašima dodjelom nacionalne sportske stipendije vrhunskim sportašima I., II. i III. kategorije, donesena je Odluka o iznosu nacionalne sportske stipendije za 2023. godinu. Temeljem Odluke je za ukupno 2.367 vrhunskih sportaša doneseno rješenje o ostvarivanju prava na nacionalnu sportsku stipendiju, u propisanom iznosu (135,00 eura mjesečno za III. kategoriju, 200,00 eura mjesečno za II. kategoriju i 265,00 eura mjesečno za I. kategoriju) te na razdoblje trajanja rješenja o kategorizaciji pojedinog sportaša.

Provedbom Nacionalnog programa „Živjeti zdravo“ kontinuirano se radi na stvaranju poticajnog okruženja, informiranju, educiranju i senzibilizaciji građana svih dobnih skupina o pozitivnim aspektima zdravog načina života, pravilnoj prehrani i tjelesnoj aktivnosti s ciljem prevencije prekomjerne tjelesne mase. U okviru zdravstvenog obrazovanja u školama su nastavljene napore na usklađivanju školske prehrane s nacionalnim smjericama, redovitim slanjem prijedloga tjednih jelovnika. U suradnji s mrežom županijskih zavoda za javno zdravstvo intenzivirane su promotivne aktivnosti o važnosti pravilne prehrane učenika te je obilježen Tjedan školskog doručka, kao i Tjedan zdravlja u vrtićima.

Također, u okviru Nacionalnog programa „Živjeti zdravo“ nastavljena je provedba edukativnih aktivnosti pravilne prehrane i tjelesne aktivnosti u tvrtkama uključenima u modul „Tvrtka prijatelj zdravlja“, usmjeren na promicanje zdravlja na radnom mjestu. Modul je usmjeren ka svim zaposlenicima i klijentima, a potiče uvođenje posebnih oznaka „Tvrtka prijatelj zdravlja“

za radna okruženja koja zaposlenicima omogućuju usvajanje zdravih životnih navika, promiču zdravlje na radnom mjestu i iskazuju pozitivnu brigu o zdravlju djelatnika te očuvanju okoliša.

Radi unaprjeđenja uvjeta i poticanja građana svih dobnih skupina na bavljenje sportom i vježbanje, u 2023. je provedeno niz natječaja i javnih poziva u području sporta, u okviru kojih je osigurano financiranje u ukupnom iznosu od 6,9 milijuna eura. Sufinancirana je provedba 82 projekta izgradnje, dogradnje i opremanja sportskih građevina diljem Hrvatske, u ukupnom iznosu od 3,8 milijuna eura.

Kako bi se stvorili uvjeti za bavljenje sportom djece i mladih u okviru županijskih sportskih zajednica, sufinancirani su troškovi stručnog rada 518 trenera i poboljšanje materijalnih uvjeta nabavom sportske opreme za 15 županijskih sportskih saveza, u ukupnom iznosu 3 milijuna eura. Zapošljavanjem stručnih kadrova te nabavom sportske opreme za sportske zajednice unapređuju se uvjeti djece i mladih za bavljenje sportom, potiče se njihovo masovnije uključivanje u sustav sporta te doprinosi stvaranju sportskih rezultata.

S ciljem uključivanja manje zastupljenih skupina u bavljenje sportom i tjelesno usmjerenim vježbanjem u 2023. je proveden natječaj za sufinanciranje izgradnje, građevinskih zahvata i opremanja sportskih građevina, u okviru kojeg je sufinancirana izgradnja i opremanje 28 vanjskih vježbališta prilagođenih i osobama s invaliditetom.

Dostojanstveno starenje

Hrvatska u 2023. nastavlja napore usmjerene na poboljšanje uvjeta za dostojanstvenu starost i kvalitetniji život hrvatskih građana treće životne dobi. U 2023. su ostvareni iskoraci u osiguravanju primjerenosti mirovina, povećanju dostupnosti i kvalitete infrastrukture namijenjene skrbi o starijim osobama te stvaranju uvjeta za uključivanje umirovljenika u svijet rada i društvene aktivnosti.

U 2023. su nastavljani pozitivni trendovi u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti. U odnosu na 2022. broj osiguranika je porastao 2,6% te je iznosio 1.648.877 osiguranika, dok je broj korisnika mirovine blago smanjen (0,2%) te je iznosio 1.225.246 korisnik, uz poboljšani omjer osiguranika/korisnika od 1,35:1 (1,31:1 u 2022.). Prosječna mirovina, bez međunarodnih ugovora, isplaćena za prosinac 2023. iznosila je 551,42 eura, uz porast od 19% u odnosu na prosječnu mirovinu u prosincu 2022. (463,39 eura), dok je prosječna obiteljska mirovina u prosincu 2023. iznosila je 431,23 eura uz porast od 24,5% u odnosu na obiteljsku mirovinu u prosincu 2022. (346,27 eura). Istovremeno, blago je porastao udio prosječne mirovine u prosječnoj neto isplaćenoj plaći, te je u prosincu 2023. iznosio 46,29% (44,28% u prosincu 2022.).

U skladu sa Zakonom o mirovinskom osiguranju, temeljem Odluka o aktualnoj vrijednosti mirovine iz siječnja 2023. te iz srpnja 2023., ukupna godišnja stopa usklađivanja mirovina bila je 14,16%. Također, temeljem Odluka Vlade o isplati jednokratnog dodatka, umirovljenicima su tijekom 2023. isplaćena jednokratna novčana primanja u ukupnom iznosu od 210,48 milijuna

eura. Dodatno, u ožujku 2023. donesen je Zakon o izmjenama Zakona o doprinosima („Narodne novine“, broj: 33/23), kojim se od 1. travnja 2023. ukida dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje od 3% na isplaćenu mirovinu veću od prosječne neto plaće te HZZO više ne ostvaruje prihode s te osnove.

Značajan iskorak u povećanju mirovina za najosjetljivije kategorije umirovljenika, odnosno korisnike obiteljskih i najnižih mirovina, osiguran je stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“, broj: 119/22) dana 1. siječnja 2023. godine. Izmjenama i dopunama Zakona doprinosi se većoj razini socijalne sigurnosti za posebno osjetljive kategorije umirovljenika, posebno one s nižim mirovinskim primanjima. Promjenama mirovinskih faktora za izračun visine obiteljske mirovine povećane su obiteljske mirovine za najmanje 10% te je kao novina korisnicima omogućeno korištenje osobne mirovine (starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine) i dijela obiteljske mirovine umrlog bračnog druga te se od ovrhe izuzima obiteljska mirovina koja služi za uzdržavanje djece nakon smrti osiguranika. Tijekom 2023. pravo korištenja dijela obiteljske mirovine od 27%, koja se isplaćuje uz osobnu mirovinu, iskoristilo je 96.068 korisnika, čime im je mirovinsko primanje povećano za prosječno 101 euro. Istovremeno, radi podizanja donje razine prava u mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti, za više od 287.000 korisnika uvedeno je povećanje najniže mirovine za 3%. Nadalje, u cilju poticanja građana na dulji ostanak u svijetu rada, povećan je polazni faktor s dosadašnjih 0,34% na 0,45% za svaki mjesec kasnijeg odlaska u mirovinu (maksimalno 27% za pet godina) korisnicima s navršenih 35 godina mirovinskog staža. Također, radi poticanja duljeg ostanaka u svijetu rada, dodatno je proširen krug korisnika mirovina kojima je omogućen rad do polovice punog radnog vremena uz istovremeno korištenje mirovine, kojih je tijekom 2023. evidentirano ukupno 24.324.

Ukupna neto imovina obveznih mirovinskih fondova na dan 31. prosinca 2023. iznosila je 20,23 milijarde eura, a evidentirano je ukupno 2.248.825 članova. U dobrovoljnim mirovinskim fondovima na dan 31. prosinca 2023. bilo je ukupno 443.009 članova, a ukupna neto imovina iznosila je 1,25 milijardi eura. Tijekom 2023., u svrhu daljnjeg unaprjeđenja, pristupilo se izmjenama zakona vezanih za kapitalizirani mirovinski sustav, odnosno Zakona o obveznim mirovinskim fondovima, Zakona o dobrovoljnim mirovinskim fondovima i Zakona o mirovinskim osiguravajućim društvima, čime su osigurani preduvjeti za daljnje jačanje mirovinskog sustava i unaprjeđenje kapitalizirane mirovinske štednje te povećanje broja korisnika koji biraju mirovinu iz I. i II. mirovinskoga stupa.

U okviru napora usmjerenih na povećanje razine adekvatnosti mirovina nastavljena je provedba NPOO reformske mjere „Unaprjeđenje mirovinskog sustava kroz povećanje adekvatnosti mirovina“ (C4.2.). Tijekom 2023. nastavljene su aktivnosti u okviru Radne skupine za analizu stanja mirovinskog sustava, sastavljene od socijalnih partnera, akademske zajednice, predstavnika državnih tijela i predstavnika umirovljeničkih udruga. Do kraja 2024. očekuje se završetak rada i donošenje zaključaka s predloženim kvalitetnim i održivim rješenjima za daljnje unaprjeđenje mirovinskog sustava generacijske solidarnosti i prilagođavanje demografskim trendovima i gospodarskim prilikama, a uzimajući u obzir specifičnosti

hrvatskog sustava, koji bi trebali poslužiti kao podloga za izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju.

U prosincu 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe („Narodne novine“, broj: 156/23) kojim je redefiniran institut nacionalne naknade s ciljem povećanja broja korisnika i podizanja osnovne razine socijalne zaštite starijih osoba. Izmjenama i dopunama zakona ublaženi su uvjeti prebivališta (sniženi s 20 na 10 godina), povećana je svota nacionalne naknade (sa 120,71 eura na 150 eura), prihodovni cenzus za ostvarivanje prava je povećan na 300 eura po članu kućanstva te je omogućeno ostvarivanje prava na isplatu naknade putem pošte.

Socijalna solidarnost i odgovornost

Hrvatska u 2023. nastavlja voditi brigu za one koji nisu u mogućnosti skrbiti o osnovnim životnim potrebama te provoditi napore na ostvarivanju jednakih prilika za najranjivije skupine društva. Prema podacima za 2023., udio osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u Hrvatskoj je iznosio 20,7%, što predstavlja porast u odnosu na 2022. (19,9%) no i dalje je niže od prosjeka na razini EU-a, koji je iznosio 21,3%. S druge strane, u 2023. je zabilježeno smanjenje materijalne i socijalne deprivacije, koja je iznosila 6,2%, (8,4% u 2022.) te je prosječni raspoloživi dohodak po kućanstvu porastao za 12,3% (18.843 eura), kao i prosječni ekvivalentni raspoloživi dohodak, koji je porastao za 13,1% (10.891 euro). Stopa rizika od siromaštva iznosila je 19,3% (18% u 2022.), a ako se iz dohotka izuzmu socijalni transferi tada stopa rizika od siromaštva raste na 24,4% (22,8% u 2022.).

U uvjetima značajnih globalnih izazova, nastavljena je provedba Nacionalnog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2021.-2027. u skladu s planiranim ciljevima i mjerama, usmjerenim na ublažavanje posljedica krize na najranjivije skupine, osiguravanje kontinuiteta u povećanju socijalne uključenosti, omogućavanje minimalnog životnog standarda i smanjenje nejednakosti u društvu. Prema podacima o provedbi za 2023. godinu, uslijed izvanrednih okolnosti, koje su utjecale na porast troškova života diljem Europe, uključujući i Hrvatsku, ostvarena su smanjenja vrijednosti pokazatelja ishoda u odnosu na razine iz 2022. godine. S druge strane, ostvarene vrijednosti 8 od ukupno 9 pokazatelja ishoda, zabilježile su pozitivan trend u odnosu na početne vrijednosti iz 2020. godine. U okviru napora na smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti ranjivih skupina zabilježena je niža stopa teške materijalne i socijalne deprivacije od 2,8% u odnosu na 4,6% u 2020., kao i nešto niži udio osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti od 20,7% u odnosu na 20,8% u 2020. S druge strane, porasla je stopa rizika od siromaštva na 19,3% u odnosu na 18,3% u 2020. no pritom je potrebno istaknuti kako, zbog izmjene metodologije⁷ DZS-a, podaci o ostvarenim vrijednostima pokazatelja siromaštva za 2023. nisu u potpunosti usporedivi u odnosu na podatke iz prethodnih

⁷ U 2023. za dio prikupljenog dohotka korišteni su administrativni izvori podataka. Kako je time došlo do promjene izvora prikupljenih podataka, određeni podaci predstavljaju prekid u vremenskoj seriji u odnosu na prethodne godine u kojima su se podaci prikupljali isključivo anketiranjem kućanstava. Prikupljeni dohoci iz administrativnih izvora odnose se na dohodak od nesamostalnog rada, mirovine (starosna, obiteljska, invalidska i prijevremena mirovina) te socijalne naknade.

godina. Istovremeno, u 2023. zabilježena je niža stopa rizika od siromaštva djece (dobna skupina 0-17 godina) od 16,1% u odnosu na 16,8% u 2020. te je udio obiteljske mirovine u prosječnoj mirovini porastao s 81% (2020.) na 84% u 2023. kao i udio najniže mirovine u prosječnoj mirovini, koji je porastao s 65% (2020.) na 68% u 2023. U okviru unaprjeđenja životnih uvjeta za najugroženije društvene skupine, kroz različite modele stambenog zbrinjavanja i opremanja stambenih jedinica, tijekom 2023. poboljšani su uvjeti života za 937 obitelji i 3.779 osoba. Također, aktivnostima obnove stambenih objekata i dodjelom financijskih potpora osigurane su 133 stambene jedinice za 623 korisnika.

U skladu s Nacionalnim planom, u veljači 2023., uz potporu Instrumenta za tehničku potporu (TSI) Europske unije te u suradnji s DG REFORM-om i Svjetskom Bankom, pokrenuta je provedba Projekta „Sveobuhvatna dijagnostika siromaštva i socijalne isključenosti i pregled sustava za praćenje socijalnih politika“. Projektom je razvijena metodologija za mjerenje siromaštva i socijalne isključenosti na regionalnoj i lokalnoj razini, čime su poboljšani uvjeti za donošenje utemeljenih socijalnih politika te je omogućeno učinkovitije praćenje i izvješćivanje o provedbi. U okviru projekta izrađen je i prijedlog nacionalnog sustava praćenja socijalnih politika kao i smjernice za uključivanje dionika u izradu i praćenje provedbe akata strateškog planiranja u području socijalnih politika.

Tijekom 2023. nastavljena je provedba Nacionalnog plana razvoja socijalnih usluga za razdoblje 2021.-2027. Nacionalnim planom osigurava se kontinuitet politike smanjivanja regionalnih nejednakosti u pristupu socijalnim uslugama, ključne pretpostavke razvoja suvremenog društva, u kojem svatko ima pravo na društvenu solidarnost. Tijekom 2023. u okviru Nacionalnog plana proveden niz aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje dostupnosti i uvođenje novih socijalnih usluga, poboljšanje upravljanja sustavom socijalnih usluga te jačanje kapaciteta pružatelja socijalnih usluga. Proveden je niz javnih poziva za proširenje mreže pružatelja usluga socijalne skrbi, čime se izravno doprinijelo povećanju udjela dostupnih socijalnih usluga po županijama na 46%. Nastavljeni su naponi na provedbi procesa deinstitutionalizacije, no u 2023. još uvijek nije zabilježen napredak u smanjenju udjela korisnika obuhvaćenih institucijskim uslugama (55,57%), odnosno povećanju udjela korisnika obuhvaćenih izvaninstitucijskim uslugama (44,43%). Radi poboljšanja upravljanja socijalnim uslugama provedeno je unaprjeđenje zakonodavnog okvira te je pušten u rad informacijski sustav za upravljanje podacima i automatizirano izračunavanje cijena socijalnih usluga, čime se izravno doprinijelo povećanju udjela korisnika kojima se socijalne usluge pružaju po cijeni utvrđenoj prema standardiziranoj metodologiji. Očekuje se da će nastavak zapošljavanja (ukupno 545 radnika u 2023.) te jačanje kapaciteta osoblja i volontera, unaprjeđivanje zakonodavnog okvira i nastavak uspostave novih socijalnih usluga pridonijeti održivijem i učinkovitijem sustavu socijalne skrbi u Hrvatskoj.

S ciljem priznavanja jednakog prava djeci i svim osobama s invaliditetom na život u obitelji i zajednici Hrvatska nastavlja poduzimati odgovarajuće mjere koje im olakšavaju punu uključenost i sudjelovanje u zajednici. Radi unaprjeđenja procesa deinstitutionalizacije korisnika, povećanja regionalne dostupnosti usluga podrške u zajednici i smanjenja broja

korisnika u institucijama, u 2023. je donesen Operativni plan deinstitutionalizacije, prevencije institucionalizacije i transformacije pružatelja socijalnih usluga za razdoblje 2022.-2027. Provedbom Operativnog plana doprinijeti će se postizanju ciljeva veće socijalne uključenosti, poboljšanju kvalitete života ranjivih skupina te održivijem sustavu socijalne skrbi temeljenom na individualiziranoj podršci korisnicima.

U suradnji sa Svjetskom bankom nastavljena je provedba projekta tehničke pomoći „Prijelaz s institucionalne na skrb i podršku u zajednici za djecu, mlade i osobe s invaliditetom u Hrvatskoj“. U okviru projekta izrađuju se individualni planovi transformacije za 38 državnih ustanova socijalne skrbi (od ukupno 69) koje još nemaju individualne planove ili nisu pokrenuli proces prijelaza s institucionalne skrbi na skrb i podršku u zajednici te se osigurava potpora u razvoju informatičkog sustava za praćenje procesa deinstitutionalizacije. U okviru projekta do kraja 2023. izrađeno je i usvojeno ukupno 14 individualnih planova deinstitutionalizacije, prevencije institucionalizacije i transformacije pružatelja socijalnih usluga.

S ciljem normativnog uređenja usluge osobne asistencije, povećanja broja korisnika te osiguranja ravnomjernije regionalne dostupnosti usluga, u srpnju 2023. donesen je Zakon o osobnoj asistenciji („Narodne novine“, broj: 71/23). Zakonom se uređuju usluga osobne asistencije, sadržaj i način pružanja usluge, korisnici usluge, postupak za priznavanje prava na uslugu te druga pitanja značajna za pružanje usluge osobne asistencije. Također, zakonom se uređuju i potpore tijekom odgojno-obrazovnog procesa učenicima s teškoćama u razvoju, odnosno potpora pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, uvjeti za priznavanje potpore te druga pitanja značajna za pružanje potpore. Dodatno, uvećava se cijena sata pružene usluge osobne asistencije te je povećan broj sati korisnicima čiji roditelji ili drugi član obitelji koriste status roditelja njegovatelja/njegovatelja s 22 na 88 sati mjesečno, što je prošireno i na korisnike koji su potpuno ovisni o tuđoj pomoći. Očekuje se kako će donošenje zakona omogućiti povećanje broja korisnika usluge osobne asistencije sa današnjih 4.000 na više od 15.000 korisnika, uz povećanje broja roditelja njegovatelja čija će djeca imati pravo na osobnog asistenta, sa sadašnjih sa 570 na više od 2.000 korisnika.

Također, u svrhu unaprjeđenja zakonodavnog okvira za osobe s invaliditetom, u prosincu 2023. donesen je Zakon o inkluzivnom dodatku („Narodne novine“, broj: 156/23). Zakonom se uređuju svi uvjeti za priznavanje prava na inkluzivni dodatak, odnosno novčane naknade namijenjene osobama s invaliditetom u svrhu prevladavanja različitih prepreka koje mogu sprječavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu. Uvođenjem inkluzivnog dodatka objedinjena su četiri različita prava (pravo na osobnu invalidninu, pravo na doplatak za pomoć i njegu, pravo na uvećani doplatak za djecu i pravo na naknadu do zaposlenja) iz nadležnosti tri različite institucije, s time da je za ostvarivanje bilo kojeg od navedenih prava predviđeno samo jedno vještačenje. Zakonom je utvrđeno pet razina potpore inkluzivnog dodatka, a priznavanje prava se provodi u žurnom postupku, u roku od najviše 30 dana od dana podnošenja zahtjeva ili pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

U lipnju 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, broj: 71/23) kojim je proširen krug osoba kojima se priznaje status roditelja njegovatelja i njegovatelja na bračnog ili izvanbračnog druga te životnog ili neformalno životnog partnera roditelja djeteta s teškoćama u razvoju. Također, izmjenama i dopunama su povećane naknade za status roditelja njegovatelja ili njegovatelja u prosjeku za 28% te je napušten institut zabilježbe na imovinu u sustavu socijalne skrbi, kao i obveza povrata sredstava ostvarenih temeljem prava na zajamčenu minimalnu naknadu, uslugu smještaja, organizirano stanovanje, koja se briše se u slučaju nasljednika korisnika naknade.

U skladu sa Zakonom o privremenom uzdržavanju („Narodne novine“, broj: 92/14), nastavljeno je isplaćivanje mjesečnog uzdržavanja na teret države, za svu djecu u dobi do 18. godine života za koju to ne čini roditelj. Tijekom 2023. Hrvatski zavod za socijalni rad je mjesečno isplaćivao naknadu u iznosu od prosječno 100 eura zbog neisplaćivanja alimentacije za više od 1.400 djece. Obzirom na određene manjkavosti postojećeg zakonodavnog okvira, utvrđena je potreba za unaprjeđenjem kako bi se pojednostavnio i ubrzao postupak ostvarivanja prava na privremeno uzdržavanje ali i omogućilo povećanje iznosa i broja korisnika novčane naknade, te je iz navedenog razloga tijekom 2023. pokrenuta izrada novog Zakona o privremenom uzdržavanju, (donesen u prosincu 2024.).

Nastavljena je provedba Nacionalnog plana za prava djece za razdoblje 2022.-2026., kojim se osigurava kontinuitet u provedbi politika zaštite prava djece, s ciljem jačanja uvjeta za zaštitu prava svakog djeteta bez iznimke te davanja prednosti najboljem interesu svakog djeteta. Prema podacima za 2023. većina utvrđenih ciljeva i pripadajućih mjera se provodi u skladu s predviđenom dinamikom te su kod 9 od ukupno 12 pokazatelja ishoda, uspješno ostvarene i nadmašene ciljne vrijednosti za 2023. godinu. Napredak je zabilježen u području mentalnog zdravlja i socijalnog uključivanja djece, sprječavanju različitih oblika nasilja nad djecom te uključivanju djece u odlučivanje na svim razinama vlasti. Slabiji rezultati od očekivanih, ostvareni su u razvoju medijske pismenosti kod djece, obzirom na znatno manji broj educirane djece. Također, u jačanju posebnog skrbništva, uslijed kašnjenja u osnivanju podružnica Centara za posebno skrbništvo, ukupan broj djece kojima je u 2023. imenovan poseban skrbnik je bio manji od planiranog. Uz daljnje jačanje međusektorske suradnje i osiguravanje preduvjeta za zaštitu prava djece, Nacionalni plan nastavlja doprinositi dobrobiti djece te izgradnji društva koje prepoznaje i podržava potrebe svakog djeteta.

Dodatno, u 2023. usvojen je Nacionalni akcijski plan za provedbu preporuke Vijeća EU o uspostavi europskog jamstva za djecu, s ciljem osiguravanja pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, podrške u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, pristupa kvalitetnoj prehrani, primjerenom stanovanju, te dostupnim zdravstvenim i socijalnim uslugama u zajednici. Nacionalnim akcijskim planom se predviđaju dodatna ulaganja ukupne vrijednosti 652 milijuna eura u razvoj usluga za djecu te jačanje mehanizama podrške usmjerenih djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, s naglaskom na međusektorskoj suradnji i zajedničkom djelovanju u svrhu unaprjeđenja javnih politika vezanih uz suzbijanje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti.

Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Hrvatska u 2023. nastavlja ulagati sustavne napore usmjerene ka zaštiti interesa i digniteta svih sudionika Domovinskog rata i dosljednu provedbu javnih politika za osiguranje odgovarajuće zdravstvene i socijalne skrbi onima kojima je Hrvatska najzahvalnija.

Nastavljena je provedba bolničke medicinske rehabilitacije te su sklopljeni ugovori o suradnji sa Specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice, Specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Krapinske toplice, Specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Daruvarske toplice, Toplicama Lipik - Specijalnom bolnicom za medicinsku rehabilitaciju Lipik te Lječilištem Topusko, u kojima su tijekom 2023. pravo na bolničku medicinsku rehabilitaciju ostvarila ukupno 1.093 korisnika.

Također, usvojen je Program preventivnih sistematskih pregleda hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata za 2023. godinu. Temeljem programa sklopljena su 33 sporazuma i 10 dodataka sporazumima o suradnji sa zdravstvenim ustanovama ukupne vrijednosti 1,85 milijuna eura, u okviru kojih su osigurani preventivni sistematski pregledi za 16.023 hrvatska branitelja. Sklapanjem ugovora o suradnji sa šest bolničkih zdravstvenih ustanova za 92 hrvatska branitelja koji boluju od kroničnih i složenih bolesti osigurana je usluga dugotrajnog liječenja s pojačanom skrbi.

U okviru Nacionalnog programa psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionicima i stradalnicima Domovinskog rata, Drugog svjetskog rata te povratnicima iz mirovnih misija provedeno je ukupno 103.743 intervencije, od čega 822 krizne intervencije, za ukupno 89.682 korisnika. Tijekom 2023. na provedbu aktivnosti u okviru predmetnog Nacionalnog programa utrošen je 1,1 milijun eura. Također, u okviru napora na osiguravanju psihosocijalne zdravstvene skrbi, proveden je Javni poziv za sufinanciranje aktivnosti psihološkog i socijalnog osnaživanja te podizanja kvalitete življenja hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te stradalnika Domovinskog rata i aktivnosti promicanja vrijednosti Domovinskog rata. U okviru poziva tijekom 2023. ugovoreno je sufinanciranje aktivnosti za 340 prijava u ukupnom iznosu od 1,7 milijuna eura.

Također, tijekom 2023. sufinancirana je nabavka 199 ortopedskih i drugih medicinskih pomagala za 167 korisnika u ukupnom iznosu od 0,49 milijuna eura te su usluge zdravstvenog rehabilitacijskog programa i programa osnaživanja osobnih potencijala u Domu hrvatskih veterana u Lipiku osigurane za 876 korisnika, za što je ukupno utrošeno 1,3 milijuna eura.

Dovršena je izgradnja i opremanje veteranskih centara u Sinju, Petrinji i Daruvaru, za što je u 2023. ukupno utrošeno 3,5 milijuna eura. Navedeni centri su u 2023. otvoreni za korisnike te je njihove usluge tijekom 2023. koristilo ukupno 3.416 korisnika. Otvaranjem navedenih centara, uz veteranski centar u Šibeniku, otvoren u 2022., uspješno je završena provedba EU projekta „Uspostava veteranskih centara u Republici Hrvatskoj“. Također, u 2023. uspješno je završena provedba EU projekta „Digitalizacija arhivskog gradiva iz Domovinskog rata“. Za potrebe

digitalizacije gradiva nabavljena je cjelokupna oprema za digitaliziranje arhivskog gradiva te je ukupno obrađeno oko 16,4 milijuna, a digitalizirano više od 2,8 milijuna dokumenata.

U 2023. dodijeljeno je ukupno 76 stanova, isplaćena su 152 stambena kredita i 301 financijska potpora te je za stambeno zbrinjavanje hrvatskih branitelja utrošeno 7,2 milijuna eura. Nadalje, odobreno je ukupno 4.527 zahtjeva za izvanrednu jednokratnu novčanu pomoć, ukupne vrijednosti 1,7 milijuna eura. Proveden je i Javni poziv za sufinanciranje projekata rješavanja pristupačnosti objektima osoba s invaliditetom te su sklopljeni ugovori s 18 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za sufinanciranje 19 projekata prilagodbe objekata javne namjene osobama s invaliditetom za što je ukupno utrošeno 304,6 tisuća eura. S ciljem poticanja i promicanja aktivnog uključivanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji u gospodarske aktivnosti i tržište rada, u razdoblju od siječnja do lipnja 2023. objavljeno je šest javnih poziva za zaprimanje zahtjeva za korištenje mjera iz Programa stručnog osposobljavanja i zapošljavanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. U okviru navedenih poziva odobrene su 133 potpore ukupne vrijednosti 1,1 milijuna eura.

Kontinuirano se ulažu napori vezani uz traženje osoba nestalih u Domovinskom ratu i posmrtnih ostataka smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu za koje nije poznato mjesto ukopa, što predstavlja najznačajnije neriješeno pitanje oružane veliko-srpske agresije na Republiku Hrvatsku. U 2023. prikupljena su saznanja o 49 mogućih mjesta prikrivenih grobnica iz Domovinskog rata te su provedena cjelovita terenska istraživanja na 28 lokacija, pri čemu su pronađeni posmrtni ostaci 11 osoba. Organizirano je pet završnih identifikacija kojom prilikom su završno identificirani posmrtni ostaci 13 osoba te je organizirana pogrebna skrb za 24 identificirane osobe. Za provedbu je utrošeno 0,93 milijuna eura.

Tijekom 2023. objavljena su i provedena četiri javna poziva za sufinanciranje umjetničkih i dokumentarističkih djela o Domovinskom ratu. U okviru predmetnih poziva, s ukupnim iznosom od 1,4 milijuna eura, sufinancirana je izgradnja, postavljanje i uređenje 48 spomen-obilježja, izrada 11 audiovizualnih djela o Domovinskom ratu, objava 11 književnih ili publicističkih djela o Domovinskom ratu te je učenicima srednjih škola dodijeljeno 10 nagrada i 14 pohvala za kratke priče o Domovinskom ratu.

6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

6.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Stopa totalnog fertiliteta	1,47 djece (2018.)	1,8 djece	1,46 djece (2023.)

6.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji

Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj

Hrvatska u 2023. nastavlja napore u borbi s negativnim demografskim kretanjima, odlučnom provedbom demografske politike radi povećanja stope fertiliteta i stvaranja poticajnog i privlačnog društvenog i ekonomskog okruženja za ostanak, povratak i dolazak mladih ljudi i obitelji u Hrvatsku.

Prema podacima DZS-a, u Hrvatskoj je u 2023. zabilježen nastavak negativnih demografskih trendova. Ukupno je zabilježeno 32.170 živorođenih i 51.275 umrlih, uz negativan prirodni priraštaj od 19.105 stanovnika (-23.096 u 2022.). Broj živorođene djece pao je za 5,1% te je rođeno 1.713 djece manje nego u 2022. Od ukupnog broja živorođenih rođeno je 50,8% dječaka i 49,2% djevojčica. Zabilježeno je smanjenje stope nataliteta (broj živorođenih na 1.000 stanovnika) te je iznosila 8,3 (8,8 u 2022.), kao i stope mortaliteta (broj umrlih na 1.000 stanovnika) koji je iznosio 13,3 (14,8 u 2022.), uz neznatno bolju stopu prirodnog prirasta, koja je i u 2023. bila negativna te je iznosila -5,0 (-6,0 u 2022.), dok je prosječni prirodni prirast na razini EU-a iznosio -2,6. U skladu s navedenim trendovima, zabilježeno je i smanjenje stope totalnog fertiliteta u 2023. na 1,46 (1,53 u 2022.), što je znatno ispod razine jednostavne reprodukcije (2,1) te je jednako stopi fertiliteta na razini EU-a (1,46 u 2022.).

U 2023. ukupno je 39.218 osoba (46.287 u 2022.) iz Hrvatske odselilo u inozemstvo, dok je u istoj godini ukupan broj doseljenih osoba iz inozemstva u Hrvatsku iznosio 69.396 osoba (57.972 u 2022.) uz pozitivan migracijski saldo od 30.178 stanovnika (11.865 u 2022.), što predstavlja najviši migracijski saldo u zadnjih 20 godina. U 2023. iz inozemstva se u Hrvatsku doselilo 15,6% hrvatskih državljana i 84,4% stranaca, a iz Hrvatske se odselilo 64,8% hrvatskih državljana i 35,2% stranaca. Prema ukupnom broju doseljenih osoba iz inozemstva najviše se osoba doselilo u Grad Zagreb (20,5%), Splitsko-dalmatinsku županiju (12,3%) i Istarsku županiju (10,4%). Prema ukupnom broju odseljenih osoba iz Hrvatske, na prvom je mjestu također bio Grad Zagreb (21,3%), a slijedile su Splitsko-dalmatinska županija (9,1%) i Zagrebačka županija (8,0%). Najveći broj osoba odseljenih u inozemstvo bio je u dobi od 20 do 39 godina (44,8%).

S ciljem suočavanja s demografskim promjenama te pronalaženjem rješenja za prioritete demografske izazove, u 2023. je izrađen prijedlog Strategije demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine te je isti upućen u postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Strategija predstavlja prvi akt strateškog planiranja vezan za demografske izazove izrađen nakon pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Obzirom na činjenicu da nepovoljni demografski trendovi u Hrvatskoj nisu samo rezultat unutarnjih društvenih i gospodarskih procesa i odnosa, već ih je potrebno razmotriti i u europskom i globalnom kontekstu, prilikom izrade Strategije u obzir su uzeti i zaključci Vijeća Europske unije pod nazivom „Demografski izazovi - put naprijed“. Strategijom se utvrđuju strateški ciljevi i smjernice za djelovanje te se postavlja okvir za razradu mjera demografskog razvoja u mnogo različitih područja intervencije, zbog čega je u provedbi nužno osigurati suradnju između brojnih dionika razvoja, kako bi se osigurali sinergijski učinci i omogućila optimalna upotrebu resursa za postizanje željenih demografskih promjena.

U siječnju 2023., stupio je na snagu Zakon o roditeljskim i roditeljskim potporama („Narodne novine“, broj: 152/22) kojim su uvedena brojna poboljšanja u području prava roditelja radi njihovog osnaživanja. Povećana su materijalna prava pojedinih skupina zaposlenih i samozaposlenih roditelja, sa 70% proračunske osnovice (309,01 eura) na 125% proračunske osnovice (551,80 eura). Također, uvedeno je novo pravo na dopust drugog posvojitelja i pravo na udomiteljski dopust. Skraćeno je razdoblje trajanja prethodnog osiguranja roditelja kao uvjeta za ostvarivanje prava iz sustava roditeljskih i roditeljskih potpora te su uređena pitanja vezana za prestanak radnog odnosa korisnika tijekom korištenja prava na roditeljski ili roditeljski dopust.

U cilju proširenja broja korisnika doplatka za djecu, u prosincu 2023. donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu („Narodne novine“, broj: 156/23), sa stupanjem na snagu 1. ožujka 2024. Zakonom je dohodovni cenzus kao uvjet za ostvarivanje prava na doplatku za djecu povećan sa 70% proračunske osnovice (309,01 eura) na 140% proračunske osnovice (618,02 eura) te su utvrđene nove cenzusne grupe, prema kojima su povećani iznosi doplatka za djecu za sve skupine korisnika. Navedene promjene u području obiteljskih potpora predstavljaju značajne mjere usmjerene podršci obitelji s djecom, s ciljem lakšeg podmirenja obiteljskih troškova koji se odnose na skrb i odgoj djece te istovremenog poboljšanja životnog standarda i poticanja demografske obnove Hrvatske.

S ciljem osnaživanja i odgovora na potrebe roditelja te poticanja daljnjeg usklađivanja obiteljskog i poslovnog života, u 2023. je proveden Poziv za prijavu projekata udruga usmjerenih podršci roditeljstvu. U okviru poziva odobrena je financijska podrška u ukupnoj vrijednosti 0,8 milijuna eura za provedbu 74 projekata organizacija civilnog društva usmjerenih pružanju podrške sadašnjim i budućim roditeljima. Također, tijekom 2023. pokrenute su pripreme aktivnosti za provedbu Nacionalne kampanje za pozitivno i ravnopravno roditeljstvo.

Podrškom općinama i gradovima za održavanje i razvoj predškolske djelatnosti nastoji se osigurati ravnomjeran regionalni razvoj predškolske djelatnosti u Hrvatskoj. Podrška za

predškolsku djelatnost se osigurava financiranjem dijela tekućih troškova održavanja vrtića za jedinice lokalne samouprave te smanjivanjem roditeljskog udjela u ekonomskoj cijeni vrtića. Tijekom 2023. ukupno su potpisana 153 ugovora o dodjeli potpore općinama i gradovima, za što je iz Državnog proračuna osigurano 4,6 milijuna eura. Financijsku potporu u ukupnom iznosu od 2,8 milijuna eura ostvarilo je 110 općina u kojima je potporom obuhvaćeno 3.639 djece, te do sada najveći zabilježeni broj gradova, njih 43, uz potporu u ukupnoj vrijednosti 1,8 milijuna eura kojom je obuhvaćeno 2.607 djece. Također, u okviru Programa podrške poboljšanju materijalnih uvjeta u dječjim vrtićima, tijekom 2023. sufinancirane su projektne aktivnosti 126 dječjih vrtića diljem Hrvatske. Ukupno je do kraja 2023. u okviru Programa podrške osiguran iznos od 2,6 milijuna eura za opremanje igrališta dječjih vrtića fiksnom opremom, uređenje okoliša i uređenje postojećih vanjskih terena.

Nadalje, u okviru napora na stvaranju poticajnog okruženja za obitelj i mlade nastavljene su aktivnosti u provedbi Projekta e-Dječja kartica „Mudrica“. Korištenje kartice „Mudrica“ omogućuje korisnicima razne pogodnosti i povoljniji pristup robama i uslugama, radi poboljšanja obiteljskog standarda. Na dan 31. prosinca 2023. e-Dječju karticu „Mudrica“ koristilo je 34.715 korisnika, odnosno 40% korisnika više u odnosu na 2022. godinu.

S ciljem senzibilizacije poslodavaca i šire javnosti te poticanja društveno odgovornog poslovanja koje kreira pozitivno okruženje za obiteljski život, kao dio mjere poticanja društveno odgovornog poslovanja, provodi se natječaj za dodjelu priznanja „Poslodavac prijatelj obitelji“. Priznanje se dodjeljuje poslodavcima s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog ozračja prema zaposlenicima i njihovim obiteljima te poslodavcima koji kroz svoje poslovanje nude kvalitetne programe skrbi za zaposlenike, kao i inovativna rješenja kojima se doprinosi usklađivanju poslovnog i privatnog života zaposlenika. U 2023. dodijeljena su 4 priznanja poslodavcima prijateljima obitelji.

S ciljem unaprjeđenja provedbe javnih politika koje odgovaraju potrebama mladih i doprinose poboljšavanju kvalitetu njihovog života u 2023. je proveden poziv za dodjelu financijskih sredstava za podršku projektima udruga usmjerenih mladima. U okviru navedenog poziva, dodijeljeno je ukupno 1,86 milijuna eura za 117 projekata udruga mladih i za mlade. Odabrani su projekti kojima se osigurava djelovanje udruga u području aktivnog sudjelovanja mladih u društvu, savjetovanja i informiranja mladih, poboljšanja položaja mladih u ruralnim sredinama te prevencije nasilja i ovisnosti među mladima.

U okviru napora na poticanju znanstvenih istraživanja iz područja demografije Hrvatska je uključena u Generations & Gender Program (GGP) koji predstavlja cjelovitu istraživačku infrastrukturu u okviru koje se prikupljaju međunarodno usporedivi i visokokvalitetni podaci, koji su ključni za bolje razumijevanje društvenih i demografskih izazova modernog društva. Glavni cilj studije, koja će biti izrađena u okviru GGP-a, je bolje razumijevanje životnih situacija punoljetnih osoba mlađe i srednje dobi (18-54). Studija će omogućiti istraživačima da ponude odgovore na aktualne društvene izazove u Hrvatskoj i drugim zemljama uključenim u program.

Jačanje povezanosti s Hrvatima izvan Hrvatske i povratak hrvatskog iseljeničtva

U skladu s brojnim prioritetima provedbe politike na području jačanja povezanosti s Hrvatima izvan Hrvatske i povratku hrvatskog iseljeničtva, tijekom izvještajnog razdoblja proveden je niz aktivnosti usmjerenih na jačanje povezanosti Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske i poticanje povratka hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u Hrvatsku.

Kombinacijom provedbe zakonskih odredbi te mjera i projekata iz Nacionalnog plana razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske do 2027. doprinosi se stvaranju okruženja za povratak i useljavanje hrvatskog iseljeničtva, ali i privlačenje mlađih naraštaja hrvatskog iseljeničtva na dolazak, školovanje i studij u Hrvatskoj. Tijekom 2023. u Hrvatsku se doselilo 10.852 hrvatskih državljana, čime je treću godinu za redom broj useljenih hrvatskih državljana iznosio više od 10.000 osoba godišnje. Istovremeno, povećan je broj krajnjih korisnika obuhvaćenih projektima Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kojih je u 2023. bilo 640.000 korisnika (u odnosu na 495.000 tisuća korisnika u 2020).

Nadalje, kontinuirano se unaprjeđuju protokoli integracije povratnika i useljenika iz hrvatskog iseljeničtva, provodi se informiranje i senzibiliziranje javnosti o važnosti povratka hrvatskog iseljeničtva te se osiguravaju financijske potpore u provedbi projekata usmjerenih na poticanje povratka, useljavanja i integracije hrvatskih iseljenika. Radi daljnjeg unaprjeđenja postojećih administrativnih procesa, modela i protokola integracije Hrvata izvan Republike Hrvatske, provedene su konzultacije s predstavnicima drugih tijela državne uprave, kao i edukacije o rješavanju najčešćih izazova povratnika i useljenika. Dodatno, tijekom 2023. ukupno je 177 povratnika i useljenika iz hrvatskog iseljeničtva iskoristilo neku od mjera za samozapošljavanje.

Kao preduvjet uspješne provedbe aktivnosti privlačenja hrvatskih iseljenika na dolazak i boravak u Hrvatskoj te kasniju uspješnu integraciju iznimno je važno nastaviti očuvanje i razvijanje kulturnoga i nacionalnoga identiteta. S ciljem doprinosa očuvanju i razvoju hrvatskog identiteta, putem javnih natječaja, sufinancirana je provedba 567 projekata organizacija izvan Hrvatske u područjima kulture važnim za očuvanje hrvatskog identiteta, u razvoju i razmjeni hrvatskog kulturnog stvaralaštva te promociji hrvatske kulture i tradicije u inozemstvu.

Važan doprinos očuvanju hrvatskog identiteta osiguran je provedbom projekata za učenje i poučavanje hrvatskoga jezika, za razine od osnovne škole do visokog obrazovanja, kao i sufinanciranje programa nastave hrvatskoga jezika u inozemstvu, koje je tijekom 2023. pohađalo više od 6.200 polaznika. Također, s ciljem poticanja mlađih naraštaja hrvatskog iseljeničtva na dolazak, školovanje i studij u Hrvatskoj, tijekom 2023. provedeni su projekti organiziranog dolaska i boravka u Hrvatskoj te je istovremeno, putem javnog poziva dodijeljeno 500 stipendija za učenje hrvatskog jezika u Hrvatskoj. U prosincu 2023. objavljen je Javni natječaj za dodjelu stipendija Hrvatima izvan Hrvatske koji studiraju u Hrvatskoj te su na deset visokih učilišta u Hrvatskoj donesene Odluke o posebnim upisnim kvotama za studente pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskog iseljeničtva (studente izvan Hrvatske)

temeljem kojih su na studij u Hrvatskoj upisana 32 studenta izvan Hrvatske. Putem internetskih tečajeva učenja hrvatskog jezika (osnovnih razina A1 i A2) učenju je pristupilo 20.356 polaznika izvan Republike Hrvatske.

S ciljem informiranja i senzibilizacije hrvatskog iseljeničtva o mogućnostima povratka i useljavanja, organizirane su i provedene radionice za potomke hrvatskih iseljenika sa stranim državljanstvom. Također, emitirano je 16 emisija u javnim medijima u kojima su tematizirane različite mogućnosti povratka i useljavanja u Hrvatsku. Nadalje, radi poticanja povratka, useljavanja i integracije hrvatskih iseljenika u Hrvatsku, tijekom 2023. putem Javnog poziva osigurana je izravna financijska podrška za provedbu 35 različitih programa i projekata udruga hrvatskih iseljenika ili pojedinaca, kojima je uključena i dodjela socijalnih naknada pojedinim useljenicima u težim socijalno-ekonomskim okolnostima.

7. Sigurnost za stabilan razvoj

7.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65% (2019.)	75%	76% (2023.)
Pojava kriminala, nasilja ili vandalizma po postotku prijava	2% (2019.)	Ostati najbolji u EU	1,4 (2023.)

7.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Sigurnost za stabilan razvoj

Jačanje obrambene sposobnosti Hrvatske vojske

Hrvatska nastavlja napore u razvijanju učinkovite, djelotvorne i visoko profesionalizirane obrambene sposobnosti Hrvatske vojske. U 2023. ostvaren je daljnji napredak u opremanju i modernizaciji Hrvatske vojske te kontinuiranom pružanju potpore civilnim institucijama i stanovništvu. Hrvatska ostaje predana ispunjavanju trajne obveze, donesene na Sastanku na Vrhu NATO saveza u Vilniusu (2023.) o ulaganju minimalno 2% BDP-a za obranu te zadržavanju ostvarene obveze o ulaganju 20% obrambenog proračuna za opremanje i modernizaciju. Prema podacima za 2023. Hrvatska je nastavila povećavati obrambeni proračun, koji je iznosio 1,75% BDP-a, uz udio izdvajanja za opremanje i modernizaciju vojne opreme, koji je zadržan iznad 20% ukupnih ulaganja u obranu te je iznosio 23,9%.

Tijekom 2023. završene su pripreme za isporuku prvih šest zrakoplova *Raffale* u Hrvatsku u travnju 2024., dok će preostalih šest zrakoplova, u skladu s ugovorenim dinamikom biti isporučeno do početka 2025. godine. Ovim ulaganjem značajno se unaprjeđuju nacionalne obrambene sposobnosti, zadržava se tradicija lovačkoga borbenog zrakoplovstva i jača se položaj Hrvatske u okviru NATO saveza i Europske unije. Daljnje jačanje Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva nastavlja se nabavom višenamjenskih helikoptera Black Hawk, kojih su tijekom 2023. Hrvatskoj isporučena četiri višenamjenska helikoptera te se planira ugovaranje nabave njih još osam.

Nabavljen je radarski sustav dvojne namjene FPS-117 velikog dometa za rano otkrivanje i nadzor zračnih ciljeva te je uvezan u NATO integrirani sustav protuzračne i proturaketne obrane. U tijeku je provedba njegove modernizacije i nadogradnje na najnoviju konfiguraciju, koja će uključivati i aktivaciju vojnog sustava identifikacije letjelica u zračnom prostoru. U 2023. godini nastavljen je i projekt opremanja borbenim vozilima pješništva *Bradley*, kojim se značajno unaprjeđuju obrambene sposobnosti Hrvatske vojske te ujedno pruža potpora hrvatskoj industriji u kontekstu modernizacije i održavanja nabavljenih vozila. U prosincu

2023. godine u Republiku Hrvatsku isporučena su 22 vozila te se provodi njihovo dovođenje u potpuno operativno stanje. U suradnji s Vladom Sjedinjenih Američkih Država realizirano je opremanje brodicama za pomorske specijalne operacije te obuka za njihovo korištenje.

Kroz bilateralnu i multilateralnu suradnju, kontinuiranim sudjelovanjem u operacijama, misijama i aktivnostima NATO-a, Europske unije i Ujedinjenih naroda, kao i aktivnostima Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) i Centra za sigurnosnu suradnju RACVIAC Hrvatska nastavlja aktivno pridonositi miru, sigurnosti i stabilnosti globalnog i euroatlantskog prostora te prostora jugoistočne Europe. Tijekom 2023. godine 1.150 pripadnika hrvatske vojske sudjelovalo je u osam NATO operacija i misija, dvije EU operacije i misije, tri UN misije i jednoj operaciji Koalicijskih snaga. U ukupnom broju sudionika Hrvatske vojske u misijama i operacijama, sudjelovalo je 8,5% žena, što je iznad prosjeka sudjelovanja žena u misijama i operacijama drugih članica NATO-a od 7%. U okviru mirovnih misija i operacija NATO saveza posebno se ističe kontinuirani doprinos Hrvatske vojske operaciji potpore miru na Kosovu (KFOR), kao i u aktivnostima ojačane prednje prisutnosti NATO saveza u Poljskoj i Litvi te aktivnostima pojačane budnosti u Mađarskoj i Bugarskoj.

Donošenjem Zakona o osnivanju Sveučilišta obrane i sigurnosti („Narodne novine“, broj: 34/21), osim okvira za razvoj znanosti u području obrane, postavljen je trajni okvir za obrazovanje budućih časnika Hrvatske vojske, kao i zaposlenika u tijelima čiji su poslovi u nadležnosti povezani sa sustavom domovinske sigurnosti. Nastavljena je provedba niza aktivnosti u potpori početku rada i razvoja Sveučilišta obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“. Donesena je Odluka o prijenosu studijskog programa „Vojno pomorstvo“ sa Sveučilišta u Splitu, kao i prijenos studijskih programa „Vojno vođenje i upravljanje i „Vojno inženjerstvo“ sa Sveučilišta u Zagrebu te ustrojavanje u okviru Sveučilišta obrane i sigurnosti „Dr. Franjo Tuđman“. Također, tijekom 2023. započela je provedba postupka reakreditacije studijskih programa za potrebe Hrvatske vojske.

U 2023. provedeno je dragovoljno vojno osposobljavanje u četiri redovna upisna roka po punom programu obuke u trajanju od 40 radnih dana i 10 upisnih rokova po skraćenom programu obuke. Pričuvne postrojbe popunjene su s 17.581 razvrstanih pričuvnika. Radi kvalitetnijeg obavljanja zadaća, planiranja popune i provedbe obuke pričuvnika za pješačke pričuvne postrojbe razine bojne i pukovnije u okviru mirnodopskog ustroja/djelatnog sastava Hrvatske vojske utvrđene su djelatne razvojne jezgre. Provedeno je osposobljavanje ključnog osoblja i dijela postrojbi razvrstane pričuve koje su uspješno završila 793 pričuvnika, što je na godišnjoj razini najveći broj osposobljenih pričuvnika od 2015. godine, od kada se kontinuirano provodi osposobljavanje razvrstanih pričuvnika Hrvatske vojske.

Hrvatska vojska, kao jedna od ključnih sastavnica sustava domovinske sigurnosti, nastavila je unaprjeđivati svoje sposobnosti za pružanje potpore stanovništvu i civilnim institucijama u slučaju katastrofa i velikih nesreća. Uz izniman doprinos u protupožarnim aktivnostima na nacionalnoj i međunarodnoj razini, Hrvatska vojska je i 2023. pružala pomoć stanovništvu i lokalnoj zajednici u otklanjanju posljedica prirodnih katastrofa u pogođenim područjima, traganju i spašavanju na kopnu i moru, medicinskom prevoženju, kao i u drugim situacijama u

kojima civilne sposobnosti nisu bile dostatne.

U 2023. s hrvatskim proizvođačima vojne opreme su sklopljeni okvirni sporazumi i ugovori o nabavi vojne opreme za potrebe opremanja Hrvatske vojske u ukupnoj vrijednosti od 103 milijuna eura. Također, nastavljena je suradnja s Hrvatskim klasterom konkurentnosti obrambene industrije na pripremi zajedničkih projekata istraživanja, razvoja i obrazovanja, čime se istovremeno jača konkurentnost hrvatskog gospodarstva i obrambene industrije. Ministarstvo obrane predstavlja Republiku Hrvatsku u okviru Programskog odbora Europskog fonda za obranu u kojem, među ostalim, sudjeluje u pripremama i usklađivanju godišnjih radnih programa i njihovih višegodišnjih projekcija. Potpisivanjem Pisma potpore i Pisma namjere Ministarstvo obrane je 2023. godine podržalo dva prijedloga projekata u kojima su sudjelovale hrvatske tvrtke, od kojih je jedan izabran za sufinanciranje sredstvima Europskog fonda za obranu.

Jačanje unutarnje sigurnosti

Hrvatska je i dalje jedna od najsigurnijih država članica EU-a, pogotovo kada je riječ o broju prijavljenih slučajeva kriminala, nasilja i vandalizma. U 2023. u Hrvatskoj je zabilježeno 1,4% prijava slučajeva kriminala, nasilja i vandalizma (2,4% u 2020.), što je značajno bolje od prosjeka EU-a koji je u 2023. iznosio 10%. Tijekom 2023. na području Hrvatske evidentirana su ukupno 59.262 kaznena djela za koja se progon poduzima po službenoj dužnosti, uz porast od 7,5% u odnosu na 2022. Do kraja 2023. hrvatska policija je razriješila njih 42.447, uz koeficijent razriješenosti od 71,6%, čime je već četvrtu godinu zaredom stopa razriješenosti kaznenih djela viša od 70%.

U veljači 2023. donesen je Nacionalni program protuminskog djelovanja do 2026. godine, čijom će se provedbom minska opasnost u Hrvatskoj u potpunosti ukloniti do 2026. godine. Navedenim postignućem Hrvatska će ispuniti svoje obveze prema preuzetim međunarodnim ugovorima (Ottawska konvencija i Konvencija o kazetnom streljivu), građanima omogućiti sigurniji život, gospodarstvu ravnomjerniji i brži razvoj te istovremeno olakšati provođenje mjera zaštite okoliša na cjelokupnom teritoriju.

Nastavljene su aktivnosti u okviru Fonda za integrirano upravljanje granicama, odnosno Instrumenta za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (BMVI⁸) Misija BMVI-ja je osigurati snažno i učinkovito europsko integrirano upravljanje granicama na vanjskim granicama EU, osiguravajući visoku razinu unutarnje sigurnosti unutar EU, istovremeno štiteći slobodno kretanje osoba unutar nje. Tijekom 2023. u okviru BMVI-ja sklopljena su 23 Sporazuma o izravnoj dodjeli financijskih sredstava, ukupne vrijednosti 117,8 milijuna eura. Provedbom ulaganja u okviru BMVI-ja pridonosi se visokoj razini sigurnosti u EU-u, olakšavanjem putovanja ujednačenim visokokvalitetnim kontrolama vanjskih granica i učinkovitom obradom Schengenskih viza u skladu s poštivanjem temeljnih sloboda i ljudskih

⁸ Border Management and Visa Instrument (BMVI)

prava.

U skladu s Uredbom (EU) 2019/1896 Europskog parlamenta i Vijeća stupila je na snagu obveza ažuriranja nacionalnih strategija integriranog upravljanja granicama, te je u skladu s navedenim, tijekom 2023. pokrenut postupak ažuriranja hrvatske Strategije integriranog upravljanja granicom te izrade novog Akcijskog plana za razdoblje provedbe 2024.-2028. (doneseni tijekom 2024.). Koncept integriranog upravljanja granicom u Hrvatskoj se provodi od 2005. godine donošenjem prve Strategije integriranog upravljanja granicom te osnivanjem Međuresorne radne skupinu za integrirano upravljanje granicom Republike Hrvatske radi nadzora nad provedbom Strategije.

Nadalje, u okviru aktivnosti zaštite vanjskih granica EU-a, povećan je broj hrvatskih stručnjaka koji su upućeni na rad u Agenciju za europsku graničnu i obalnu stražu - Frontex. Istovremeno, nastavljeno je tehničko opremanje za sudjelovanje u zajedničkim operacijama i provođenje obuke policijskih službenika za sudjelovanje u stalnim snagama Frontex-a te je povećan broj hrvatskih policijskih službenika uključenih u provođenje zajedničkih operacija. Dodatno, kako bi se smanjio broj slučajeva nezakonitih migracija i prekograničnog kriminaliteta, u 2023. donesen je Jedinstveni plan pojačanog nadzora vanjske kopnene granice Republike Hrvatske te je uz potporu iz EU fondova nastavljeno unaprjeđenje granične infrastrukture. Osim navedenog, tijekom 2023. provedeni su radovi na izgradnji novih i proširenju postojećih graničnih prijelaza, ojačani su ljudski kapaciteti granične policije te je nastavljena modernizacija opreme za nadzor granice,

Nastavljeni su napori na provedbi Nacionalnog plana sigurnosti cestovnog prometa za razdoblje od 2021. do 2030. kojim se nastoji doprinijeti smanjenju slučajeva stradanja u prometu. Kako bi se održao trend smanjenja broja prometnih nesreća tijekom 2023. su provedene ili je započeta provedba 37 preventivnih aktivnosti prometne policije, namijenjenih sudionicima u prometu svih dobnih skupina. Unatoč povećanju svih pokazatelja prometnog opterećenja (povećanje broja vozila od 4%, rast broja vozača od 1,5%, porast prometnog opterećenja od 11,6%) u odnosu na 2022. godinu, tijekom 2023. nije zabilježen značajniji rast (3,3%) broja prometnih nesreća (251) sa stradalima te je smanjen broj (0,4%) ukupno stradalih (274) u prometnim nesrećama, što ukazuje na pozitivne pomake u razvoju cestovne sigurnosti. Također, s ciljem jačanja operativnih sposobnosti prometne policije i nadležnih službi, u okviru aktivnosti moderniziranja opreme za provedbu preventivnih aktivnosti i djelovanje u nesrećama, tijekom 2023. utrošeno je ukupno 9,9 milijuna eura. Osim navedenog, u svrhu smanjivanja broja opasnih mjesta na državnim, županijskim te lokalnim i nerazvrstanim cestama, uloženo je 3,2 milijuna eura u sanaciju 91 potencijalno opasnog mjesta diljem Hrvatske.

Borba protiv radikalizma, ekstremizma i terorizma

Terorizam i dalje predstavlja jednu od najvećih prijetnji međunarodnom miru i sigurnosti, što su prepoznala tijela i agencije Europske unije, ali i međunarodne organizacije koje ulažu znatne napore i značajna sredstva u jačanje nacionalnih kapaciteta država u području prevencije i suzbijanja terorizma. Tijekom 2023. u Hrvatskoj je zabilježeno ukupno 38 kaznenih

djela terorizma i ekstremnog nasilja, što predstavlja porast za 46,2% u odnosu na prethodnu godinu, uz udio od 0,07% u ukupnom kriminalitetu. Sveobuhvatne aktivnosti u borbi protiv terorizma, ekstremizma i radikalizacije su u stalnom fokusu, te je u tijeku proces jačanja kapaciteta kako bi se osigurala operativna sposobnost za jačanje otpornosti ključnih sustava uključujući i suzbijanje dezinformiranja i radikalizacije.

Tijekom 2023. održane su planirane izobrazbe za specijalizirane policijske službenike linije rada terorizma i ekstremnog nasilja, a nastavljeno je s provedbom edukacija policijskih službenika u području prevencije, prepoznavanja, otkrivanja i kriminalističkog istraživanja kaznenih djela terorizma, kaznenih djela povezanih s terorizmom, kaznenih djela motiviranih mržnjom te sigurnosno interesantnih događaja i pojava s obilježjima radikalizacije i ekstremizma. Osaživanjem operativnih procesa istražnog i kaznenog postupanja u području kibernetičkog kriminaliteta unaprijeđeni su kapaciteti policije za suzbijanje kibernetičkog kriminaliteta. Također, započeta je i izobrazba policijskih službenika u području digitalne forenzike i istraživanja kibernetičkog kriminaliteta, koja uključuje ukupno 11 specijaliziranih modula izobrazbe.

Tijekom 2023., uz potporu financijskim sredstvima iz NPOO-a, provedena je preventivna kampanja usmjerena prema trgovačkim društvima i javnosti, s ciljem prevencije i zaštite od kibernetičkog kriminala te je provedeno opremanje istražiteljskom informatičkom opremom za istraživanje kibernetičkog kriminaliteta, pretraživanje otvorenih izvora na internetu i istraživanja na *darknetu* te opremanje računalnim sustavima za potrebe analize podataka, informacija i dokaza na nacionalnoj razini.

Jačanje otpornosti na rizike od katastrofa i unaprjeđenje sustava civilne zaštite

Hrvatska u 2023. nastavlja napore na učinkovitoj identifikaciji te uvođenju unaprjeđenja u upravljanje rizicima od katastrofa, s ciljem sprječavanja pojave novih te smanjenja postojećih rizika od katastrofa, odnosno kontinuiranog jačanja otpornosti i sigurnosti društva, za održivi razvoj .

U 2023., u okviru napora na provedbi Strategije upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine, ostvaren je značajan napredak u jačanju otpornosti na rizike od katastrofa i unaprjeđenju sustava civilne zaštite. S ciljem proaktivnog pristupa odgovornom i sveobuhvatnom smanjenju rizika od katastrofa na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, Vlada je u rujnu 2023. donijela novu Odluku o osnivanju Odbora Hrvatske platforme za smanjenje rizika od katastrofa, sastavljenog od dužnosnika i rukovodećih službenika tijela državne uprave i predstavnika relevantnih institucija. Hrvatska platforma za smanjenje rizika od katastrofa ima zadaću razmjene i usuglašavanja znanja, iskustava i stavova o potrebama za djelovanje na području smanjenja rizika od katastrofa te poticanja razvoja kvalitetnog odgovora na prijetnje i rizike od katastrofa na nacionalnoj razini. U okviru Platforme tijekom 2023. pokrenute su aktivnosti na izradi nove Procjene rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku, kojom će se redefinirati kategorije rizika od nacionalnog značaja, a po prvi puta u procjenu će biti uključeni podaci o ranjivosti i izloženosti ljudi i imovine te sposobnosti pružanja odgovora na katastrofe, pri čemu

će se primijeniti i unaprjeđena metodologija za analizu utjecaja klimatskih promjena na pojedine rizike.

Tijekom 2023. završena je provedba strateškog projekta „Na putu do smanjenja rizika od katastrofa“, koji je sufinanciran bespovratnim sredstvima OPKK 2014.-2020. ukupne vrijednosti 1,9 milijuna eura. Projektom je postignut značajan iskorak u provedbi inicijativa vezanih za smanjenje rizika od katastrofa podizanjem svijesti i edukacijom mladih i djece. Provedena je nacionalna kampanja u svim županijama „Usvoji znanja da šteta bude manja“, namijenjena učenicima osnovnih škola, kojom je pomoću edukacijskih modela simulacije katastrofa i simulatora potresa, primijenjen inovativni pristup u podizanju svijesti javnosti o potresima, poplavama, eroziji i vulkanizmu. Osim promotivnih aktivnosti jačanja svijesti o rizicima od katastrofa, izrađen je priručnik za nastavnike za uključivanje tema smanjenja rizika od katastrofa u nastavu te druga edukacijska oprema i materijali o smanjivanju rizika od katastrofa, uključujući i edukacijsko vozilo sa simulatorom potresa, koji će se koristiti u daljnjim aktivnostima jačanja svijesti o rizicima od katastrofa.

Nadalje, u rujnu 2023. donesen je Državni plan djelovanja civilne zaštite s ciljem učinkovitog, organiziranog i jedinstvenog djelovanja sustava civilne zaštite. Državnim planom osigurava se proaktivni pristup svakom pojedinačnom riziku, na koji se odgovara učinkovitim upravljanjem svih operativnih snaga različitih razina sustava civilne zaštite. Za djelotvorno provođenje mjera i aktivnosti civilne zaštite, Državnim planom su propisani nositelji i korisnici aktivnosti ranog upozoravanja, kao i nositelji, sudionici te postupci pripravnosti i reagiranja na velike nesreće, katastrofe i posebne okolnosti. U provedbu Državnog plana uključuju se i uvezuju upravljački dijelovi sustava, operativne snage i logistički kapaciteti te svi sudionici na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini vlasti, kako bi se dodatno podigla otpornost i sigurnost društva.

Dodatno, radi podizanja sposobnosti reakcije u kriznim situacijama u Hrvatskoj, uz potporu sredstava OPKK 2014.-2020. ukupne vrijednosti 8,36 milijuna eura, u produkciju pušten „Sustav za rano upozoravanje i upravljanje krizama“ (SRUUK). SRUUK je informacijski sustav implementiran na nacionalnoj razini, kojim se osigurava pravovremeno obavješćivanje stanovništva o nastanku krizne situacije te dijeljenje uputa za postupanje u ugroženom području putem mobilnih uređaja i drugih modernih tehnologija. Poruke upozorenja mogu primati svi korisnici mobilnih telefona na ugroženom području Hrvatske, strani korisnici u roamingu, kao i hrvatski državljani u inozemstvu. Osim navedenog, SRUUK omogućava i internu komunikaciju e-poštom s operativnim snagama sustava civilne zaštite, javnim institucijama, hotelima, kampovima, nacionalnim parkovima, parkovima prirode i dr.

U cilju povećanja spremnosti i sposobnosti nacionalnog sustava zaštite od katastrofa na reakcije u kriznim situacijama, u prosincu 2023. završena je provedba projekta „Opremanje i osposobljavanje državnih intervencijskih postrojbi“, sufinanciranog bespovratnim sredstvima OPKK 2014.-2020., ukupne vrijednosti 8,66 milijuna eura. Kroz projekt ojačani su nacionalni kapaciteti za reagiranje u kriznim situacijama, provedbom osposobljavanja i opremanjem intervencijskih postrojbi Državnih intervencijskih postrojbi civilne zaštite i Intervencijske vatrogasne postrojbe Hrvatske vatrogasne zajednice. Osim opreme za pripadnike Državnih

intervencijskih postrojbi civilne zaštite i Intervencijske vatrogasne postrojbe HVZ-a, u okviru projekta nabavljeno je ukupno 35 vozila, 15 plovila i 8 radnih strojeva.

Također, u svrhu jačanja spremnosti na kemijske, biološke, radiološke i nuklearne (KBRN) rizike, uz potporu iz rezerve Europske unije (rescEU), ugovoreno je pet projekata ukupne vrijednosti 203 milijuna eura. Njihovom provedbom ojačat će se nacionalni kapaciteti i operativne sposobnosti sustava zaštite od katastrofa u slučaju izvanrednih KBRN događaja, uključujući razvoj KBRN zaliha, nabavu medicinskog materijala i osobne zaštitne opreme, te organizaciju modula za zbrinjavanje stanovništva prilikom aktivacije Mehanizma Unije za civilnu zaštitu. Istodobno se unaprjeđuju i nacionalni zračni protupožarni kapaciteti. Dodatno, nabavom daljninski upravljanih zemaljskih vozila - robota za dekontaminaciju (šest velikih i tri manja), značajno se povećava sposobnost obrambenog sustava za djelovanje u slučajevima kontaminacije, čime Hrvatska postaje jedina država članica Europske unije s takvim kapacitetima.

Unaprjeđenje sustava vatrogastva

Hrvatska nastavlja jačati svoje vatrogastvo, kao jedan od stupova domovinske sigurnosti i temeljne operativne snage u sustavu civilne zaštite. Naporima na ustrojavanju, opremanju i osposobljavanju te motiviranju vatrogasaca, na cijelom teritoriju se osigurava ujednačena zaštita od požara i doprinosi se jačanju sigurnosti i otpornosti Hrvatske. Sustav vatrogastva u Hrvatskoj se sastoji od mreže sa 74 javne vatrogasne postrojbe s 3.041 profesionalnih vatrogasaca te 1.786 dobrovoljnih vatrogasnih društava s 31.621 operativnih članova, 5.712 vatrogasnih vozila te 11 zrakoplova (5 kom Canadair CL 415 i 6 kom AT 802) i 1 helikopter, na teritoriju cijele Republike Hrvatske.

U uvjetima sve ozbiljnijih posljedica klimatskih promjena i globalnog zatopljenja, sustav vatrogastva u Hrvatskoj je i tijekom protupožarne sezone 2023. pokazao svoju učinkovitost i otpornost. Zahvaljujući jačanju interventnih sposobnosti vatrogasnih postrojbi, protupožarna sezona u 2023. se može ocijeniti kao vrlo uspješna, s ukupno zabilježenim 1.951 požarom na otvorenom prostoru (43,05% manje u odnosu na 2022.), s 3.551. ha opožarene površine (82,71% manje u odnosu na 2022.) pri čemu je ostvaren indeks opožarene površine od 1,82 ha po požaru (69,71% manje u odnosu na 2022.). Istovremeno, na kontinentalnom području Republike Hrvatske je tijekom 2023. uspješno provedeno i koordinirano više od 10.000 vatrogasnih intervencija na sanaciji posljedica poplava i sanaciji posljedica orkanskih nevremena, u kojima je sudjelovalo 17 tisuća vatrogasaca.

Nadalje, u suradnji s Državnom vatrogasnom školom, tijekom 2023. proveden je program školovanja i osposobljavanja za zanimanje vatrogasac/vatrogasni tehničar, na koji je upisan rekordni broj polaznika (226). Također, uz sufinanciranje Hrvatske vatrogasne zajednice, nova znanja i sposobnosti je steklo ukupno 4.100 dobrovoljnih vatrogasaca, a Hrvatska vatrogasna zajednica je samostalno osposobila 1.060 vatrogasaca te 1.130 pripadnika vatrogasne mladeži u Centru za obuku vatrogasne mladeži u Fažani.

S ciljem podizanja svijesti javnosti o važnosti zaštite od požara, kontinuirano je tijekom 2023. provedena opsežna informativno-promidžbena kampanja putem svih medija (televizijske postaje, radiopostaje, društvene mreže, plakati, letci, Vatrogasni Vjesnik). Kako bi se ojačale interventne sposobnosti vatrogasnih postrojbi provedeno je sufinanciranje djelatnosti javnih vatrogasnih postrojbi, te je za gradove i općine s javnim vatrogasnim postrojbama osigurana potpora od ukupno 33,85 milijuna eura.

Dodatno, u okviru PKK 2021.-2027. ugovoren je projekt „Jačanje kapaciteta za protupožarnu zaštitu na brdsko-planinskim i potpomognutim područjima - faza 1“ ukupne vrijednosti 35,88 milijuna eura. Radi odgovora na sve značajnije rizike od pojave šumskih požara, u okviru predmetnog projekta je provedeno opremanje vatrogasnih snaga s više od 180 različitih vatrogasnih vozila te preko 10.200 kompleta vatrogasne osobne zaštitne opreme. Također, uspješno su nastavljene aktivnosti na ustrojavanju i opremanju vatrogasnih vježbališta za vatrogasce javnih vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava. Nadalje, uz potporu iz sredstava naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma, tijekom 2023. pokrenut je postupak javne nabave, u okviru kojeg su nabavljena specijalna vatrogasnih vozila (78) za gašenje šumskih požara, ukupne vrijednosti ulaganja 21,61 milijuna eura. Istovremeno, ugovoreno je proširenje sustava videonadzora u okviru projekta „Videonadzor i rano otkrivanje šumskih požara“, ukupne vrijednosti 2,64 milijuna eura sredstava iz EFRR. Također, pokrenute su pripreme aktivnosti na provedbi ulaganja od 20 milijuna eura, financiranih iz ITP 2021.-2027. za jačanje protupožarnu zaštitu i osnaživanje kapaciteta vatrogastva otoka.

8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

8.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti strateškog cilja Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Emisije stakleničkih plinova (bazna godina - 1990.)	75,23% (2018.)	65%	81,7% (2022.)
Stopa recikliranja komunalnog otpada	25,30% (2018.)	55%	36% (2023.)
Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	28,02% (2018.)	36,4%	28,1 (2023.)

8.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost

Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena

Smanjenje emisija stakleničkih plinova je ključno za usporavanje stope globalnog zatopljenja i ublažavanje negativnog utjecaja klimatskih promjena na okoliš i ljudsko zdravlje, a EU je u posljednja dva desetljeća globalni predvodnik u djelovanju u području zaštite klime. S ciljem doprinosa postizanju zajedničkog cilja EU-a o smanjenju emisija stakleničkih plinova od 55% do 2030. Hrvatska u 2023. nastavlja provedbu aktivnih politika ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama. Ubrzano se radi na politikama prilagodbi na opažene i očekivane klimatske promjene te jačanju otpornosti, no vidljivo je kako je politike upravljanja i smanjenja posljedičnih rizika potrebno dodatno intenzivirati i ubrzati njihovu provedbu.

Zbog nedostupnosti podataka za 2023. tijekom izrade ovog izvješća, imajući na umu pozitivne trendove smanjenja emisija na razini EU-a, kao i preliminarne podatke o opadanju emisija stakleničkih plinova iz gospodarstva u Hrvatskoj za 0,2% u 3. kvartalu 2023., može se pretpostaviti da se Hrvatska, nakon privremenog povećanja emisija stakleničkih plinova u 2022. (sa 77,2% na 81,7%), u 2023. vratila na željenu putanju smanjenja emisija stakleničkih plinova i doprinosa postizanju ciljeva klimatske neutralnosti EU-a.

Radi podizanja ambicija u provedbi mjera i doprinosa postizanju klimatskih i energetske ciljeva, sukladno obvezama koje proizlaze iz zajedničke EU klimatske i energetske politike i zakonodavstva, tijekom 2023. je pokrenuto ažuriranje Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana RH za razdoblje od 2021. do 2030. godine (NECP). Svrha ažuriranja NECP-a je unaprjeđenje mjera za niskougljičnu tranziciju, kako bi se Hrvatska usmjerila na putanju

značajnijeg smanjenja emisije stakleničkih plinova i postavila u okvire dodijeljenih nacionalnih kvota, koje proizlaze iz zajedničkog cilja EU o smanjenju emisija za 55% do 2030. i postizanja klimatske neutralnosti do 2050. Uz opsežni socijalni dijalog izrađen je Nacrt ažuriranog NECP-a te je podnesen u Europsku komisiju 30. lipnja 2023. Nakon zaprimanja komentara od strane Europske komisije, postupak ažuriranja NECP-a je nastavljen sukladno komentarima te se njegovu usvajanje planira u I. kvartalu 2025. godine.

Kako bi se doprinijelo jačanju otpornosti ranjivih sektora na klimatske promjene, tijekom 2023. nastavljena je provedba mjera utvrđenih Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje do 2040. godine, s pogledom na 2070. godinu („Narodne novine“, broj: 46/20). Mjerama prilagodbe klimatskim promjenama u ranjivim sektorima jača se otpornost na rastuće klimatske promjene i doprinosi se zaštiti od ekstremnih vremenskih nepogoda. Uspješno je proveden niz aktivnosti za prioritetnu mjeru usmjerenu na povećanje razine svijesti i jačanja kapaciteta za praćenje utjecaja klimatskih promjena, procjene rizika i prilagodbe klimatskim promjenama. Također, proveden je Javni poziv „Shema za jačanje primijenjenih istraživanja za mjere prilagodbe klimatskim promjenama“ u okviru kojeg je ugovoreno 25 istraživačkih projekata s ciljem razvoja rješenja za prilagodbu klimatskim promjenama. Dodatno, u okviru prioritetne mjere usmjerene na jačanje stručnih i tehničkih kapaciteta u području klimatskog modeliranja i tehnologija predviđanja i upozoravanja na opasne vremenske uvjete, u završnoj su fazi bile aktivnosti na modernizaciji nacionalne meteorološke mreže.

Novim zakonodavnim paketom EU „Spremni za 55“ utvrđene su mjere za sve gospodarske sektore, a posebno je proširen obuhvat instrumenta ETS (sustav trgovanja emisijskim jedinicama), što će značajno utjecati na smanjenje emisija stakleničkih plinova u energetski intenzivnim industrijama. Obveza primjene ETS-a je proširena na brodare te je uveden i novi EU ETS 2 kojim će se zgradarstvo, cestovni promet i malu industriju uvesti u sustav trgovanja emisijskim jedinicama. Cilj navedenih izmjena u ETS sustavu je potaknuti ulaganja u energetske obnovu zgrada i modernizaciju voznog parka te obrnuti trend porasta emisija, koje u sektoru prometa još uvijek rastu. Tijekom 2023. provedene su informativne radionice diljem Hrvatske kako bi se sadašnje i buduće obveznike ETS-a upoznao s novim obvezama u okviru sustava ETS, s posebnim naglaskom na obveze praćenja i izvješćivanja o ostvarenim emisijama.

Nastavljena je provedba Modernizacijskog fonda, instrumenta koji se financira sredstvima od dražbi u okviru ETS sustava, a kojim se podržavaju ulaganja u skladu s klimatskim i energetskim ciljevima EU-a. Hrvatskoj je za razdoblje do 2030. godine iz Modernizacijskog fonda dostupno oko 1 milijardu eura, od čega je do kraja 2023. odobrena isplata u iznosu od 210 milijuna eura (21%). U travnju 2023. objavljen je javni poziv „Proizvodnja električne energije iz OIE u prerađivačkoj industriji i toplinarstvu“, ukupne alokacije 60 milijuna eura sredstava iz Modernizacijskog fonda. U okviru poziva ugovoreno je 160 projekata, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 42,2 milijuna eura. Provedbom projekata doprinijeti će se povećanju proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, smanjenju emisija i uštedi energije te povećanju kapaciteta skladištenja energije.

Kako bi se osigurao učinkoviti nadzor nad provedbom mjera smanjenja emisija te utvrdilo nalazi li se Hrvatska na putanji smanjenja emisija stakleničkih plinova, nastavljene su aktivnosti na praćenju i izvješćivanju nadležnih tijela UN-a i EU-a o zabilježenim emisijama stakleničkih plinova, uz javno objavljivanje izvješća na mrežnim stranicama Zavoda za zaštitu okoliša i prirode. Tijekom 2023. izrađena su sljedeća izvješća: 1) Izvješće o provedbi politika i mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova i povećanje ponora stakleničkih plinova; 2) Izvješće o projekcijama emisija stakleničkih plinova te 3) Inventar antropogenih emisija iz izvora i uklanjanje pomoću ponora svih stakleničkih plinova. Također, sukladno EU i nacionalnim propisima, izrađeno je Nacionalno Izvješće o provedbi mjera prilagodbe klimatskim promjenama, koje je podneseno Europskoj komisiji u ožujku 2023. Predmetno Izvješće sadrži pregled politika i mjera, koje Hrvatska provodi s ciljem prilagodbe klimatskim promjenama, a temeljem Izvješća izradit će se nacionalni pregled koji će biti objavljen na EU platformi *ClimateAdapt*.

Hrvatska u 2023. bilježi određene pomake u području gospodarenja otpadom i kružnom gospodarstvu. Organizirano sakupljanje i odvoz komunalnog otpada se provodi u svim hrvatskim općinama i gradovima još od 2016. godine, dok je u 2023. organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada bilo obuhvaćeno 99,2% stanovništva. Prema Izvješću o komunalnom otpadu za 2023., ukupna količina komunalnog otpada nastalog u Hrvatskoj je iznosila 1,83 milijuna tona, uz blago smanjenje od 0,6% u odnosu na količine iz 2022. godine. U Hrvatskoj je po stanovniku u 2023. nastalo 474 kg otpada, što je niže od EU prosjeka koji je iznosio 513 kg otpada. Stopa recikliranja komunalnog otpada je u 2023. porasla za 2% u odnosu na 2022. te je iznosila 36%, dok je stopa oporabe iznosila 38% uz porast od 4% u odnosu na 2022. godinu. Stopa odvojeno sakupljenog komunalnog otpada u 2023. iznosila je 48% (rast od 4% u odnosu na 2022.) te je sakupljeno 878.436 tona komunalnog otpada.

Tijekom 2023. ugovoreno je sufinanciranje ukupno 480 projekata ulaganja u infrastrukturu za gospodarenje otpadom (spremnici, sortirnice, reciklažna dvorišta, vozila i sl.) diljem Hrvatske, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 65,4 milijuna eura. Ulaganjima u infrastrukturu za gospodarenje otpadom omogućeno je povećanje broja jedinica lokalne samouprave s odvojenim sakupljanjem otpada na ukupno 531 JLS u 2023. kao i povećanje broja aktivnih reciklažnih dvorišta na ukupno 282 (236 u 2022.). Obzirom da Hrvatska još nije ispunila cilj od najmanje 50% recikliranog komunalnog otpada, propisan Okvirnom direktivom o otpadu, u narednom razdoblju biti će potrebno dodatno intenzivirati napore u području gospodarenja otpadom.

U cilju podizanja svijesti građana o njihovoj ulozi u stvaranju i sprječavanju nastanka otpada te važnosti izdvajanja otpada na mjestu nastanka, tijekom 2023. nastavljena je provedba promotivnih i obrazovno-informativnih aktivnosti. Kao rezultat kontinuiranog jačanja svijesti i odgovornosti građana te promocije ponovne uporabe proizvoda, u razdoblju od 2017. do 2023. u Hrvatskoj se bilježi relativno razdvajanje gospodarskog rasta od količina nastalog komunalnog otpada. U navedenom razdoblju zabilježen je snažniji realni porast BDP-a (21%) od porasta količine nastalog komunalnog otpada (7%).

U skladu sa Zakonom o gospodarenju otpadom („Narodne novine“, broj: 84/21) u srpnju 2023. donesen je Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2028. godine. Plan je ujedno i tematski uvjet za korištenje fondova EU u razdoblju 2021.-2027. te osigurava uvjete za primjenu načela kružnog gospodarstva u gospodarenju otpadom. Provedbom Plana nastaviti će se doprinositi preduvjetima za daljnje smanjenje stvaranja i odlaganja otpada, povećati recikliranje otpada te ojačati gospodarenje otpadom na okolišno prihvatljiv način.

Tijekom 2023. nastavljene su aktivnosti na provedbi NPOO reforme „Provedba programa vodnog gospodarstva provedbom investicija“ (ref. br: C1.3.R1.). U okviru reforme izrađen je i donesen Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine („Narodne novine“, broj: 147/21), zajedno s pripadajućim Detaljnim provedbenim planom. Višegodišnjim programom ukupna potrebna ulaganja u vodnokomunalnu infrastrukturu (javna vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda) procijenjena su na 5,9 milijardi eura za razdoblje do 2030. godine. Višegodišnji program, zajedno s Detaljnim provedbenim planom, predstavlja uvjet koji omogućuje korištenje fondova EU u financijskom razdoblju 2021.-2027. za financiranje projekata ulaganja u vodno gospodarstvo. U skladu s Višegodišnjim programom, u okviru PKK 2021.-2027. predviđena je provedba ulaganja u unaprjeđenje i izgradnju vodnokomunalne infrastrukture te javnih sustava odvodnje i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u ukupnom iznosu većem od 695 milijuna eura.

Nadalje, nastavljene su aktivnosti na provedbi NPOO investicije „Program razvoja javne odvodnje otpadnih voda“ (ref. br.: C.1.3.R1-I1) i investicije „Program razvoja javne vodoopskrbe“ (ref. br: C1.3.R1-I2). U okviru Programa razvoja javne vodoopskrbe proveden je ograničeni poziv za financiranje provedbe već započetih investicijskih projekata koji se odnose na izgradnju manjih dijelova sustava javne vodoopskrbe i odvodnje otpadnih voda. U okviru navedenog poziva odobrena su ukupno 73 investicijska projekta te su sklopljeni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava u iznosu od ukupno 94 milijuna eura. U okviru ograničenog Poziva za provedbu investicijskih projekata izgradnje manjih sustava javne vodoopskrbe i javne odvodnje do kraja 2023. odobreno je ukupno 78 investicijskih projekata te je ugovorena dodjela bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 373 milijuna eura. U okviru ograničenog poziva „Financiranje provedbe investicijskih projekata koji se odnose na poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracija“ tijekom 2023. odobrena je potpora za još 1 projekt aglomeracije za koji je potpisan Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 33 milijuna eura.

Nastavljena je provedba NPOO reformske mjere „Uvođenje novog modela strategija zelene urbane obnove i provedba pilot projekta razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama“ (ref. br: C6.1.R5.). U skladu s reformom proveden je poziv „Izrada Strategija zelene urbane obnove“ temeljem kojeg je 19 JLS uz financijsku i stručnu podršku pripremilo i usvojilo Strategije zelene urbane obnove. Izradom Strategija JLS imaju priliku identificirati ključne izazove i potencijale u području zelene obnove, planirati konkretne projekte i aktivnosti koji će doprinijeti poboljšanju okoliša i kvalitete života građana te osigurati sredstva za financiranje njihove provedbe. Usvajanjem Dodatka NPOO-u, alokacija za

provedbu ovih aktivnosti povećana je na 2,5 milijuna eura, čime je osigurano sufinanciranje za 74 dodatna projekta izrade strategija zelene urbane obnove JLS koji će biti odabrani s rezervne liste projekata. S ciljem osiguravanja alata za praćenje trenda povećanja područja zelenih površina u općinama i gradovima, nastavljene su aktivnosti na uspostavi Registra zelene infrastrukture, u okviru Informacijskog sustava prostornog uređenja (ISPU) (uspostava Registra zelene infrastrukture dovršena u 2024.).

U skladu s aktivnostima izrade Strategija zelene urbane obnove, u 2023. je objavljen poziv „Pilot-projekti razvoja zelene infrastrukture i kružnog gospodarenja prostorom i zgradama“, prvotne alokacije 2,1 milijuna eura, koja je temeljem Dodatka NPOO-u uvećana na 22,2 milijuna eura. U okviru Poziva osigurava se financijska potpora za provedbu pilot projekata usmjerenih na razvoj i primjenu rješenja za postizanje ciljeva razvoja zelene infrastrukture, unaprjeđenje kružnog gospodarenja prostorom i zgradama, poboljšanje energetske učinkovitosti, prilagodbu klimatskim promjenama te jačanje otpornosti na rizike.

Energetska samodostatnost i tranzicija na čistu energiju

Hrvatska u skladu s EU energetsom politikom i Europskim zelenim planom nastavlja poticati snažnu dekarbonizaciju energetskog sektora, sukladno nizu usvojenih strateških dokumenata u području energetskog sektora, s posebnim naglaskom na poticanje razvoja obnovljivih izvora energije i poboljšanje energetske učinkovitosti. Tijekom 2023. Hrvatska je nastavila povećavati udio obnovljivih izvora energije, no i dalje su potrebna značajna ulaganja u modernizaciju infrastrukture i mjere smanjenje emisija stakleničkih plinova kako bi se ispunili europski klimatski ciljevi. Prema konačnim podacima za 2023. u Hrvatskoj je udio obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije iznosio 28,1% te se nije mijenjao u odnosu na 2022. godinu. Prema strukturi energetske potrošnje udio obnovljivih izvora energije je porastao u sektoru proizvodnje električne energije te je u 2023. iznosio 58,83% (56,2% u 2022.), dok se u bruto neposrednoj potrošnji energije za grijanje i hlađenje smanjio na 36,17% (37,21% u 2022.), kao i u prometu gdje je dodatno opao te je iznosio samo 0,92% (2,4% u 2022.), uz najslabiji rezultat u EU-u (prosjeck EU-a je iznosio 10,82%).

U usporedbi s 2022. tijekom 2023. zabilježeni su pozitivni trendovi kod svih pokazatelja proizvodnje električne energije. Zahvaljujući kontinuiranim ulaganjima u razvoj obnovljivih izvora energije (OIE) ostvaren je rast u ukupnoj godišnjoj proizvodnji električne energije, uz zabilježeni doprinos OIE proizvodnji električne energije od značajnih 69,9% te povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora od 9,8%, odnosno 3.041 GWh. U 2023. proizvodnja energije u hidroelektranama je porasla za 2.706 GWh (49,4%), vjetroelektranama za 228 GWh (9%) i solarnim elektranama za 224 GWh (73,6%), dok je iz preostalih OIE zabilježen pad proizvodnje od 117 GWh (zbog gašenja velikog broja bioplinskih postrojenja tijekom 2023.).

U pogledu kapaciteta iz obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj su na dan 31.12.2023. u pogonu bile 13.573 solarne elektrane, ukupno instalirane snage 462,5 MW, dok je ukupna instalirana snaga svih vjetroelektrana iznosila 1.160,15 MW. Hrvatska se u 2023. nalazila među 5 najboljih zemalja EU po udjelu energetskih tehnologija bez emisija ugljika u proizvodnji električne

energije. Prema pokazateljima udjela u raspoloživoj električnoj energiji, OIE su tijekom 2023. sudjelovali sa značajnih 60,4% (hidroelektrane 41,1%, ostali obnovljivi izvori 19,3%), neobnovljivi s 26,0% i NE Krško s 13,6%. Očekuje se da će tijekom 2024. OIE (bez hidroelektrana) prijeći razinu od 20% udjela u ukupno raspoloživoj električnoj energiji te s daljnjim povećanjem proizvodnje energije iz vjetroelektrana i sunčanih elektrana, dodatno smanjiti negativni utjecaj hidroloških prilika na opskrbljenost energijom.

U okviru NPOO reformske mjere „Dekarbonizacija energetskega sektora“ (ref.br: C1.2.R1) nastavljaju se aktivnosti na provedbi investicija za brži prelazak na obnovljive izvore energije, povećanje energetske učinkovitosti i smanjenje korištenja fosilnih goriva. U okviru navedene reforme, radi provedbe investicije „Revitalizacija, izgradnja i digitalizacija energetskega sustava i prateće infrastrukture za dekarbonizaciju energetskega sektora“ (ref. br: C1.2. R1-I1) u rujnu 2023. ugovorena je izravna dodjela s korisnikom HEP ODS d.o.o. za provedbu projekta revitalizacije, izgradnje i modernizacije prijenosne elektroenergetske mreže, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 235,6 milijuna eura. Provedbom projekta će se u razdoblju do 2026. nadogradnjom podzemnih kabela 6 jadranskih otoka povezati s kopnenom mrežom, kako bi se poboljšao kapacitet prijenosa (posebice linije mreže sjever-jug), smanjila uska grla te bolje iskoristio potencijal za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na otocima. Također, pokrenuta je provedba investicije „Modernizacija hrvatske distribucijske elektroenergetske mreže“ (ref. br: C1.2.R1-I1.02) u okviru koje je s korisnikom HEP ODS d.o.o. ugovorena izravna dodjela bespovratnih sredstava u iznosu od 156,5 milijuna eura za provedbu projekta modernizacije i digitalizacije elektroenergetskega sustava na području svih županija, kako bi se omogućila stabilna integracija rastućih količina energije proizvedene iz obnovljivih izvora.

Nadalje, u okviru NPOO investicije „Priprema i istraživanje projekata korištenja geotermalne energije“ (ref.br: C1.2. R1-I2) pokrenute su aktivnosti na istraživanju geotermalnog potencijala na šest područja koja se nalaze u Panonskom dijelu Hrvatske. U 2023. završena je izrada Geološko-geofizičke studije za projekte snimanja geofizičkih podataka za 9 istražnih prostora. Na temelju izrađenih studija, odabrano je šest prostora (Osijek, Sisak Velika Gorica, Vinkovci, Vukovar i Zaprešić) te će, po provedbi geofizičkih snimanja i dobivanja nalaza geološko-geofizičkih studija, biti izdvojena dva najperspektivnija istražna područja i na svakom od njih izraditi po jedna istražna geotermalna bušotina.

Također, s ciljem uklanjanja prepreka i olakšavanja administrativnih postupaka koji sprječavaju veće korištenje obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj, u okviru NPOO izrađena je i objavljena „Procjena s preporukama za uklanjanje prepreka i rasterećenje administrativnih postupaka koji ograničavaju veće korištenje energije iz OIE“. U skladu s Odlukom o sustavu upravljanja i praćenju provedbe aktivnosti u okviru NPOO-a, izrada navedenog dokumenta predstavljala je obveznu mjeru, a dokumentom su utvrđene potencijalne prepreke koje ograničavaju korištenje OIE u Hrvatskoj te su dane preporuke za njihovo otklanjanje.

Uspješno su nastavljene aktivnosti na provedbi projekta „Dolina vodika Sjeverni Jadran“, čime će se doprinijeti stvaranju preduvjeta za razvoj gospodarskog, socijalnog i industrijskog ekosustava zasnovanog na vodik.

Potresi koji su pogodili Zagreb i središnju Hrvatsku, postali su pokretačka točka za energetske, odnosno cjelovitu obnovu zgrada oštećenih u tim događajima. Obnova se provodila kroz kombinirano financiranje sredstvima iz Fonda solidarnosti EU-a te NPOO-a, u skladu s načelom „obnoviti bolje“. Troškovi vraćanja zgrada u prvobitno stanje prije oštećenja od potresa, pokrivaju se iz FSEU-a, dok se dodatna sredstva za cjelovitu obnovu, uključujući poboljšanje energetske učinkovitosti, financiraju putem NPOO-a. Ovakav pristup izravno doprinosi nacionalnim i europskim ciljevima u pogledu energetske tranzicije i dekarbonizacije. Obzirom da je rok za iskorištenje sredstava financijskog doprinosa iz Fonda solidarnosti EU-a, bio 30. lipnja 2023., kako bi se osigurao kontinuitet planiranih obnova financiranje projekata obnove je nastavljeno kombiniranjem sredstava iz NPOO-a te Državnog proračuna. Dosad je, u okviru Fonda solidarnosti EU-a, obuhvaćeno ukupno 1.309 projekata, od kojih se 215 odnosi na cjelovitu obnovu zgrada javnog sektora. Ukupna vrijednost projekata cjelovite obnove zgrada je veća od 1,91 milijardi eura, zbog čega je iznimno važno osigurati nastavak integriranog financijskog pristupa, kako bi se omogućila trajna i održiva rješenja u obnovi potresom pogođenih područja.

U okviru napora na provedbi NPOO-a u ožujku 2023. godine objavljen je poziv na dodjelu bespovratnih sredstava „Energetska obnova zgrada javnog sektora”, (C6.1.R1-II.04) ukupne alokacije 39,8 milijuna eura. U okviru poziva, tijekom 2023. ugovorena je izrada projektne dokumentacije i energetska obnova 32 zgrade javnog sektora, ukupne površine gotovo 102.000 m². Energetskom obnovom biti će ostvarene uštede godišnje potrebne toplinske energije za grijanje od najmanje 50%, odnosno uštede godišnje primarne energije od 30% na razini pojedine zgrade. Također, u svibnju 2023. objavljen je poziv „Energetska obnova višestambenih zgrada oštećenih u potresima“ (ref.br: C6.1.R1 -12.01) ukupne alokacije 27 milijuna eura. Provedbom odabranih projekata ostvarit će se uštede godišnje potrebne toplinske energije za grijanje svake pojedine zgrade od najmanje 50% u odnosu na stanje prije obnove. Iznimno, za zgrade koje su upisane u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske propisane su uštede primarne energije na godišnjoj razini od najmanje 30% u odnosu na stanje prije obnove. U okviru poziva „Energetska obnova višestambenih zgrada”, (ref.br: C6.1.R1-II.01) tijekom 2023. ugovoreno je dodatnih 14 projekata ukupne energetske obnove zgrada ukupne površine gotovo 40.000 m². Ukupno je tijekom 2023. ugovoreno 46 novih projekata energetske obnove višestambenih i zgrada javnog sektora ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava u iznosu od gotovo 42,7 milijuna eura, a nastavljeno je s provedbom projekata „Energetska obnova zgrada javnog sektora ugovaranjem energetske usluge” te energetske obnove višestambenih zgrada iz poziva „Energetska obnova višestambenih zgrada”, ugovorenih tijekom 2022. godine.

U cilju osiguravanja doprinosa dekarbonizaciji zgrada, radi ublažavanja posljedica energetske krize te smanjenja energetske potrebe za grijanje i hlađenje stambenih zgrada, na sjednici Vlade u listopadu 2023. donesen je „Zaključak u vezi s energetskom obnovom obiteljskih kuća i višestambenih zgrada na području Republike Hrvatske” (Narodne novine 122/23). Zaključkom su iz prihoda dobivenih od prodaje emisijskih jedinica putem dražbi u Republici Hrvatskoj (nacionalna sredstava) osigurana sredstva u iznosu 225 milijuna eura, od čega za energetske obnovu obiteljskih kuća oštećenih i neoštećenih u potresu 120 milijuna eura, za

energetsku obnovu obiteljskih kuća građana u riziku od energetskog siromaštva 25 milijuna eura te za energetsku obnovu višestambenih zgrada 80 milijuna eura.

Tijekom 2023. nastavljene su aktivnosti na provedbi „Programa suzbijanja energetskog siromaštva u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi do 2025. godine“. Program se u cijelosti financira javnim sredstvima, a obuhvaća energetsku obnovu i ugradnju obnovljivih izvora energije u 387 stambenih zgrada, za koje stanari nisu u mogućnosti financirati nužne popravke, a zbog lošeg stanja predstavljaju sigurnosni rizik za građane. Uslijed prestanka rada Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje, u prosincu 2023. donesena je nova Odluka o izravnoj dodjeli sredstava te je pritom alokacija povećana s 47 na 88,32 milijuna eura. U provedbi je I. faza operacije koja obuhvaća 108 stambenih zgrada te je do kraja 2023. otvoreno ukupno 27 gradilišta, obnova je dovršena na ukupno 14 zgrada bruto razvijene površine 16.883 m².

9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

9.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početa vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
Produktivnost rada u poljoprivredi	6.107 eura/GJR	10.000,00 eura/GJR	7.600,53 eura/ GJR (2023.)

9.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva

Prema Godišnjem izvješću o stanju poljoprivrede⁹ u 2023. poljoprivredom se u Hrvatskoj bavilo 165 tisuća poljoprivrednika, koji su u svojoj proizvodnji obrađivali 1,49 milijuna ha poljoprivrednog zemljišta (2,6% više u odnosu na 2022.) a uzgajali su 685 tisuća uvjetnih grla stoke.

Tijekom 2023. zabilježen je nastavak neizvjesnosti na tržištu poljoprivrednih proizvoda, uvjetovanih globalnim izazovima (rastući troškovi energenata i repromaterijala), klimatskim promjenama te posljedicama geopolitičkih nestabilnosti. Prema podacima za 2023. ukupna je vrijednost poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj iznosila 2,84 milijarde eura te je bila manja za 12,5% (405 milijuna eura) u odnosu na 2022. godinu. Smanjenje ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje negativno se odrazilo na bruto dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje, koja je iznosila 1,395 milijardi eura (1,8% BDP-a) te je smanjena za 18,8% u odnosu na 2022. kada je iznosila 1,72 milijarde eura, s udjelom od 2,54% BDP-a. Istovremeno, naknade za zaposlene u poljoprivredi su tijekom 2023. povećane za 15,7% na ukupno 205 milijuna eura, uz prosječnu neto isplaćenu plaću od 945 eura (13,9% viša u odnosu na 2022.), odnosno 82% prosječne isplaćene plaće u RH u 2023. godini. Usprkos rastu plaća, ukupni je uloženi rad u poljoprivrednoj djelatnosti tijekom 2023. smanjen za 0,6% na 172 tisuće jedinica godišnjeg rada .

Na pad ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u 2023. najveći je utjecaj imalo smanjenje vrijednosti biljne proizvodnje (-19,8%), obzirom da ona u Hrvatskoj čini više od polovice ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Najveći doprinos vrijednosti biljne proizvodnje daju žitarice koje čine 32,3% ukupne vrijednosti biljne proizvodnje, a stabilizacija cijena žitarica tijekom 2023. godine, odnosno smanjenje cijena promatrano u odnosu na prethodnu godinu dovelo je i do značajnog smanjenja vrijednosti proizvodnje žitarica te posljedično i cijelog sektora biljne proizvodnje. Promatrano u odnosu na prethodnu godinu vrijednost proizvodnje žitarica smanjena je za 40,2%.

⁹ [Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2023. godini](#), Izdavač: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva

Usprkos rastu broja poljoprivrednika u ekološkoj poljoprivredi na ukupno 7.268 (589 novih) tijekom 2023. smanjena je ukupna površina pod ekološkom proizvodnjom te je iznosila 119,9 tisuća hektara (7,3% manje u odnosu na 2022.), što je činilo nešto više od 8% ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta. Prema kategorijama zemljišta u ekološkoj biljnoj proizvodnji najzastupljeniji su trajni travnjaci (52,7% površine pod ekološkom proizvodnjom), slijede oranice i vrtovi (34%) te trajni nasadi (13,3%).

Prema podacima o vanjskotrgovinskoj razmjeni Republike Hrvatske, u 2023. je za 15,7% porastao uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (ukupno 5,9 milijardi eura), za 7,8% izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (ukupno 3,9 milijardi eura) te je pritom ostvaren 35% veći deficit (ukupno 2,0 milijarde eura) u odnosu na 2022. godinu. U ukupnoj bilanci robne razmjene za 2023. godinu udio vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je porastao na 12,0% (8,3% u 2022.), dok je pokrivenost uvoza izvozom, koja je smanjena na 65,9% (70,8% u 2022.) i dalje bila veća od pokrivenosti uvoza izvozom ostalih proizvoda robne razmjene za 9,5%.

Prema podacima Eurostata, Hrvatska se u 2023. nalazila u grupi od 8 država članica koje ostvaruju manje od polovine prosječne produktivnosti rada u poljoprivredi EU-a, mjerene faktorskim dohotkom po godišnjoj jedinici rada. Prosječna produktivnost rada u poljoprivredi na razini EU u 2023. je smanjena za 8,4% u odnosu na 2022. te je iznosila 20.870 eura. Produktivnost rada u poljoprivredi u Hrvatskoj je u 2023. zabilježila razinu od 37,2% prosjeka EU-a (41,4% u 2022.) te je iznosila 7.600 eura, uz smanjenje od 18,8% u odnosu na produktivnost ostvarenu u 2022. (9.369 eura). U 2023. nižu produktivnost rada u poljoprivredi od Hrvatske, od država članica EU imale su Latvija, Slovenija, Litva i Rumunjska.

Većina poljoprivrednih posjeda u Hrvatskoj u vlasništvu je velikog broja malih poljoprivrednika te prosječni poljoprivrednik obrađuje 7 ha poljoprivrednog zemljišta, dok najveći broj poljoprivrednika (76,5%) obrađuje manje od 5 ha poljoprivrednog zemljišta. Navedeno je, uz dislociranost i usitnjenost parcela, jedan od glavnih razloga slabe produktivnosti rada te neefikasne poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj. Udio velikih poljoprivrednika, koji obrađuju više od 100 ha, u ukupnom broju poljoprivrednika iznosi 0,8%, no oni u svojoj proizvodnji obrađuju gotovo 30% ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta. U skladu s navedenim, značajan udio poljoprivrednika nije u mogućnosti ostvarivati dostatan dohodak za primjereni životni standard niti osigurati sredstva za investiranje u povećanje konkurentnosti svog gospodarstva. Stoga Hrvatska nastavlja napore u jačanju konkurentnosti poljoprivrednog sektora kroz provedbu zemljišne politike s ciljem uređenja te stavljanja u funkciju, kako privatnog, tako i državnog poljoprivrednog zemljišta.

Tijekom 2023. godine Hrvatska je intenzivirala mjere za jačanje otpornosti i produktivnosti poljoprivrednih gospodarstava, uz poseban naglasak na prilagodbu klimatskim promjenama. U okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike (SP ZPP) 2023.-2027. objavljen je natječaj za intervenciju „Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju“ ukupne alokacije od 60 milijuna eura, namijenjenu potporama za mikro, male i srednje te velike korisnike i ekološke proizvođače. Projekti koji uključuju troškove prilagodbe ili ublažavanja

klimatskih promjena na okolišno prihvatljiv i održiv način imaju prednost prilikom odabira u okviru natječaja. Tijekom 2023. zaprimljeno je 1.285 zahtjeva u vrijednosti od 357 milijuna eura, ugovaranje projekata provedeno u 2024. godini. Dodatno, raspisan je natječaj namijenjen poticanju poljoprivrednika na osiguranje usjeva, životinja i biljaka, čime se također doprinosi smanjenju rizika od klimatskih promjena. Ukupna alokacija za provedbu natječaja je u 2023. povećana s prvotnih 27 milijuna eura na 36 milijuna eura, a do kraja 2023. isplaćeno je ukupno 33 milijuna eura potpore za osiguranje 11.667 korisnika.

Intenzivirani su naponi na provedbi ulaganja u obnovu poljoprivrednog zemljišta i proizvodnog potencijala u područjima pogođenima potresom te je u 2023. završena provedba natječaja iz 2022. ukupne alokacije 2,7 milijuna eura. Na natječaj je bilo zaprimljeno 70 zahtjeva te je zbog interesa u 2023. objavljen dodatni natječaj ukupne alokacije 2 milijuna eura, na koji su zaprimljena ukupno 84 zahtjeva.

Iz Programa ruralnog razvoja 2014.-2020. raspisani su natječaji usmjereni na ublažavanje posljedica ruske invazije na Ukrajinu kako bi se osigurala likvidnost poljoprivrednika i malih te srednjih poduzeća koji se bave preradom, razvojem i plasiranjem na tržište poljoprivrednih proizvoda. Kroz ovu izvanrednu potporu dodijeljena su sredstva za 6.684 poljoprivrednike i ekoloških prerađivača u rangu mikro, malih i srednjih poduzeća, ukupne vrijednosti dodijeljene potpore 32 milijuna eura.

Za potporu sektoru akvakulture provedena su ulaganja iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo (OPPiR). Najznačajnije su bile mjera „Produktivna ulaganja u akvakulturu“, kroz koju je u 2023. isplaćeno 3,5 milijuna eura, dodatna mjera „Akvakultura koja osigurava usluge zaštite okoliša“, za koju je tijekom 2023. isplaćeno 1,6 milijuna eura, te mjera „Osiguranje akvakulturnih stokova“ iz koje je korisnicima isplaćeno 0,8 milijuna eura za osiguranje akvakulturnih stokova te povećanje potencijala lokaliteta uzgoja.

Kako bi se doprinijelo smanjenju negativnog učinka poljoprivrede na okoliš dodjela potpore dodatnom dohotku poljoprivrednika se uvjetuje kontinuiranim ispunjavanjem dobrih poljoprivrednih i okolišnih praksi, a dodatne potpore su na raspolaganju poljoprivrednicima koji dobrovoljno preuzmu obvezu provedbe strožih standarda zaštite okoliša od onih propisanih, ili primjenjuju prakse kojima se unaprjeđuje dobrobit životinja.

Također, kako bi se unaprijedili i ubrzali procesi razvoja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj, u 2023. je donesen Nacionalni akcijski plan za ekološku poljoprivredu 2023.-2030. (NAP). NAP je usklađen s ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike EU-a, Europskim zelenim planom te Strategijom „od polja do stola“, a očekuje se kako će njegova provedba doprinijeti snažnijem pozicioniranju ekološke poljoprivrede, kao jednog od ključnih stupova održive poljoprivrede i ruralnog razvoja. Ulaganjima i mjerama planiranim u okviru NAP-a poticat će se povećanje udjela površina pod ekološkom proizvodnjom, omogućiti prelazak poljoprivrednih proizvođača s konvencionalne na ekološku proizvodnju, povećati prerađivački kapaciteti ekoloških proizvođača i ojačati vidljivost ekološke hrane na tržištu te osnažiti mehanizmi kontrole kvalitete i sigurnosti ekoloških proizvoda.

Dodatno, u 2023. objavljen je natječaj za provedbu intervencije (73.10.) „Potpora za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju“ iz Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027. Ulaganja koja sadrže troškove koji uključuju IoT (Internet of Things) proizvode u funkciji pametne poljoprivrede i/ili opremu te mehanizaciju u funkciji precizne poljoprivrede i/ili pripadajuća programska rješenja (software) u funkciji digitalizacije poljoprivredne aktivnosti korisnika te ostale troškove koji omogućuju digitalizaciju proizvodnih procesa, ostvaruju dodatne bodove u rangiranju prijavljenih projekata, čime se potiče inovativnost.

Nastavljeni su naponi na poticanju revitalizacije ruralnih i obalnih područja izgradnjom i modernizacijom lokalne infrastrukture, kao što su tržnice, vatrogasni i društveni domovi, kulturni centri, sportske građevine i dječji vrtići. Kroz LEADER,¹⁰ kojim se omogućava sudjelovanje lokalnog stanovništva u kreiranju razvoja na lokalnom nivou, sa ukupno 102,92 milijuna eura je podržana provedba projekata lokalnih razvojnih strategija 56 LAG-ova diljem Hrvatske. Osim navedenog, sredstvima Programa ruralnog razvoja u ukupnom iznosu od 3,65 milijuna eura, podržano je 1.705 poljoprivrednika s ruralnih područja u provedbi aktivnosti stručnog osposobljavanja i prijenosa znanja o održivim poljoprivrednim praksama te mogućnostima povećanja dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda, u cilju promicanja rasta i razvoja ruralnih područja. Također, tijekom 2023. dodijeljeno je 6,35 milijuna eura potpore dohotku za ukupno 7.396 mladih poljoprivrednika, čime se doprinosi generacijskoj obnovi u poljoprivredi i pomaže preusmjeravanju negativnih migracijskih trendova.

¹⁰ Liaison Entre Actions de Developpement de l'Economie Rurale (Veza između ruralnog gospodarstva i razvojnih aktivnosti)

10. Održiva mobilnost

10.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj učinka	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
<i>Indeks globalne konkurentnosti (GCI), komponentna „Infrastruktura”</i>	32. mjesto (2019.)	< 28. mjesta	nisu dostupni podaci
Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti (WCR, IMD), kategorija Infrastruktura	48. mjesto (2020.)	n/p	45. mjesto (2023.)

10.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja „Održiva mobilnost“

Hrvatska nastavlja raditi na razvoju konkurentnog, učinkovitog i održivog prometnog sustava, kroz ulaganja u modernizaciju prometne infrastrukture, sigurnost, ekološku održivost i konkurentnost svih oblika prometa, kao i provedbu reformi u željezničkom, cestovnom i zračnom prometu te pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima. Prema podacima IMD-a, Hrvatska je zadržala 45. mjesto u kategoriji „Infrastruktura“ na Ljestvici globalne konkurentnosti (WCR), što ukazuje da i dalje postoji značajan prostor za poboljšanja u području razvoja prometa te potreba za nastavkom ulaganja u izgradnju i modernizaciju prometne infrastrukture i implementaciju održivih prometnih rješenja, kako bi se trajno unaprijedila učinkovitost, sigurnost i održivost prometnog sustava u Hrvatskoj. Iz navedenog razloga, nastavljen je rast ulaganja u prometnu infrastrukturu te je prema podacima¹¹ DZS-a za 2023. vrijednost izvršenih radova na ovim vrstama građevina iznosila 1,37 milijardi eura, uz zabilježeno povećanje od 31,5% u odnosu na 2022. godinu.

Tijekom 2023. svim modalitetima prijevoza prevezeno je ukupno 84,16 milijuna putnika, uz porast od 10% u odnosu na 2022. godinu. U putničkom prijevozu, cestovni prijevoz je sa 50,6% zadržao najveći udio, uz zabilježeni pad udjela od 10%, dok je željeznički prijevoz porastao na 28% udjela u ukupnom prijevozu putnika. Obzirom da je željeznički prijevoz ekološki značajno prihvatljiviji od cestovnog prijevoza, navedeno predstavlja pozitivan pomak u postizanju ciljeva dekarbonizacije prometa. Od ostalih modaliteta prijevoza, pomorski i obalni prijevoz putnika porastao je za 5%, a zračni prijevoz za 15,2%. Iako zračni prijevoz tradicionalno ima veće emisije, povećanje udjela pomorskog prijevoza predstavlja dodatni pomak prema dekarbonizaciji prometa. S druge strane, u segmentu teretnog prijevoza, u 2023. nije zabilježen očekivani pomak prema održivijim modalitetima prijevoza. Sveukupno je prevezeno 126,9 milijuna tona roba (0,7% manje u odnosu na 2022.) te je, unatoč naporima da se teretni promet

¹¹ GRAĐEVINSKI RADOVI U 2023. - Godišnji izvještaj o izvršenim građevinskim radovima u Republici Hrvatskoj koje su izvršile pravne osobe s pet i više zaposlenih u građevinskoj djelatnosti

preusmjeri na vidove prijevoza s nižim emisijama, udio cestovnog prijevoza roba porastao na 69,5% (67,6% u 2022.), dok su udio željezničkog (11,8%) i udio pomorskog prijevoza (10,7%) smanjeni u odnosu na 2022. godinu.

U skladu s ciljevima ekološke i energetske tranzicije prometa jačanjem održivog razvoja riječnog prometa, tijekom 2023. nastavljena je provedba aktivnosti u okviru Srednjoročnog plana razvitka vodnih putova, luka i pristaništa RH za razdoblje 2022.-2031., donesenog radi potpore razvoju unutarnjih plovnih putova, luka i pristaništa te povećanja konkurentnosti i održivosti sektora unutarnje plovidbe. U skladu s podacima o provedbi Srednjoročnog plana za 2023. ostvaren je napredak u povećanju putničkog prometa, modernizaciji luka i poboljšanju sigurnosti plovidbe unutarnjim plovnim putovima. Godišnji ostvareni promet putnika u lukama unutarnjih voda dosegao je 1,6 milijuna putnika, uz zabilježeni porast od 45% u odnosu na 2022. S druge strane, podbacio je teretni promet unutarnjim vodnim putovima te je godišnji ostvareni promet tereta u 2023. smanjen za 49% u odnosu na 2022. uz ukupno 504.614 tona prevezenog tereta. Dodatno, u 2023. je nastavljena modernizacija flote plovila (dodatnih 3,3% ukupne flote plovila) u riječnom prometu te je dovršena izgradnja novih pristaništa u lučkim upravama Osijek i Vukovar, radi povećanja kapaciteta unutarnje plovidbe. Uz nastavak modernizacije flote, izgradnju novih pristaništa te pojačano održavanje plovnih putova, u narednom se razdoblju očekuje nastavak pozitivnih trendova u razvoju riječnog putničkog i teretnog prometa.

Pokrenuta je provedba novog strateškog okvira za razvoj željezničkog sustava u Hrvatskoj, kako bi se osigurali preduvjeti rasta udjela željezničkog prijevoza u putničkom i teretnom prometu. S ciljem ubrzanja modernizacije, obnove i proširenja željezničke infrastrukture provodi se Nacionalni plan razvoja željezničke infrastrukture za razdoblje do 2030. godine. Provedbom Plana doprinosi se preduvjetima za poboljšanje kvalitete željezničkog prijevoza te povećanje udjela željezničkog prometa u ukupnom prometu. Prema podacima o provedbi za 2023. ostvaren je određeni napredak u izgradnji i modernizaciji infrastrukture te u poboljšanju sigurnosti željezničkog prometa. S druge strane, ostaju značajni izazovi u pogledu povećanja financijske održivosti i produktivnosti te slabog razvoja intermodalne infrastrukture željezničkog prometa. Produktivnost željezničkog prometa, mjerena u vlak-kilometrима po zaposlenome, iznosila je 3.966, uz pad od 4,6% u odnosu na 2022. godinu. Kako bi se doprinijelo kvalitetnijoj, sigurnijoj i tehnološki naprednijoj željezničkoj infrastrukturi, ulaganja po kilometru kolosijeka otvorene pruge povećana su s 22.029 eura u 2022. na 24.547 eura u 2023. godini (rast od 11,46%) te je uspješno dovršena obnova 14,46 km i modernizacija dodatnih 0,83 km željezničkih kolosijeka. Radi povećanja sigurnosti prometa, tijekom 2023. modernizirana su 32 željezničko-cestovna prijelaza, čime je udio osiguranih križanja željezničke pruge s drugim prometnicama povećan na 40,3%. Daljnje unaprjeđenje željezničke infrastrukture u skladu s Nacionalnim planom doprinijet će nastavku pozitivnih trendova u željezničkom sustavu uz jačanje konkurentnosti, održivosti i sigurnosti željezničkog prijevoza.

Nadalje, pokrenuta je provedba Nacionalnog plana upravljanja željezničkom infrastrukturom i uslužnim objektima za razdoblje do 2030. godine, s ciljem doprinosa boljem upravljanju javnim

željezničkim objektima te povećanju konkurentnosti i bolje integracije željezničkog prometa u širi prometni sustav. Prema podacima o provedbi za 2023. ostvaren je značajan napredak u povećanju broja putnika i modernizaciji željezničke infrastrukture i objekata, no financijska održivost željezničkog prijevoza i kvaliteta usluga prijevoza su i dalje slabi. Obzirom na izostale prihode povezane s Pilot projektom besplatnog prijevoza učenika te mjere besplatnog željezničkog prijevoza stanovnika s područja pogođenih potresom, ukupni prihodi od prijevoza putnika u željezničkom prometu su u 2023. smanjeni za 5,6%, na ukupno 20,6 milijuna eura, uz manju prosječnu pokrivenost troškova prihodom od 19,75% (22,05% u 2022.). Uz manju pokrivenost troškova prihodima, porasle su subvencije po vlak-kilometru u javnom putničkom prijevozu na 6,16 eura (35% više u odnosu na 2022.). Obzirom na prosječnu starost prijevoznih kapaciteta od 41 godinu, tijekom 2023. nastavljena su ulaganja u modernizaciju željezničkog voznog parka. Tijekom 2023. u promet je pušteno 14 novih niskopodnih vlakova, čime je ukupan broj novih željezničkih vozila za prijevoz putnika povećan na 57 (27% ukupnog voznog parka). Kako bi se poboljšala dostupnost i učinkovitost prijevoza, na najprometnijim trasama, u putnički promet su uvedeni izravni brzi vlakovi. Zadovoljstvo putnika uslugom željezničkog prijevoza ostalo je na istoj razini kao i u 2022. te je u 2023. zabilježena prosječna ocjena zadovoljstva od 2 (od 5). Navedeno ukazuje na potrebu za nastavkom ulaganja u modernizaciju voznog parka te poboljšanje dostupnosti i kvalitete usluga.

Kako bi se putnike u gradskom prometu potaknulo na veće korištenje javnog prijevoza, nastavljene su aktivnosti na modernizaciji vozila javnog tramvajskog prijevoza u Zagrebu i Osijeku. U okviru NPOO investicije „Modernizacija tramvajskog prometa“ (ref.br: C 1.4.R4-I2), tijekom 2023. nastavljena je provedba Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava ukupne vrijednosti 39,82 milijuna eura, za nabavu 20 novih niskopodnih tramvaja za ZET d.o.o. te 10 novih niskopodnih tramvaja za Gradski prijevoz putnika d.o.o. iz Osijeka. Modernizacijom voznog parka tramvajskog prijevoza poboljšat će se sigurnost i kvaliteta javnog prijevoza u Zagrebu i Osijeku te će se doprinijeti daljnjem razvoju niskougljičnog prometa u Hrvatskoj.

U srpnju 2023. donesen je Nacionalni plan razvoja biciklističkog prometa za razdoblje od 2023. do 2027. godine, kojim se po prvi put postavlja temelj za sustavno planiranje, učinkovito upravljanje i transparentno praćenje razvoja biciklističkoga prometa u Republici Hrvatskoj. Provedbom Nacionalnog plana doprinijeti će se uspješnom rješavanju značajnih izazova u odvijanju biciklističkog prometa te će se unaprjeđenjem postojeće i izgradnjom nove biciklističke infrastrukture u okviru Nacionalnog plana, poboljšati održivost cjelokupnog prometnog sustava. Procijenjena vrijednost ulaganja u okviru Nacionalnog plana iznosi ukupno 166 milijuna eura, a provedbom će se, između ostaloga, omogućiti izgradnja dodatnih 657 kilometara javne biciklističke infrastrukture.

11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

11.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja učinka

Pokazatelj učinka	Početakna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost (2023.)
<i>DESI indeks gospodarske i društvene digitalizacije (do 2022.)</i>	47,60 (20. mjesto u EU) (2020.)	<i>Dostići prosjek EU-a</i>	<i>nisu dostupni podaci</i> ¹²

11.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

Od 2023. pokazatelji korišteni u okviru dosadašnjeg Indeksa gospodarske i društvene digitalizacije (DESI), postaju sastavni dio [Izvješća o stanju digitalnog desetljeća](#) (Izvješće) te se upotrebljavaju za praćenje napretka u ostvarenju ciljeva programa politike Europske unije za digitalno desetljeće do 2030. U skladu s navedenom promjenom, kumulativna vrijednost indeksa DESI za svaku pojedinu državu članicu se više ne izračunava, niti se provodi rangiranje zemalja prema ostvarenim rezultatima gospodarske i društvene digitalizacije.

U skladu s Izvješćem, Hrvatska je tijekom 2023. nastavila napredovati s digitalnom transformacijom gospodarstva i društva. Pozitivan doprinos ostvarenju ciljeva Digitalnog desetljeća EU-a, Hrvatska je zabilježila u razvoju ljudskog kapitala u IKT-u, pokrivenosti svjetlovodnim mrežama te digitalizaciji poslovanja. Nešto ograničenije, Hrvatska je napredovala u omogućavanju pristupu i korištenju digitalnih javnih usluga te usvajanju digitalnih vještina. Značajan napredak je ostvaren u povećanju broja stručnjaka informacijsko komunikacijskih tehnologija (IKT stručnjaka), digitalizaciji poslovanja malih i srednjih poduzetnika (MSP) te uvođenju gigabitne povezivosti (FTTP mreže). S druge strane, prema Izvješću postoji još prostora za napredak te je potrebno nastaviti napore na digitalizaciji javnih usluga za građane i poduzetnike, poticati uvođenje digitalnih rješenja u poslovanje, jačati primjenu umjetne inteligencije i analitike podataka (BIG DATA) te ulagati u povećanje povezivosti u ruralnim područjima.

Hrvatska 20% ukupnog iznosa predviđenog za provedbu NPOO-a (1,4 milijarde eura) usmjerava u razvoj digitalnog sektora, dok je dodatnih 800 milijuna eura (9% sredstava za provedbu kohezijske politike) namijenjeno za digitalnu transformaciju. Kao najveće ulaganje sredstava planirane su investicije u digitalne javne usluge za građane i poduzeća u iznosu od

¹² DESI indeks je tijekom 2023. zamijenjen sa sustavom praćenja Digitalnog desetljeća Europske unije, koji se temelji na godišnjem Izvješću o stanju digitalnog desetljeća do 2030. Novi sustav praćenja usmjeren je na četiri ključna područja: digitalne vještine, digitalnu infrastrukturu, digitalnu transformaciju poslovanja i digitalizaciju javnih usluga. Iako novi sustav praćenja u napretku digitalnog desetljeća nije izravna zamjena za DESI indeks, izvješće omogućuje uvid u ostvarene vrijednosti pokazatelja koji su bili uključeni u izračun kumulativne vrijednosti DESI indeksa, odnosno procjenu napretka u ostvarivanju ciljeva pojedinih država članica EU-a

303 milijuna eura, slijede ulaganja u gigabitnu širokopojasnu mrežu, odnosno mreže vrlo velikog kapaciteta (VHCN) u iznosu od 207,5 milijuna eura te 134,4 milijuna eura ulaganja u digitalne vještine i 66 milijuna eura za e-zdravstvo.

Hrvatska je s državama članicama EU-a tijekom 2023. surađivala u istraživanjima mogućnosti uspostave Konzorcija europske digitalne infrastrukture (EDIC) o: 1) Učinkovitom i sigurnom prekograničnom pristupu repozitoriju osobnih genomskih skupova podataka; 2) Razvoju nove generacije naprednih prekograničnih usluga kroz inovativne masovne usluge za transformaciju javne uprave; i 3) Uspostavljanju Saveza za jezične tehnologije, radi uspostave zajedničke infrastrukture u području obrade prirodnog jezika i razvoja velikih višejezičnih modela. EDIC predstavlja suradnju više europskih organizacija i institucija na zajedničkom razvoju i održavanju ključne digitalne infrastrukture diljem EU, čime se osigurava učinkovitija razmjena podataka, jača kibernetička sigurnost i poboljšava povezanost dionika unutar jedinstvenog digitalnog tržišta. Također, Hrvatska je jedna od država članica, koje su zajednički podnijele službeni zahtjev za uspostavu Europskog *blockchain*¹³ partnerstva za europsku *blockchain* infrastrukturu, podržavajući prekogranične javne usluge diljem EU-a.

Razvoj digitalnih kompetencija i digitalnih radnih mjesta

Hrvatska nastavlja napredovati u području razvoja digitalnih vještina stanovništva. Podaci za 2023. pokazuju da je razina digitalnih vještina stanovništva u većini kategorija iznad prosjeka EU-a, čime Hrvatska nastavlja osiguravati svoj doprinos ostvarenju ciljeva EU-a. U pogledu osnovnih digitalnih vještina stanovništva, zabilježeno je neznatno smanjenje rezultata te 59% građana u dobi 16-74 godina ima barem osnovne digitalne vještine, što je i dalje iznad prosjeka EU-a od 55,6%. S druge strane, postotak onih s digitalnim vještinama iznad osnovne razine (uključujući programiranje, rad s bazama podataka i naprednim IKT alatima) i dalje je relativno nizak (25%), dok je prosjek EU-a 27,3%. Istovremeno, čak 81,5% građana ima osnovne vještine za izradu digitalnog sadržaja, što je znatno iznad prosjeka EU-a od 68,3%.

U pogledu radnih mjesta u digitalnom sektoru, broj stručnjaka za informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) kontinuirano raste te je u 2023. njihov udio u ukupnoj zaposlenosti u Hrvatskoj iznosio 4,3% (3,7% u 2022.) čime je nastavljen trend približavanja prosjeku EU-a (4,8% u 2023.). Prema udjelu diplomanata u području IKT-a, Hrvatska je u 2023. s rezultatom od 4,8% premašila prosjek EU-a od 4,2%. S druge strane, analiza pokazuje da je udio žena u IKT-u pao na ispodprosječnih 14,7% (prosjek EU-a 19%), kao i udio žena sa IKT vještinama, koji u 2023. iznosio 14,5%, uz prosjek EU-a 16,9%.

Obzirom da se tržište rada u Hrvatskoj i dalje suočava s nedostatkom kvalificiranog kadra u IKT-u, osobito u brzorastućim područjima poput kibernetičke sigurnosti i razvoju umjetne inteligencije, radi daljnjeg jačanja IKT vještina radne snage i povećanja udjela IKT stručnjaka u radno aktivnom stanovništvu, NPOO-om je predviđena provedba reforme „Strukturalna

¹³ Blockchain je decentralizirana baza podataka koja pohranjuje zapise u nepromjenjive, kriptografski zaštićene blokove, međusobno povezane u lanac. Takva struktura omogućuje sigurnu razmjenu i provjeru informacija bez potrebe za središnjim posrednikom.

reforma obrazovnog sustava“ (ref.br: C3.1.R1.), kojom se, u skladu sa Strategijom pametne specijalizacije do 2029., planiraju ulaganja od 176,5 milijuna eura za razvoj digitalnih proizvoda i platformi kojima će se, kroz neformalno obrazovanje i prekvalifikaciju za odrasle osobe te razvoj istraživačko-tehnološke infrastrukture, pridonijeti povećanju broja osoba s kvalifikacijama i vještinama u IKT-u. Jačanjem suradnje obrazovnog sustava i tržišta rada, kao i kontinuiranim ulaganjem u programe prekvalifikacije i usavršavanja te razvoj IKT infrastrukture, planira se doprinijeti rastu broja stručnjaka u IKT-u i njihovom udjelu u ukupnoj zaposlenosti.

Hrvatska je u siječnju 2023. donijela Strategiju digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, s ciljem stvaranja poticajnog okruženja za razvoj inovacija, poboljšanja učinkovitosti javnih usluga te jačanja digitalnih vještina i usluga za bolju kvalitetu života građana te rast konkurentnosti hrvatskih poduzeća. Provedbom Strategije doprinijeti će se podizanju digitalnih kompetencija građana i poduzetništva, poboljšanju digitalne infrastrukture i kibernetičke sigurnosti, jačanju inovacijskog sustava i digitalnog poduzetništva te modernizaciji javne uprave i pružanja javnih e-usluga.

Hrvatska nastavlja poticati uključivanje žena u rad u digitalnom sektoru. Kako bi se više mladih žena potaknulo na uključivanje u digitalni sektor i specijaliziranje u IKT zanimanjima, nastavljena je provedba promidžbenih aktivnosti, kojima se potiče mlade žene na uključivanje u studij u području IKT-a te rad u digitalnom sektoru. U prosincu 2023. provedena je edukativno-informativna kampanja „Žene u digitalnom svijetu“ za sve maturantice u Gradu Zagrebu, u okviru koje su sudionicama istaknuti izazovi i pogodnosti karijere u digitalnom sektoru, s ciljem motiviranja i približavanja IKT tehnologija. Provedbom ovakve i sličnih inicijativa, Hrvatska teži povećanju IKT vještina kod žena te rastu udjela žena koje se specijaliziraju u IKT zanimanjima.

Digitalna tranzicija gospodarstva

Hrvatska u 2023. nastavlja doprinositi postizanju ciljeva EU-a vezanim uz digitalizaciju gospodarstva. Udio MSP-ova s najmanje osnovnom razinom digitalne intenzivnosti porastao je s 49% (2022.) na 56% u 2023. te je gotovo dostigao prosjek EU-a (57,7%). Udio MSP-ova koji koriste alate e-trgovine od 11,3% neznatno je niža od prosjeka EU-a (11,9%), dok je s druge strane udio MSP-ova koji prodaju online u Hrvatskoj (29,5%) znatno veći od prosjeka EU-a (19,1%). U području jačanja digitalnih kapaciteta MSP-ova, 5,3% hrvatskih poduzetnika je tijekom 2023. tražilo ICT stručnjake (prosjek EU-a 7,8%), dok je 7,8% hrvatskih poduzetnika nedavno zaposlilo ili pokušalo zaposliti ICT stručnjake (prosjek EU-a 9,5%).

U području usvajanja i primjene umjetne inteligencije, rješenja u oblaku te analitike podataka (Big data) u poduzećima, Hrvatska je u 2023. sa zabilježenih 65,6% poduzeća koja primjenjuju neke od navedenih rješenja, znatno iznad prosjeka EU-a od 54,6% te pozitivno doprinosi ciljevima Digitalnog desetljeća EU-a. Također, s 40,7% hrvatskih poduzeća koja koriste rješenja u oblaku, Hrvatska je iznad prosjeka EU-a od 38,9% te je prema korištenju alata za analitiku podataka u poduzećima, sa 51,7% Hrvatska jedna od vodećih zemalja EU-a (prosjek

EU-a 33,2%). U području primjene umjetne inteligencije, sa 7,9% poduzeća koja su usvojila i primjenjuju alate umjetne inteligencije, Hrvatska zaostaje oko 3 postotna boda za predviđenim ciljem za 2023. (11%), no dostiže prosjek EU-a koji iznosi 8,0%.

Nadalje, u svrhu jačanja digitalne transformacije MSP-ova u Hrvatskoj, uz potporu sredstvima iz NPOO-a, proveden je poziv „Potpore za digitalizaciju“ (ref.br: C1.1.2.R3-I3.01). Poziv je proveden s ciljem poticanja projekata ulaganja u digitalne alate i opremu te jačanje digitalnih vještina poduzetnika za razvoj i primjenu novih proizvoda, usluga i procesa. Do kraja 2023. ugovorena je provedba 481 projekta digitalne transformacije, ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 27,3 milijuna eura.

Također, s ciljem doprinosa povećanju razine digitalne zrelosti MSP-ova, u 2023. objavljen je poziv „Vaučeri za digitalizaciju“ (ref.br: C1.1.2.R3-I2.01), ukupne vrijednosti 9,95 milijuna eura bespovratnih sredstava. Pozivom je predviđena dodjela više vrsta vaučera, ovisno o potrebama MSP-ova, a potiče se poboljšanje digitalnih vještina, digitalni marketing, izrada strategije digitalne transformacije, provjeru kibernetičke otpornosti te razvoj digitalnih poslovnih modela i rješenja. Osim izravnog doprinosa jačanju digitalne zrelosti MSP-ova, dodjelama vaučera za digitalizaciju doprinijeti će se jačanju konkurentnosti i otpornosti gospodarstva.

Nastavljaju se naponi na poticanju digitalne transformacije gospodarstva u okviru mreže Europskih digitalnih inovacijskih centara (EDIH¹⁴). Proveden je prvi natječaj za uspostavu EDIH-ova, sufinanciran u okviru Programa Digitalna Europa 2021.-2027. Temeljem natječaja, Europska komisija je sa četiri hrvatska EDIH-a potpisala ugovore o sufinanciranju 50% vrijednosti projekata za razdoblje do kraja 2025., ukupne vrijednosti ugovorenih projekata 10,8 milijuna eura, dok je preostalih 50% vrijednosti projekata osigurano u okviru NPOO investicije „Financiranje digitalnih centara za inovacije“ (ref.br: C1.1.2.R4-I1). Poticanjem rada mreže EDIH centara Hrvatska jača svoju poziciju u europskom ekosustavu digitalnih inovacija te istodobno pomaže domaćim poduzećima u uvođenju inovacija i novih tehnologija, razvoju novih proizvoda i usluga te doprinosi povećanju konkurentnosti na domaćem i međunarodnom tržištu. S obzirom na činjenicu da su EDIH projekti sufinancirani europskim i nacionalnim sredstvima, njihove su usluge potpore za korisnike besplatne ili se pružaju uz umanjenu naknadu.

Digitalizacija javne uprave i pravosuđa

Iako Hrvatska u 2023. bilježi napredak u pojedinim područjima digitalnih javnih usluga, i dalje postoje izazovi koji doprinose neujednačenim ukupnim rezultatima. S rezultatom od 67,2 (71,1 u 2022.) Hrvatska je zabilježila smanjenje u području digitalnih javnih usluga za građane (prosjek EU-a: 79,4), kao i u području digitalnih javnih usluga za poduzetnike s rezultatom od

¹⁴ engl. European Digital Innovation HUB (EDIH) - Europski digitalni inovacijski centri su neprofitni konzorciji sastavljeni su od dionika privatnog i javnog sektora, kojima je cilj razvoj i pružanje usluga, primarno poduzećima, ali i javnom sektoru, u području inovacija i digitalizacije proizvoda, usluga, poslovanja i razvoja digitalnih vještina, s naglaskom na napredne tehnologije.

66,2 (66,8 u 2022.), gdje znatno zaostaje za prosjekom EU-a (85,4). Iz navedenog razloga, pokrenuti su napori na unaprjeđenju razine pristupačnosti javnih e-usluga uz poboljšanje korisničkog iskustva te povećanje razine digitalizacije administrativnih postupaka. S druge strane, sa zabilježenih 88,5% građana koji koriste usluge e-uprave (prosjeak EU-a: 83%) te 36,7% građana koji su koristili eID kao sredstvo identifikacije u posljednjih 12 mjeseci (prosjeak EU-a: 36,1%), kao i rezultatom 85,6 za ocjenu mogućnosti pristupa građana vlastitim e-zdravstvenim kartonima (prosjeak EU-a 79,1%), Hrvatska ostvaruje iznadprosječne rezultate. Podaci iz 2023. pokazuju da je 36,7% građana koristilo eID kao sredstvo identifikacije u posljednjih 12 mjeseci (prosjeak EU-a: 36,1%). Također, prema podacima posebnog izdanja Eurobarometra (Digitalno desetljeće 2024.) 83% građana smatra da digitalizacija olakšava njihov svakodnevni život (u odnosu na prosjeak EU-a od 75%), a 89% građana smatra da bi javne vlasti trebale izgraditi učinkovitu i sigurnu digitalnu infrastrukturu, uključujući infrastrukturu povezivosti i podatkovne centre, što je također iznad prosjeka EU-a od 84%.

Kako bi se pojednostavnila interakcija građana s javnim službama te potaknuo daljnji razvoj javnih e-usluga, pokrenuta je uspostava Središnjeg registra stanovništva. Kako bi se osigurao pravni okvir za uspostavu, tijekom 2023. pokrenute su aktivnosti na izradi Zakona o Središnjem registru stanovništva, čije se usvajanje planirano tijekom 2025. godine. Završetak rada na razvoju te omogućavanje pristupa Središnjem registru stanovništva za korisnike se očekuje u lipnju 2026. godine. Uspostava registra predstavlja ključni korak u digitalizaciji javne uprave, obzirom da će se u okviru registra na jednom mjestu objediniti svi ključni podaci o građanima, čime će se ukinuti potreba za provedbom popisa stanovništva i osigurati dostupnost ažurnih podataka o stanovništvu. Radi boljeg usmjeravanja mjera socijalne politike, registrom će se omogućiti pouzdan i ažuran izračun dohotka po članu kućanstva, čime će se onemogućiti zloupotreba sustava socijalnih davanja. Dodatno, administrativno će se rasteretiti građane u postupcima ostvarivanja različitih prava i korištenja javnih usluga te će im se omogućiti uvid u osobne podatke na jednom mjestu.

U svrhu racionalizacije procesa digitalizacije usluga u javnoj upravi, nastavljen je razvoj i provedba ulaganja u državnu informacijsku infrastrukturu. Provedeno je unaprjeđenje sigurnosti računalno-komunikacijskih mreža, zajedničkih sustava i komponenti te poboljšanje različitih servisa državne informacijske infrastrukture, uz uspostavu novih zajedničkih servisa. Nastavljen je razvoj i nadogradnja Centra dijeljenih usluga, jačanje interoperabilnosti putem platforme za razmjenu podataka - Središnje državne sabirnice (GSB) te je u produkciju pušten Portal Središnji sustav interoperabilnosti, zajedno s integriranim Katalogom servisa. Pokrenuta je priprema eksternalizacije usluga elektroničke identifikacije korisnika za potrebe gospodarstva i civilnog društva, kako bi se korištenje servisa Nacionalnog identifikacijskog i autentifikacijskog sustava (NIAS) elektroničke identifikacije omogućilo gospodarskim subjektima te neprofitnim organizacijama. Na dan 31. prosinca 2023. građanima i poduzetnicima na raspolaganju je putem središnjeg portala e-Građani bilo omogućeno korištenje ukupno 102 javne e-usluge na jednom mjestu. Tijekom 2023. javne e-usluge putem portala e-Građani, koristilo je ukupno 1.868.400 građana, uz zabilježeni porast od 9,91% korisnika u odnosu na 2022. godinu.

Također, u 2023. intenzivirane su aktivnosti na uključivanju novih subjekata i izvora u Nacionalnu infrastrukturu prostornih podataka (NIPP) te je broj javnih institucija za koje je omogućena javna dostupnost prostornih podataka za pretraživanje i korištenje putem Geoportala NIPP-a na (<https://geoportal.nipp.hr>) povećan za 45%. Ukupan broj skupova prostornih podataka javnog sektora povećan je na 1.000 (18% više u odnosu na 2022.), od čega ih je 50% dostupno na interoperabilan način putem Geoportala NIPP-a. Nastavljena je optimizacija sustava Geoportal Državne geodetske uprave (<https://geoportal.dgu.hr>) i nadogradnja novim skupovima podataka i mrežnim uslugama, te je do kraja 2023. broj usluga povećan na 75 (35 usluga u 2020.) čime je Geoportal DGU je postao središnje mjesto za pregled i preuzimanje službenih geodetskih i kartografskih podataka za građane, profesionalne korisnike i javne institucije.

Razvoj širokopojasnih elektroničkih komunikacijskih mreža

U pogledu razvoja digitalne infrastrukture Hrvatska je tijekom 2023. ostvarila pozitivan, ali ograničen doprinos ciljevima digitalnog desetljeća EU-a. Pokrivenost fiksnom mrežom vrlo velikog kapaciteta (VHCN) u 2023. iznosila je 67,8%, što predstavlja povećanje od 10,3% u odnosu na 2022. godinu. Još uvijek postoji neiskorišteni potencijal u pogledu pokrivenosti ruralnih područja, kojih je VHCN mrežama u Hrvatskoj pokriveno 25,5%, što je značajno niže od EU prosjeka koji iznosi 55,6%.

Što se tiče pokrivenosti svjetlovodnom mrežom do lokacije korisnika (FTTP), Hrvatska je s 54% u 2022. napredovala na 62,1% u 2023., ali i dalje postoji izraženi rizik da cilj gigabitne pokrivenosti zadan za 2030. ne bude dostignut. Udio kućanstava i objekata javne namjene kojima je dostupan širokopojasni pristup brzinama većim od 100 Mbit/s, odnosno 1 Gbit/s u kontinuiranom je porastu, pa je tako udio kućanstava kojima je dostupan širokopojasni pristup brzinama većim od 100 Mbit/s, u odnosu na 2019., porastao za 24,8 postotnih bodova.

U 2023. godini, 5G mrežom u frekvencijskom pojasu 3,4-3,8 GHz, ključnom za omogućavanje naprednih aplikacija koje za nesmetani rad zahtijevaju veliku širinu frekvencijskog pojasa, bilo je obuhvaćeno 40% hrvatskih kućanstava, što je i dalje ispod prosjeka EU-a od 50,6%. No, Hrvatska je ostvarila znatan rast pokrivenosti 5G mrežom te je sa 82% premašila prosjek EU-a od 81%. Osobit napredak ostvaren je u pokrivenosti urbanih područja 5G mrežama, kao i u pokrivenosti autocesta, državnih cesta i željezničkih pruga uključenih u TEN-T mrežu, uzduž kojih je u 2023. Hrvatska dosegla gotovo stopostotnu pokrivenost, što je porast za gotovo 50% u odnosu na 2022. godinu.

12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

12.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
<i>Razlika u županijskom BDP-u po stanovniku</i>	3,10 (2017.)	2,5	3,05 ¹⁵ (2023.)

12.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

U 2023. rast BDP-a po stanovniku u tekućim cijenama u svim županijama bio je dvoznamenkast u odnosu na 2022. u rasponu od 12% rasta u Istarskoj županiji do 19% rasta u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Porast BDP-a u Gradu Zagrebu je svojim apsolutnim iznosom porasta povećao razliku između najrazvijenije i najmanje razvijene županije sa 2,9 na 3,05.

Istovremeno, smanjuju se razlike između županija prema podacima o prosječnoj ostvarenoj dobiti poduzetnika. Prema podacima za 2023. najviša prosječna dobit po poduzetniku (78.972 eura) zabilježena je u Gradu Zagrebu, dok je najniža prosječna dobit po poduzetniku (7.717 eura) zabilježena u Sisačko-moslavačkoj županiji, uz smanjeni odnos između najviše i najniže prosječne dobiti od 10,23:1, u odnosu na 16,7:1 zabilježenih u 2022. godini. Na tržištu rada zabilježen je rast stope zaposlenosti u svim županijama (najveći (5%) u Zadarskoj županiji), dok je pad stope nezaposlenosti zabilježen u 12 županija i Gradu Zagrebu, uz najniže stope nezaposlenosti zabilježene u Varaždinskoj županiji (3%) i Gradu Zagrebu (3,1%), a najviše u Virovitičko-podravskoj županiji (14,6%) i Osječko-baranjskoj županiji (12,6%). Mirovine također bilježe rast na nacionalnoj razini, uz porast udjela prosječne mirovine u prosječnoj neto isplaćenju plaći koji je u prosincu 2023. dosegao 46,29%, istodobno uz porast navedenog udjela od prosječno 2 postotna boda u svim hrvatskim županijama. Istovremeno, nastavljeno je jačanje održivosti mirovinskog sustava te je u 2023. omjer broja korisnika mirovine i osiguranika u mirovinskom osiguranju, na nacionalnoj razini porastao na 1:1,35 (1:1,30 u 2022.), uz najpovoljniji omjer (1:1,72) zabilježen u Međimurskoj županiji, a najlošiji u Sisačko-moslavačkoj županiji (1:1,01) uz pad razlike u odnosu županije s najpovoljnijim omjerom i one s najslabijim omjerom od 0,71 (0,90 u 2022.). U pogledu migracijskih kretanja, tijekom 2023. pozitivan migracijski saldo ostvaren je u 14 županija i Gradu Zagrebu (gdje je zabilježen najviši migracijski saldo), dok je u 6 županija bio negativan.

Prema ostvarenim vrijednostima indeksa razvijenosti sukladno Odluci iz 2024., sve su JLS zabilježile rast razvijenosti u odnosu na podatke iz 2018. godinu. Usporedbom vrijednosti

¹⁵ BDP po stanovniku u tekućim cijenama, procjena Eurostata za 2023. godinu. Konačni podaci će biti objavljeni u veljači 2026. godine

indeksa razvijenosti, vidljivo je da se razlike između najrazvijenijih JLS te najmanje razvijenih JLS smanjuju, uz istovremeni porast broja iznadprosječnih (ukupno 269 JLS) i smanjenje broja ispodprosječno razvijenih (ukupno 287 JLS) jedinica lokalne samouprave. Razlika između najrazvijenije i najmanje razvijene JLS prema vrijednosti indeksa razvijenosti 2018. godine iznosila je 80,07, dok je prema novoj Odluci iz 2024. ta razlika smanjena i iznosila je 52,09 (35% manje). Također, najniža ostvarena vrijednost indeksa u 2018. je iznosila 37,772, dok je u 2024. najniža ostvarena vrijednost indeksa iznosila 67,259 (78% više).

Osim prema indeksu razvijenosti, vidljivi su pozitivni pomaci u smanjenju nejednakosti među županijama i prema drugim pokazateljima. Prema podacima o prosječnim plaćama na razini županija, razlika između najviše prosječne bruto isplaćene plaće u prosincu 2023. (Grad Zagreb) i najniže prosječne bruto isplaćene plaće (Virovitičko-podravska županija) smanjena je na 43,38%, u odnosu na 47,7% razlike zabilježene u prosincu 2022. godine.

Iz perspektive praćenja provedbe javnih politika usmjerenih na razvoj slabije razvijenih područja, ohrabruje postupno, ali vidljivo smanjenje razvojnog jaza među županijama uz napredak u jačanju preduvjeta za postizanje cilja uravnoteženog regionalnog razvoja u Hrvatskoj. Kontinuirana ulaganja u poticanje ravnomjernog razvoja poduzetništva, izgradnju i unaprjeđenje javne i poduzetničke infrastrukture te poboljšanje dostupnosti socijalnih usluga, u skladu s utvrđenim razvojnim posebnostima, doprinose i rastu plaća, većoj zaposlenosti te drugim čimbenicima od važnosti za povećanje kvalitete života stanovništva i održivi razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima.

Razvoj potpomognutih i brdsko-planinskih područja

Upravljanjem razvojem potpomognutim i brdsko-planinskim područjima u skladu s njihovim razvojnim potencijalima i posebnostima, osiguravaju se preduvjeti za jačanje konkurentnosti i ostvarenje vlastitih razvojnih potencijala ovih područja. Takvim se pristupom doprinosi održivom gospodarskom razvoju hrvatskih regija, ali i smanjenju regionalnih razlika te teritorijalnoj, gospodarskoj i društvenoj koheziji, uz poboljšanje pristupa i dostupnosti infrastrukture na tim područjima. Prema podacima Eurostata o BDP-u po stanovniku izraženom prema paritetu kupovne moći na razini hrvatskih regija (NUTS2), nastavljen je trend postupnog smanjenja razlika između najrazvijenije hrvatske regije (Grada Zagreba) i najslabije razvijene regije (Panonska Hrvatska), koja je u 2023. iznosila 2,34 te je smanjena u odnosu na 2022. kada je iznosila 2,41.

U 2023. je proveden novi postupak ocjenjivanja i razvrstavanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Hrvatskoj prema indeksu razvijenosti te je donesena nova Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti („Narodne Novine“ broj: 3/24), koja se primjenjuje od 13. siječnja 2024. godine. Prema novoj Odluci, od ukupno 556 jedinica lokalne samouprave, 31 jedinica lokalne samouprave (5,6%) je izašla iz statusa potpomognutog područja, dok je 14 jedinica (2,5%) steklo status potpomognutog područja. U odnosu na prethodnu Odluku, kojom su status potpomognutog područja imale 304 jedinice lokalne samouprave, prema novoj Odluci status potpomognutog

područja je steklo 287 jedinica lokalne samouprave, odnosno 17 jedinica manje (3%).

Nastavljena je provedba Programa razvoja brdsko-planinskog područja za razdoblje 2022.-2025. namijenjenog potpori ulaganjima na području 85 jedinica lokalne samouprave koja imaju status brdsko-planinskog područja. Provedbom projekata ulaganja predviđenih Programom doprinosi se povećanju zaposlenosti, demografskoj revitalizaciji te ublažavanju specifičnih geomorfoloških, klimatskih i prometnih ograničenja brdsko-planinskih područja. Ukupna ulaganja u okviru Programa procijenjena su na 127 milijuna eura, a njihova provedba se financirati sredstvima iz ITP-a 2021.-2027. i Državnog proračuna. Nadalje, u okviru poziva iz Programa podrške brdsko-planinskim područjima za 2023. godinu, ugovorena je provedba 77 infrastrukturnih projekata ukupne vrijednosti 3,72 milijuna eura. Provedbom projekata se, osim izgradnje i poboljšanja javne i društvene infrastrukture, podržava demografska i gospodarska revitalizacija jedinica lokalne samouprave na brdsko-planinskim područjima.

Također, u 2023. je nastavljena provedba ulaganja u okviru sljedećih nacionalnih programa: Programa održivog razvoja lokalne zajednice, Program za poboljšanje infrastrukture na područjima naseljenim pripadnicima nacionalnih manjina, Program za unaprjeđenje infrastrukture na područjima naseljenim pripadnicima romske nacionalne manjine, Program gospodarske i društvene revitalizacije Dalmatinske zagore, Program podrške gospodarskoj revitalizaciji Slavonije, Baranje i Srijema, Program gospodarske i društvene revitalizacije Gorskog kotara, Program gospodarske i društvene revitalizacije Like i Program održivog razvoja lokalne zajednice za područje Sisačko-moslavačke županije. Ukupno je tijekom 2023. osigurano financiranje provedbe 571 projekta ukupne vrijednosti 29,84 milijuna eura bespovratnih sredstava. Kroz ulaganja u izgradnju i obnovu javne infrastrukture, te razvoj poduzetništva i otvaranje novih radnih mjesta, ovi se programi posebno usmjeravaju na poticanje demografske obnove, uključivanje lokalnih zajednica na udaljenim područjima i ravnomjerni regionalni razvoj, čime se dugoročno poboljšava kvaliteta života stanovništva u područjima obuhvaćenim potporom.

Razvoj pametnih i održivih otoka

Tijekom 2023. nastavljena je provedba napora usmjerenih na održivi razvoj hrvatskih otoka u skladu sa zakonodavnim okvirom te Nacionalnim planom razvoja otoka 2021.-2027. Prema podacima o provedbi Nacionalnog plana za 2023., zabilježen je nastavak pozitivnih trendova u jačanju otočnog gospodarstva, povećanju dostupnosti socijalnih usluga na otocima te poboljšanju kvalitete života otočnog stanovništva. Nastavljeni su pozitivni gospodarski trendovi iz prethodne godine, broj otočnih gospodarskih subjekata porastao je za 4,2%, kao i prihodi otočnih gospodarstvenika koji su porasli za 15,41% te je broj zaposlenih u otočnim trgovačkim društvima porastao na ukupno 27.479, odnosno 6,8% više u odnosu na 2022. godinu. Iako je, prema Popisu stanovništva iz 2021., na otocima zabilježeno slabije smanjenje broja stanovnika od smanjenja stanovništva na nacionalnoj razini, najnovije procjene za 2023. ukazuju na blagi porast broja stanovnika (na 127.905). Nastavljeno je jačanje civilnog društva na otocima te je tijekom 2023. financirano ukupno 56 projekata organizacija civilnog društva u iznosu potpore od 0,32 milijuna eura. Također, s ciljem doprinosa jačanju otočnog

gospodarstva, za 710 otočnih poslodavaca, osigurane su potpore male vrijednosti u ukupnoj vrijednosti 1,45 milijuna eura za očuvanje radnih mjesta. Dodatno, s ciljem očuvanja te promocije otočnih proizvoda, tijekom 2023. oznaka „Hrvatski otočni proizvod“ je dodijeljena za 80 proizvoda/ proizvodnih linija otočnih proizvođača. Nadalje, u okviru Programa razvoja otoka potpisano je 70 ugovora ukupne vrijednosti 4,71 milijun eura bespovratnih sredstava, za potporu izgradnji i unaprjeđenju ključne infrastrukture, poticanje projekata zaštite okoliša na otocima, poboljšanja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije. Dodatno, nastavljene su mjere sufinanciranja prijevoza i opskrbe stanovništva na otocima vodom za ljudsku potrošnju, za što je tijekom 2023. ukupno izdvojeno 1,9 milijuna eura, osiguravajući time bolje uvjete života stanovništvu i konkurentnije poslovanje gospodarstvenicima u otočnim naseljima koja nisu priključena na sustav javne vodoopskrbe.

Tijekom 2023. ostvaren je napredak u osiguravanju preduvjeta za provedbu ulaganja za razvoj otoka u okviru ITP 2021.-2027. Izrađene su propisane Teritorijalne strategije za razvoj otoka te su predstavnička tijela pet, od ukupno sedam obalno-otočnih županija, do kraja 2023. i usvojila svoje teritorijalne strategije. Poziv za pred-odabir prijavitelja i projekata planira se provesti u 2024. Također, pokrenuta je priprema novog Državnog programa zaštite i korištenja malih, povremeno nastanjenih i nenastanjenih otoka te okolnog mora, koji će omogućiti njihovu daljnju zaštitu institutom prvokupa te uspostavu baze podataka o svim obuhvaćenim otocima.

Sve navedeno pokazuje da kontinuirana ulaganja u infrastrukturu, gospodarstvo i demografsku obnovu pridonose smanjenju negativnih trendova te jačanju održivog razvoja i kvalitete života na hrvatskim otocima. S druge strane, određena područja (npr. demografija) još uvijek zahtijevaju dodatnu pozornost i izravnije mjere, no rezultati ostvareni tijekom 2023. ukazuju na primjerenost i djelotvornost provedenih ulaganja te na potrebu za njihovim nastavkom i daljnjim jačanjem u narednom razdoblju.

13. Jačanje regionalne konkurentnosti

13.1. Ostvarene vrijednosti pokazatelja uspješnosti

Pokazatelj uspješnosti	Početna vrijednost	Ciljna vrijednost	Ostvarena vrijednost
<i>Regionalni indeks konkurentnosti RCI 2.0 (EU)¹⁶</i>	73,8 (2019.)	87,64	80,60 (2022.)

13.2. Opis napretka u provedbi strateškog cilja Jačanje regionalne konkurentnosti

Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti

U 2023. su nastavljeni napor na jačanju konkurentnosti hrvatskih regija te poticanju uravnoteženog regionalnog razvoja. Nastavljena je provedba Programa sufinanciranja provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini, namijenjenog sufinanciranju dijela sredstava koje su korisnici na temelju Ugovora o EU projektu dužni osigurati iz vlastitih izvora. Program se provodi radi povećanja apsorpcije sredstava iz EU fondova koja su na raspolaganju Hrvatskoj, te doprinosi jačanju konkurentnosti regija i poticanju uravnoteženog regionalnog razvoja. U okviru Programa, tijekom 2023. je proveden 7. Poziv za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini, u okviru kojeg je sklopljeno 246 ugovora o sufinanciranju ukupne vrijednosti 36,75 milijuna eura. Do kraja 2023. ukupno su isplaćena sredstva iz Državnog proračuna za sufinanciranje u visini od 46 milijuna eura, temeljem preuzetih obveza iz prethodnog Poziva. Sveukupno je od početka provedbe (2017.) do kraja 2023., u okviru Programa sufinanciranja osigurano sufinanciranje provedbe 2.095 EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini, u ukupnoj vrijednosti sufinanciranja 300,46 milijuna eura.

Istovremeno, nastavljen je proces Industrijske tranzicije hrvatskih regija kroz provedbu Planova za industrijsku tranziciju Jadranske, Panonske i Sjeverne Hrvatske. Navedeni Planovi predstavljaju sastavni dio Strategije pametne specijalizacije do 2029. godine, a usmjereni su na osiguravanje preduvjeta za jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti. U okviru aktivnosti na provedbi Planova za industrijsku tranziciju uspostavljeno je ukupno 14 regionalnih lanaca vrijednosti (RLV), izrađeni su akcijski planovi za svaki pojedini RLV te je do kraja 2023. mapirano više od 3.900 dionika RLV-ova (poduzetnici, znanstveno-istraživačke institucije, poduzetnički klasteri i dr.), čime je osiguran nastavak kontinuiranog „processa poduzetničkog otkrivanja“ (eng. Entrepreneurial Discovery Process (EDP)). Ključnu ulogu u financiranju i provedbi industrijske tranzicije ima ITP 2021.-2027. kojim se omogućuje usmjeravanje raspoloživih sredstava prema ključnim razvojnim prioritetima definiranim u Planovima za industrijsku tranziciju. Tijekom 2023. usvojeni su kriteriji odabira i usvojeni

programi dodjele državnih potpora za strateška partnerstva za inovacije (SPIN) i inovacijske klastere, čime su stvoreni preduvjeti za objavu prvih poziva za dodjelu bespovratnih sredstava iz ITP-a 2021.-2027. Nadalje, Hrvatskoj je odobrena i stručna podrška Europske komisije kroz inicijativu S3CoP¹⁷ za oblikovanje misija u području istraživanja i razvoja, s posebnim naglaskom na rješavanje utvrđenih razvojnih izazova regija Jadranske, Panonske i Sjeverne Hrvatske.

U okviru ITP-a 2021.-2027. pokrenute su pripreme aktivnosti na provedbi „Horizontalnog integriranog transformacijskog projekta za jačanje regionalnoga ekosustava za industrijsku tranziciju“. Provedbom projektnih aktivnosti usmjerenih na izgradnju učinkovitog regionalnog eko sustava za industrijsku tranziciju, pružit će se podrška upravljanju industrijskom tranzicijom i uspostavi učinkovitih regionalnih inovacijskih sustava i eko sustava za *startup*-ove. Također, Projektom će se osigurati podrška brendiranju i internacionalizaciji gospodarstvenika hrvatskih regija. Uz navedeno, ITP-om 2021.-2027. predviđena je dodatna alokacija od 66 milijuna eura za jačanje poslovne infrastrukture i podršku poduzetnicima u potpomognutim i brdsko-planinskim područjima te 30 milijuna eura za ulaganja u ITU urbana područja, čime će se potaknuti razvoj inovacijskih projekata i podržati transformacija poduzetnika prema tržišnim nišama više dodane vrijednosti.

Svrha provedbe ovih mjera jest doprinijeti stvaranju inovativnog i konkurentnog gospodarstva, koje će kroz RLV-ove pružiti čvrstu osnovu za održivi rast, izvoz, zapošljavanje i brendiranje hrvatskih regija, uz istodobno iskorištavanje prilika za financiranje u okviru EU fondova. Kroz sinergiju provedbe Planova industrijske tranzicije i Strategije pametne specijalizacije do 2029. uz potporu bespovratnim sredstvima iz ITP-a 2021.-2027. Hrvatska se sve snažnije pozicionira kao dinamično i inovativno gospodarstvo, spremno za uključivanje u globalne lance vrijednosti viših razina dodane vrijednosti.

Razvoj pametnih i održivih gradova

U financijskom razdoblju 2014.-2020. mehanizam Integriranih teritorijalnih ulaganja (ITU) se uspješno provodio u 8 urbanih područja (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Slavonski Brod, Pula i Karlovac), s ciljem jačanja poduzetništva i razvoja turizma, zaštite i obnove kulturne baštine, obnove zapuštenih brownfield područja, poboljšanja usluga javnog prijevoza, modernizacije sustava toplinarstva te podizanja kvalitete socijalnih usluga radi smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti. Do kraja 2023. uz potporu sredstvima iz OPKK 2014.-2020., osigurana je provedba 110 ITU projekata, od čega su 2 projekta fazirana, a za 18 projekata je osigurano produljenje provedbe te će ih korisnici završiti vlastitim sredstvima. Ukupno je za provedbu ITU projekata, do kraja 2023. isplaćeno 100 milijuna eura bespovratnih sredstava iz OPKK 2014.-2020. Također, završena je provedba 88 ITU projekata, ugovorenih u okviru OPULJP 2014.-2020., za što je tijekom 2023. ukupno isplaćeno 2,65 milijuna eura.

¹⁷ The Smart Specialisation Community of Practice (S3 CoP) - središnja je točka za usmjeravanje, umrežavanje, podršku i zajedničko učenje o S3, obuhvaćajući njezin konceptualni razvoj i provedbu.

U financijskom razdoblju 2021.-2027. provedba ITU mehanizma je s 8 proširena na 22 urbana područja (Bjelovar, Dubrovnik, Čakovec, Gospić, Karlovac, Koprivnica, Krapina, Osijek, Pazin, Požega, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Virovitica, Varaždin, Vinkovci, Vukovar, Zadar i Zagreb), uz nastavak usmjerenja na prioritete u području razvoja pametnih i održivih gradova.

Temeljem provedenog Poziva za urbana područja za provedbu integriranih teritorijalnih ulaganja, u svibnju 2023. donesene su pojedinačne Odluke kojima se utvrđuju urbana područja za provedbu ITU mehanizma u financijskom razdoblju 2021.-2027. U rujnu 2023. usvojeni su kriteriji i metodologija za odabir ITU projekata, čime je ispunjen preduvjet za objavu prvih poziva te je u studenom 2023. objavljen Poziv „ITU - Izrada strategija razvoja urbanih područja (SRUP)“ s alokacijom od 1,98 milijuna eura bespovratnih sredstava iz ITP-a 2021.-2027. radi nadoknade troškova svim nositeljima izrade SRUP-ova. Nakon dovršetka formalnog postupka izrade SRUP-ova te provedene prioritizacije projekata od strateškog značaja, do prosinca 2023. potpisani su Sporazumi o provedbi ITU mehanizma sa svim gradovima urbanim područjima. Sporazumima su definirani hodogrami objave poziva i utvrđene su alokacije za svako pojedino urbano područje, čime je i formalno započela priprema prvih poziva.

U skladu s prioritetima ulaganja, temeljem Sporazuma o provedbi ITU mehanizma s gradovima središtima urbanih područja, do kraja 2023. objavljeno je 5 poziva ukupne vrijednosti 29,43 milijuna eura bespovratnih sredstava. U narednom razdoblju je planirano intenziviranje objave poziva i sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava te provođenja isplata korisnicima projekata. Ukupno je ITP-om 2021.-2027. predviđeno 652,28 milijuna eura bespovratnih sredstava te 29 milijuna eura financijskih instrumenata, kako bi se gradovima osigurala snažna potpora u prijelazu prema pametnim i održivim rješenjima. Hrvatska na ovaj način, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, nastavlja ulagati u razvoj inovativnih projekata i rješenja koja doprinose poboljšanju kvalitete života i gospodarskim potencijalima urbanih područja, čineći ih otpornijima, konkurentnijima i održivijima.

Napredak u provedbi horizontalnih prioriteta Nacionalne razvojne strategije

U ožujku 2023. usvojen je Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine, čime je pokrenuta provedba mjera utvrđenih u Akcijskom planu za provedbu Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2024. godine. Obzirom na činjenicu da je u prvoj godini provedbe uspješno provedeno 92,3% mjera može se zaključiti kako je prva godina provedbe bila iznimno uspješna. Od značajnijih postignuća osiguranih provedbom mjera, treba istaknuti kako se u 2023. povećao udio stanovništva koje smatra kako je Hrvatska učinkovita u borbi protiv svih oblika diskriminacije te je zabilježen i porast stope zaposlenosti žena na 46,5% u odnosu na 42,1% u 2022. godini. Potrebno je istaknuti i kako je tijekom 2023. priveden kraju postupak izrade pravnog okvira za borbu protiv femicida i suzbijanje rodno utemeljenog nasilja.

Nadalje, u ožujku 2023. je usvojen Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanje diskriminacije za razdoblje do 2027., zajedno s pripadajućim akcijskim planovima zaštite i promicanja ljudskih prava te suzbijanja diskriminacije za 2023. godinu. Provedbom akcijskih planova, naglasak je stavljen na edukativne, preventivne aktivnosti s ciljem osnaživanja ključnih dionika za djelovanje u području suzbijanja nejednakog postupanja i pružanje podrške žrtvama diskriminacije. Tijekom 2023. provedene su izobrazbe u području suzbijanja diskriminacije za 1.930 državnih i javnih službenika, kao i izobrazbe o nediskriminaciji i zaštiti prava ranjivih skupina u sustavu socijalne skrbi u kojima je ukupno sudjelovao 321 državni i javni službenik. Kako bi se osigurala međuresorna suradnja na povećanju učinkovitosti procesuiranja te jačanju transparentnosti i vidljivosti podataka o slučajevima zločina iz mržnje, nastavljen je rad Radne skupine za zločin iz mržnje. Također, provedeni su stručni seminari u području suzbijanja zločina iz mržnje i govora mržnje za kaznene i prekršajne suce te za sudske savjetnike, zamjenike državnih odvjetnika i državno-odvjetničke savjetnike, na kojima je sudjelovalo 107 polaznika.

Nadalje, u okviru poziva „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva za odgovaranje na potrebe lokalne zajednice“ isplaćeno je ukupno 6 milijuna eura za provedbu 253 projekta organizacija civilnog društva. Obzirom na prepoznatu važnost rada organizacija civilnog društva u lokalnim zajednicama i činjenicu da udruge identificiraju stvarne potrebe i interese građana te zajedno oblikuju rješenja utemeljena na razvojnim prioritetima, pozivom je nastavljena podrška radu udruga na potresom pogođenim područjima Sisačko-moslavačke županije, Karlovačke i Zagrebačke županije.

Nastavljen je rad s ključnim dionicima na izradi Nacionalnog plana stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva od 2024. do 2030. godine. Tijekom 2023. definirane su ključne mjere i aktivnosti te su utvrđene nadležnosti pojedinih (su)nositelja njihove provedbe. Temeljem navedenih napora pripremljen je Nacrt Nacionalnog plana zajedno s pripadajućim Akcijskim planom za prvo trogodišnje razdoblje provedbe. Očekuje se da će se provedbom Nacionalnog plana u razdoblju do 2030. godine značajno unaprijediti okruženje za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj.

S ciljem privlačenja najmlađeg dijela populacije za razvijanje prirodno-znanstvenih saznanja o svijetu u kojem žive, nastavljen je rad na popularizaciji obrazovanja u STEM područjima. U 2023. je u okviru poziva „Jačanje kapaciteta organizacija civilnoga društva za popularizaciju STEM-a“, financiranog iz OPULJP 2014.-2020., ugovorena provedba 62 projekta ukupne vrijednosti dodijeljenih bespovratnih sredstava 4,3 milijuna eura. Dosad je u okviru navedenog poziva sufinancirana provedba ukupno 7.700 radionica, na kojima je više od 52.000 djece i učenika stjecalo vještine iz područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike. Temeljem dosadašnjih rezultata, pokrenute su pripreme za raspisivanje novih poziva u narednom razdoblju za nastavak sufinanciranja prijenosa znanja u STEM području djeci i mladima.

U 2023. je nastavljen rad na izradi Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje do 2030. godine i pripadajućeg Akcijskog plana, koji je usvojen u 2024. godini. Nacionalni plan se donosi sa svrhom doprinosa daljnjem razvoju sustava suzbijanja trgovanja ljudima i unaprjeđenja sustava naknade štete žrtvama trgovine ljudima. Nacionalnim planom se predviđa modernizacija zakonodavnog okvira, osnaživanje službenika uključenih u nacionalni referalni sustav, omogućavanje uvjeta za lakše prepoznavanje i procesuiranje kaznenog djela trgovanja ljudima te jačanje pružanja pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, uz njihovo lakše uključivanje u društvo.

Radi nastavka provedbe posebnih ciljeva i mjera predviđenih Nacionalnim planom za uključivanje Roma, u listopadu 2023. usvojen je Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje provedbe 2023.-2025. Tijekom 2023. nastavljena je suradnja s više JLP(R)S, romskim vijećima i predstavnicima, stručnjacima i stručnim udrugama na područjima anti-diskriminacijskog djelovanja, unapređenja položaja djece i Romkinja, obrazovanja (osobito predškolskog odgoja i desegregacije), razvoja zajednice i jačanja socijalne kohezije na lokalnoj razini. U okviru napora usmjerenih na borbu protiv antiromskog rasizma i diskriminacije tijekom 2023. znatno je povećan broj sudionika u okviru aktivnosti jačanja i promicanja sigurnosti u zajednici. U okviru napora na smanjivanju siromaštva i socijalne isključenosti Roma, kako bi se smanjio društveno ekonomski jaz između Roma i opće populacije, osnovan je Centar za pružanje usluga u zajednici Međimurje, kojemu je cilj širenje mreže i dostupnosti socijalnih usluga za djecu i mlade u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Osnaživanje horizontalne i vertikalne koordinacije te kapaciteta za praćenje provedbe Nacionalnog plana nastavljeno je radom Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Radne skupine Povjerenstva.

Savjet za nacionalne manjine financirao je programe posvećene kulturnoj romske nacionalne manjine u 2023., a u odnosu na 2022., sredstva su u 2023. povećana za 30,3%. U osnovnoškolskom sustavu odgoja i obrazovanja početkom školske godine 2023./2024. bilo je uključeno 5.230 učenika, a zabilježeno je povećanje broja učenika romske nacionalne manjine koji pohađaju produženi boravak (u šk.god.2022./2023. - 494 učenika, u šk.god.2023./2024. - 634 učenika). U visokoškolskom obrazovanju je također zabilježeno povećanje broja studenata pripadnika romske nacionalne manjine, čemu je svakako pridonijelo i povećanje iznosa

studentskih stipendija. U okviru napora na osiguravanju jednakog pristupa Roma prikladnom, desegregiranom stanovanju i osnovnim uslugama, proveden je Godišnji program unaprjeđenja životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine kojim je osigurana potpora za unaprjeđenje uvjeta stanovanja za ukupno 501 korisnika. Također, u okviru Godišnjeg programa, osigurana je potpora za 13 jedinica lokalne samouprave za izradu projektne dokumentacije za potrebe ishođenja akata za gradnju na područjima naseljenim Romima te je za još 13 jedinica lokalne samouprave osigurana potpora za projekte unaprjeđenja lokalne infrastrukture na područjima naseljenim pripadnicima romske nacionalne manjine.

U skladu s Programom Vlade nastavljeno je promicanje kulture tolerancije, uz dosljedno provođenje politike vladavine prava te prava nacionalnih manjina zajamčenih Ustavom RH i Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. U okviru Operativnih programa nacionalnih manjina za razdoblje 2021.-2024., kojima se utvrđuju konkretni mehanizmi osiguravanja zaštite prava nacionalnih manjina te podrška djelovanju njihovih radnih tijela, tijekom 2023. nastavljena je provedba ukupno 113 planiranih aktivnosti, uvažavajući specifičnosti pojedinih nacionalnih manjina i potrebe unaprjeđenja postojeće razine njihove zaštite. Tijekom 2023. osigurana je financijska potpora u ukupnom iznosu od 97,9 milijuna eura za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina i spomeničku baštinu, unaprjeđenje i izgradnju socijalne, komunalne i kulturne infrastrukture te poboljšanje uvjeta rada udruga i ustanova nacionalnih manjina koje se bave očuvanjem svog kulturnog, nacionalnog i vjerskog identiteta. Također, intenziviran je rad na unaprjeđenju bilateralnih odnosa i suradnji s matičnim državama pojedinih nacionalnih manjina.

Zaključak o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, tijekom 2023. godine

Uvođenjem eura 1. siječnja 2023. Hrvatska je postala dvadesetom državom članicom europodručja, što joj je osiguralo manju izloženost rizicima, povoljnije uvjete financiranja, smanjenje transakcijskih troškova i znatno veću otpornost na krize i vanjske šokove. Pridruživanje europodručju smanjilo je premiju za rizik države, te su u takvim uvjetima u Hrvatskoj prvi put u povijesti zabilježene niže kamatne stope na kredite nego u razvijenijim članicama EU. Primjerice, u prosincu 2023. prosječna kamatna stopa na novoodobrene stambene kredite u Hrvatskoj iznosila je 3,6%, a u Njemačkoj 4,1%, dok je kamatna stopa na kredite poduzećima u iznosu do 1 milijun eura u Hrvatskoj iznosila 5,3%, a u Njemačkoj 6,1%.

U zabilježenom rastu BDP-a, zaposlenosti, radne snage, minimalne plaće te turističke potrošnje Hrvatska smjestila među tri najkonkurentnije zemlje na Globalnoj ljestvici konkurentnosti (WCR), dok je u istraživanju Instituta za razvoj poslovnog upravljanja (IMD) iz Lausanne zauzela 50. mjesto od 64 zemlje obuhvaćene istraživanjem. Prema IMD-u, najveća poboljšanja su ostvarena u području javnih financija, s naglaskom na suficit proračuna opće države, rast kreditnog rejtinga zemlje te rast izvoza usluga.

Tijekom 2023. nastavljeni su pozitivni trendovi na tržištu rada. Broj registriranih nezaposlenih osoba je nastavio padati te je u 2023. iznosio u prosjeku 109 tisuća, odnosno 6,2% manje u odnosu na 2022. godinu. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 6,2%, odnosno 0,5 postotnih bodova manje u odnosu na podatak iz 2022. godine. Pozitivni trendovi su zabilježeni i u obveznom mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti te je prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u 2023. zabilježen međugodišnji porast broja osiguranika od 2,5% u odnosu na 2022. U 2023. broj osiguranika obveznog mirovinskog osiguranja iznosio je 1.648.877, dok je broj korisnika mirovine iznosio 1.225.246, uz zabilježeni omjer od 1,35:1 (u 2022. omjer je iznosio 1,30:1).

Trajnom provedbom javne politike usmjerene na poboljšanje kvalitete i relevantnosti studijskih programa kontinuirano se usklađuju kvalifikacije s potrebama tržišta rada. Stopa visokoobrazovanih osoba u dobnoj skupini od 30-34 godine u 2023. je iznosila 39,1%, što predstavlja značajan napredak u odnosu na 33,1% iz 2019. godine. Zahvaljujući uspješnoj provedbi sustava vaučera za obrazovanje Hrvatska je na dobrom putu da ostvari cilj za 2030. prema zabilježenoj stopi obrazovanja odraslih, te je tijekom 2023. u programima obrazovanja sudjelovalo 6,4% odraslih, uz povećanje od 2 postotna boda u odnosu na 2022. godinu.

Nastavljeni su pozitivni pomaci u prelasku na kružno gospodarstvo i unaprjeđenje gospodarenja otpadom. Udio stanovništva obuhvaćen organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada u 2023. je porasta na 99,2%. U odnosu na 2022. zabilježena stopa recikliranja komunalnog otpada porasla je za 2% i iznosila je 36%, dok je stopa odvojeno sakupljenog komunalnog otpada porasla za 4% te je iznosila 48%. Također, tijekom 2023. zabilježeno je smanjenje količina nastalog komunalnog otpada za 0,6% u odnosu na 2022.

Tijekom 2023. Hrvatska je nastavila povećavati kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, no potrebna su značajna dodatna ulaganja u modernizaciju infrastrukture i mjere smanjenje emisija stakleničkih plinova kako bi se doprinijelo postizanju europskih klimatskih ciljeva. Prema podacima za 2023. u Hrvatskoj je udio obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije iznosio 28,1%, što je za 1,25 postotnih bodova manje u odnosu na 2022. godinu. Prema podacima za 2023. obnovljivi izvori energije doprinijeli su godišnjoj nacionalnoj proizvodnji električne energije sa 69,9% te je zabilježena rekordna proizvodnja od 11.814 GWh iz obnovljivih izvora, koja je gotovo 34,7% veća od ostvarene vrijednosti iz 2022. godine. Po pokazateljima udjela u raspoloživoj električnoj energiji u 2023. obnovljivi izvori su sudjelovali s 60,4% (hidroelektrane 41,1%, ostali OIE 19,3%), neobnovljivi izvori s 26,0% i NE Krško s 13,6%. Prema udjelu energetske tehnologije bez emisija ugljika u proizvodnji električne energije, Hrvatska se u 2023. nalazila među 5 najboljih zemalja EU-a.

Tijekom 2023. zabilježen je pomak u dekarbonizaciji prometa zahvaljujući rastu udjela željezničkog i pomorskog prijevoza u prijevozu putnika, što izravno podržava ciljeve smanjenja emisija u sektoru prometa. Međutim, kako bi se dodatno unaprijedili održivi trendovi i postiglo značajnije smanjenje ugljičnog otiska u prometu, u predstojećem se razdoblju poseban naglasak mora staviti na dekarbonizaciju teretnog prijevoza, s ciljem daljnjeg jačanja ekološki prihvatljivijih modaliteta prijevoza tereta te poticanja sveobuhvatne promjene prijevoznih navika.

Digitalna transformacija hrvatskog gospodarstva i društva i u 2023. dobro napreduje. Pozitivan doprinos Hrvatske ostvarenju ciljeva Digitalnog desetljeća EU-a zabilježen je u području razvoja ljudskog kapitala, pokrivenosti svjetlovnim mrežama i digitalizaciji poslovanja. Iako nešto ograničenije, Hrvatska je napredovala u omogućavanju pristupu i korištenju digitalnih javnih usluga te usvajanju digitalnih vještina. Ostvaren je napredak u povećanju broja IKT stručnjaka, digitalizaciji poslovanja MSP-ova te uvođenju gigabitne povezivosti (FTTP mreže). Istovremeno, vidljiv je prostor za napredak te je potrebno nastaviti napore na digitalizaciji javnih usluga za građane i poduzetnike, poticati daljnje uvođenje digitalnih rješenja u poslovanje, primjenjivati rješenja umjetne inteligencije i analitike podataka (BIG DATA) te ulagati u povećanje povezivosti u ruralnim područjima.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2023., u odnosu na prethodnu godinu, broj živorođene djece pao je za 5,1%, a stopa nataliteta (živorođeni na 1.000 stanovnika) iznosila je 8,3%. Unatoč manjem broju umrlih, stopa prirodnog prirasta bila je negativna i iznosila je -5,0 te je Hrvatska izgubila 19.105 stanovnika. U 2023. zabilježen je najviši pozitivan saldo migracije stanovništva Hrvatske s inozemstvom u zadnjih 20 godina, koji je iznosio ukupno 30.178 osoba. Ukupno se tijekom 2023. u Hrvatsku iz inozemstva doselilo 69.396 osoba (15,6% hrvatskih državljana i 84,4% stranaca), a iz Hrvatske se u inozemstvo odselilo 39.218 osoba (64,8% hrvatskih državljana i 35,2% stranaca). U ukupnom broju doseljenih i odseljenih osoba najveći je udio stranaca u okviru izdanih radnih dozvola te raseljenih osoba iz Ukrajine.

Zbog zabilježenih negativnih trendova pada vrijednosti biljne proizvodnje (-19,8%), u Hrvatskoj je tijekom 2023. ukupna vrijednost poljoprivredne proizvodnje smanjena za 405

milijuna eura (12,5%) u odnosu na 2022. Najveći pad vrijednosti zabilježen je kod žitarica i uljarica (-41%), koje zajedno čine 42% vrijednosti ukupne biljne proizvodnje u Hrvatskoj. Slijedom navedenoga, smanjena je i produktivnost rada u poljoprivredi na 7.600,53 eura po godišnjoj jedinici rada, odnosno na 36,4% prosjeka EU-a (41,4% u 2022.). Prema podacima za 2023. Hrvatska se nalazi među osam zemalja EU-a, koje ostvaruju manje od polovine prosječne produktivnosti rada u poljoprivredi na razini EU-a. Potrebno je istaknuti da je značajno smanjenje produktivnosti rada u poljoprivredi zabilježen i na razini EU-a, te kako je trend zabilježen u Hrvatskoj, između ostaloga i rezultat globalnih gospodarskih izazova, negativnih posljedica klimatskih promjena i nastavka geopolitičkih nestabilnosti.

Hrvatska u 2023. ostaje posvećena provedbi reformi i investicija kojima će se značajno doprinijeti oporavku gospodarstva i jačanju otpornosti društva u vremenima inflatornih pritisaka i energetske krize, što je vidljivo u ispunjavanju svih predviđenih obveza, kao i dinamici korištenja sredstava u okviru NPOO-a. Zaključno s 31. prosinca 2023. u okviru NPOO-a objavljeno je 357 javnih natječaja, poziva i nabava, ukupne vrijednosti 4,5 milijarde eura, čime je Hrvatska postala prva država članica EU kojoj je isplaćeno više od 50% raspoloživih sredstava iz NPOO-a, a sve to u prve dvije godine provedbe. Istovremeno, za provedbu 78 reformi i 157 ulaganja, Vijeće EU je u prosincu 2023. odobrilo Dodatak NPOO-u, uključujući REPower EU poglavlje, čime je Hrvatska dobila na raspolaganje ukupno 10,04 milijardi eura (od čega se 5,8 milijardi odnosi na bespovratna sredstva, a 4,2 milijarde eura na zajmove).

Prilog 1. Zakonodavni okvir Izvješća i primjena načela transparentnosti

Obveza izrade i podnošenja godišnjeg izvješća o napretku u provedbi NRS-a 2030. propisana je odredbama zakonodavnog okvira kojeg čine Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („[Narodne novine](#)“, br. 123/17, 151/22) i Pravilnik o rokovima i postupcima praćenja i izvještavanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („[Narodne novine](#)“, broj: 44/23) (u daljnjem tekstu: zakonodavni okvir).

U skladu s odredbama zakonodavnog okvira:

- Godišnje izvješće o napretku u provedbi NRS-a 2030. sadrži opis napretka u provedbi svakog pojedinog strateškog cilja, podatke o ostvarenoj vrijednosti pokazatelja učinka te zaključak o provedbi tijekom izvještajnog razdoblja
- Koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske Godišnje izvješće o napretku u provedbi NRS-a 2030. priprema na temelju podataka o provedbi u prethodnoj godini koje mu dostavljaju koordinatori za strateško planiranje tijela državne uprave te prema potrebi, lokalne i područne (regionalne) samouprave (lokalni i regionalni koordinatori)
- Koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske o napretku u provedbi strateških ciljeva i ostvarivanju pokazatelja uspješnosti iz NRS-a 2030 Vladu izvješćuje jednom godišnje
- Vlada o napretku u provedbi strateških ciljeva i ostvarivanju pokazatelja uspješnosti iz NRS-a 2030. izvješćuje Hrvatski sabor jednom godišnje

S ciljem primjene načela transparentnosti sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem, izvješća o napretku u provedbi Nacionalne razvojne strategije objavljuju se na mrežnoj stranici www.hrvatska2030.hr, putem koje Koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske osigurava stalnu javnu dostupnost podataka vezanih za praćenje provedbe, izvješćivanje i vrednovanje provedbe NRS-a 2030.

Prilog 2. Pregled ostvarenih vrijednosti pokazatelja uspješnosti NRS-a 2030. tijekom 2023. godine

U skladu s odredbama Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“, br.123/17 i 151/22), Pravilnika o rokovima i postupcima praćenja i izvješćivanja o provedbi akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave Hrvatske („Narodne novine“, broj: 44/23) napredak u provedbi ciljeva NRS-a 2030. prati se pokazateljima učinka.

Za potrebe pripreme Izvješća za 2023. godinu koordinatori za strateško planiranje 23 tijela državne uprave i 3 Ureda Vlade, u skladu s nadležnostima za provedbu, prikupili su i provjerili podatke o ostvarenim vrijednostima za ukupno 26 pokazatelja uspješnosti kojima se prati uspješnost provedbe 13 strateških ciljeva NRS-a 2030. Zaključno s 13. ožujkom 2025., podaci o ostvarenim vrijednostima za 2023. godinu su bili dostupni za 21 pokazatelj učinka.

Zbog izmjene metodologije ili uslijed kašnjenja u provođenju istraživanja i obradi podataka, za 4 pokazatelja uspješnosti nisu bili dostupni noviji podaci o ostvarenim vrijednostima, u odnosu na Izvješće za 2022. Kako nedostupnost ili kašnjenje u obradi podataka ne bi otežalo praćenje i upravljanje provedbom NRS-om 2030, za potrebe praćenja provedbe i izvješćivanja o napretku u provedbi dijela ciljeva korišteni su zamjenski pokazatelji. Umjesto podataka pokazatelja uspješnosti Indeksa globalne konkurentnosti (GCI) Svjetskog gospodarskog foruma (WEF), tijekom 2023., za potrebe praćenja provedbe strateških ciljeva Konkurentno i inovativno gospodarstvo, Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom, Globalna prepoznatljivost Hrvatske i Održiva mobilnost, korišteni su podaci pokazatelja Svjetska ljestvica konkurentnosti (WCR), Instituta za razvoj poslovnog upravljanja (IMD) iz Lausannea. Opis navedenog pokazatelja nalazi se u prilogu 5 Izvješća.

Legenda:	
	Pozitivna promjena
	Negativna promjena
	Nema promjene
	Nema podataka

STRATEŠKI CILJ NRS 2030	NAZIV POKAZATELJA USPJEŠNOSTI NRS 2030.	POČETNA VRIJEDNOST	VRIJEDNOST GI NRS 2022.	VRIJEDNOST GI NRS 2023.	TREND KRETANJA POKAZATELJA
1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65% (2019.)	73% (2022.)	76% (2023.)	
	Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti * (WCR, IMD)	61. mjesto (2021.)	46. mjesto (2022.)	50. mjesto (2023.)	
	Europska ljestvica uspjeha u inoviranju (EIS)	25. mjesto u EU (2020.)	22. mjesto u EU-u (2022.)	22. mjesto u EU-u (2023.)	
	Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u	0,97% (2018.)	1,43% (2022.)	1,39% (2023.)	
	Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	52,3% (2019.)	60,2% (2022.)	54% (2023.)	
2. Obrazovani i zaposleni ljudi	PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika	479 bodova (čitalačka pismenost) (2018.)	475 (čitalačka pismenost) (2022.)	475 (čitalačka pismenost) (2022.)	
	Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj)	83% (2019.)	84,30% (2022.)	85,65% (2023.)	
	Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje)	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2019.)	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2021.)	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2023.)	
	Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30-34	33,1% (2019.)	34,2% (2022.)	39,1% (2023.)	
	Stopa sudjelovanja odraslih u cjeloživotnom obrazovanju (dobna skupina 25 - 64)	3,5% (2019.)	4,4% (2022.)	6,4% (2023.)	
	Stopa zaposlenosti (dobna skupina 20 - 64 godine)	65% (2019.)	69,7% (2022.)	70,8% (2023.)	
	Udio privremeno zaposlenih u ukupno zaposlenima (ugovori na određeno vrijeme)	18,1% (2019.)	14,60% (2022.)	11,1% (2023.)	
3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih pamičnih i trgovačkih predmeta	374 dana (2018.)	410 dana (2022.)	541 dan (2023.)	
	Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti ** (WCR), kategorija Djelotvornost javne uprave	61. mjesto (2021.)	46. mjesto (2022.)	49. mjesto (2023.)	
4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti * (WCR, IMD)	61. mjesto (2021.)	46. mjesto (2022.)	50. mjesto (2023.)	

STRATEŠKI CILJ NRS 2030.	NAZIV POKAZATELJA USPJEŠNOSTI NRS 2030.	POČETNA VRIJEDNOST	VRIJEDNOST GI NRS 2022.	VRIJEDNOST GI NRS 2023.	TREND KRETANJA POKAZATELJA
5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	Očekivani broj godina zdravog života	58,5 godina - žene 56,5 godina - muškarci (2018.)	59,3 godina - žene 57,9 godine - muškarci (2021.)	61,5 godina - žene 59 godina - muškarci (2022.)	
	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	23,3% (2019.)	19,9% (2022.)	20,7% (2023.)	
6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	Stopa totalnog fertiliteta	1,47 djece (2018.)	1,62 djece (2021.)	1,46 djece (2023.)	
7. Sigurnost za stabilan razvoj	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65% (2019.)	73% (2022.)	76% (2023.)	
	Pojava kriminala, nasilja ili vandalizma po postotku prijava	2,70% (2019.)	2,4 (2020.)	1,40% (2023.)	
8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina - 1990.)	75,23% (2018.)	73,9% (2021.)	81,7% (2022.)	
	Stopa recikliranja komunalnog otpada	25,3% (2018.)	34% (2022.)	36% (2023.)	
	Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	28,02% (2018.)	31,33% (2021.)	28,1% (2023.)	
9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	Produktivnost rada u poljoprivredi	6.107 €/ GJR(2019.)	9.908 €/ GJR (2022.)	7.600 €/ GJR (2023.)	
10. Održiva mobilnost	Poredak na ljestvici globalne konkurentnosti (WCR, IMD), kategorija Infrastruktura ***	48. mjesto (2020.)	45. mjesto (2022.)	45. mjesto (2023.)	
11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	DESI indeks gospodarske i društvene digitalizacije	47,60 (20. mjesto u EU) (2020.)	47,50 (21. mjesto u EU) (2022.)	Nisu dostupni podatci	
12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	Razlika u regionalnom BDP-u po stanovniku (BDP po stanovniku Grada Zagreba u odnosu na Virovitičko-podravsku županiju)	3,10 (2017.)	3,15 (2022.)	3,04 (2023.)*	
13. Jačanje regionalne konkurentnosti	Regionalni indeks konkurentnosti (EU) (RCI 2.0) ****	73,8 (2019.)	80,6 (2022.)	Nisu dostupni podatci	

Prilog 3. Popis važećih akata strateškog planiranja koji izravno podupiru provedbu strateškog okvira NRS-a 2030.¹⁸

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo gospodarstva	1. Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine	
	2. Strategija niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu	
	3. Integrirani nacionalni energetske i klimatski plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine (ažurirani)	
	4. Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine	
	5. Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu	
	6. Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu	
	7. Hrvatska strategija za vodik do 2050. godine	
	8. Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2028.	

¹⁸ Popis sadrži važeće akte strateškog planiranja od nacionalnog značaja koji su doneseni zaključno s danom 31. prosinca 2023. godine

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo gospodarstva	9. Strategija za procjenu ekonomskog učinka propisa na sektor malog i srednjeg poduzetništva za razdoblje od 2023. do 2027. godine	
Ministarstvo kulture i medija	10. Nacionalni plan razvoja kulture i medija za razdoblje od 2023. do 2027. godine	
Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	11. Strategija razvoja željezničkog sustava Republike Hrvatske do 2032. godine	
	12. Nacionalni plan razvoja željezničke infrastrukture za razdoblje do 2030. godine	
	13. Nacionalni plan upravljanja željezničkom infrastrukturom i uslužnim objektima i razvoja usluga željezničkog prijevoza za razdoblje do 2030. godine	
	14. Strategija razvitka riječnog prometa u Republici za razdoblje od 2022. do 2032. godine	
	15. Srednjoročni plan razvitka vodnih putova, luka i pristaništa Republike Hrvatske za razdoblje od 2022. do 2031. godine	
	16. Nacionalni plan razvoja biciklističkog prometa za razdoblje od 2023. do 2027. godine	

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture	17. Nacionalni plan razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine	11
Ministarstvo obrane	18. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske	7
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	19. Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027. godine	9
	20. Strategija poljoprivrede do 2030. godine	
	21. Nacionalni plan razvoja prerade drva i proizvodnje namještaja Republike Hrvatske za razdoblje od 2023. do 2030. godine	
Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije	22. Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine	3 11
	23. Nacionalni plan razvoja javne uprave za razdoblje od 2022. do 2027. godine	
	24. Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine	
	25. Strategija sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine	1 3

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine	26. Strategija upravljanja državnom imovinom za razdoblje 2019.-2025.	
	27. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske	
	28. Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine	
	29. Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje do 2030. godine	
	30. Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine	
	31. Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine	
	32. Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje do 2030. godine	
	33. Program energetske obnove zgrada koje imaju status kulturnog dobra za razdoblje do 2030. godine	
	34. Program suzbijanja energetske siromaštva koji uključuje korištenje obnovljivih izvora energije u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi za razdoblje do 2025. godine	

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike	35. Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine	
	36. Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027.	
	37. Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine	
	38. Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine	
	39. Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine	
	40. Nacionalni plan za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2027. godine	
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije	41. Nacionalni plan razvoja otoka za razdoblje 2021.-2027.	
Ministarstvo turizma i sporta	42. Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine	
	43. Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine	
	44. Nacionalni program sporta 2019.-2026.	

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo unutarnjih poslova	45. Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine	
	46. Strategija integriranog upravljanja granicom 2021.-2027.	
	47. Nacionalni plan sigurnosti cestovnog prometa Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2030.	
Ministarstvo zdravstva	48. Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021.-2027.	
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih	49. Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine	
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih / Ministarstvo gospodarstva	50. Strategija pametne specijalizacije do 2029.	
Državni zavod za statistiku	51. Strategija razvitka službene statistike za razdoblje 2021.-2030.	
	52. Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2021.-2027.	
Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske	53. Nacionalni plan razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske do 2027.godine	

Nositelj provedbe	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
VRH - Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina	54. Nacionalni plan za uključivanje Roma za razdoblje od 2021.-2027. godine	
	55. Operativni program za nacionalne manjine za razdoblje 2021.-2024.	
	56. Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine	
VRH - Ured za ravnopravnost spolova	57. Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine	

Prilog 4. Popis akata strateškog planiranja u izradi koji izravno podupiru provedbu strateškog okvira NRS-a 2030.¹⁹

Nositelj izrade	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo gospodarstva	1. Nacionalni plan industrijskog razvoja i poduzetništva za razdoblje 2021.-2027.	
	2. Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva za razdoblje 2021.-2027.	
	3. Nacionalni plan za poticanje ulaganja za razdoblje od 2024. do 2030. godine	
	4. Revizija Integriranog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030.	
Ministarstvo obrane	5. Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske 2024.-2035.	
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva	6. Strategija biogospodarstva do 2035.godine	
	7. Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027. godine	
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine	8. Program energetske obnove obiteljskih kuća za razdoblje do 2030. godine	
	9. Nacionalni plan stambene politike Republike Hrvatske do 2030.	

¹⁹ Popis sadrži akte strateškog planiranja od nacionalnog značaja koji su bili u postupku izrade zaključno s danom 31. prosinca 2023. godine

Nositelj izrade	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike	10. Nacionalni plan zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za razdoblje do 2028. godine	
Ministarstvo turizma i sporta	11. Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027. godine	
Ministarstvo unutarnjih poslova	12. Nacionalna strategija integriranog upravljanja granicom s pripadajućim Akcijskim planom za razdoblje od 2023.-2027. i Planom djelovanja u nepredvidivim okolnostima	
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	13. Nacionalni program međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu za razdoblje 2022.-2026. godine	
Ministarstvo zdravstva	14. Nacionalna strategija djelovanja na području ovisnosti za razdoblje 2022.-2030.	
Hrvatska vatrogasna zajednica	15. Nacionalna strategija razvoja vatrogastva za razdoblje 2022.-2030.	
Ministarstvo demografije i useljenišтва	16. Strategija demografske revitalizacije Republike Hrvatske do 2033. godine	
Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina	17. Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine	
	18. Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2022. do 2027.	

Nositelj izrade	Naziv akta strateškog planiranja	Strateški cilj NRS-a 2030.
Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske	19. Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2021. do 2027. godine	

Prilog 5. Globalna ljestvica konkurentnosti (WCR) Instituta za međunarodno poslovanje iz Lausannea (IMD)

Svi akti strateškog planiranja izrađuju se i provode u skladu sa načelima sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem propisanim Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ([„Narodne novine“, br. 123/17, 151/22](#)). Pri tome primjena načela učinkovitosti i djelotvornosti osigurava da se za sve razine utvrđenih ciljeva i mjera u aktima strateškog planiranja moraju definirati odgovarajući pokazatelji, dok primjena načela točnosti i cjelovitosti osigurava da se za pripremu, izradu, izvješćivanje te praćenje provedbe i učinaka akata strateškog planiranja moraju koristiti pouzdani, provjerljivi i usporedivi podaci.

Tijekom praćenja provedbe i izrade prvog izvješća o napretku u provedbi NRS-a 2030 utvrđena je nedostupnost podataka za pokazatelje uspješnosti Indeksa globalne konkurentnosti (GCI) Svjetskog gospodarskog foruma (WEF) koji se sastoji od 12 stupova: institucije, infrastruktura, IKT, makroekonomska stabilnost, zdravlje, vještine, tržište proizvoda, tržište rada, financijski sustav, veličina tržišta, dinamičnost poslovanja, kapacitiranost za inovacije. Navedeni pokazatelj koristi se za praćenje uspješnosti provedbe strateških ciljeva 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo, 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom, 4. Globalna prepoznatljivost Hrvatske i 10. Održiva mobilnost.

Slijedom navedenog, u svrhu primjene načela strateškog planiranja, za potrebe praćenja provedbe i izvješćivanja o napretku u provedbi NRS-a 2030, tijekom 2021., 2022. i 2023., umjesto podataka pokazatelja uspješnosti Indeksa globalne konkurentnosti (GCI), korišteni su podaci pokazatelja Svjetska ljestvica konkurentnosti (WCR), Instituta za razvoj poslovnog upravljanja (IMD) iz Lausannea.

Metodologija izračuna Svjetske ljestvice konkurentnosti (WCR) IMD-a u 2023. godini temeljila se na analizi četiri ključna pokazatelja uspješnosti, odnosno faktora konkurentnosti: gospodarskog rezultata, djelotvornosti javnog sektora, djelotvornosti poslovnog sektora i infrastrukturi. Za analizu je korišteno 20 podfaktora, pet za svako područje, izračunatih temeljem 336 kriterija konkurentnosti, od kojih se dvije trećine odnose na statističke podatke, a trećina na istraživanje mišljenja gospodarstvenika.